grădinilor zoologice din iFladelfia a observat în cursul anilor pe care i-a petrecut studiind obiceiurile animalelor și modul în care procedau acestea pentru a-și face viața comodă și pentru a și-o prelungi. El e convins că bărbatul și femeea de astăzi fac prea multă mișcare și-i sfătuește să ia exemplu dela animale.

„Oamenii cavernelor n'aveau idee de gimnastică, alergări, matchuri de box și de football, dar trăiau până la adânci bătrâneți" spune d-l Brown. Noi însă, le practicăm pe toate spre a ajunge la acelaș rezultat. Ei bine, eu nu cred că excesiva oboseală ce rezultă adesea dintr'o serie de violente exerciții fizice, ar avea darul să refacă și să recreeze un om.

„Dacă vă uitați la animale, ce vedeți? Acestea nu cunosc termometrul nici iarna și nici vara, dar rezolvă problema căldurei și a frigului într'un mod pe care dacă l'ai imita am avea și noi vieți mai lungi și mai sănătoase. De cum se ridică temperatura, luăm primul tren și în câteva ore suntem pe malul mărei, pentru a rătăci ziua întreagă pe plăjile aglomerate, înotăm din răsputeri, mâncăm iute și lacom și revenim din vacanță mai epuizați decât oricând. Animalele însă, știu că soarele e cald și că trebue să caute umbra. Ele par a-și da seama că exercițiul înfierbântă și-l evită pe cât le e cu putință. Iar în timpul iernei, cele mai multe hibernează.

„Cel mai bătrân animal din grădina noastră zoologică este o broască țestoasă. Ea stă nemișcată ore dearândul și nu se deplasează decât pentru a-și căuta hrană, pentru a se așeza în soare și pentru alte câteva scopuri strict utilitare. Cu această viață, broasca a atins vârsta de 150 de ani și e încă foarte voinică.

„Priviți acum animalele sprintene și cu mișcările repezi. Antilopele și căprioarele străbat pădurile cu urechile ciulite. Cel mai mic sgomot le sperie și le pune pe fugă. Sunt renumite pentru grația și viteza cu care aleargă dar nu trăesc decât câtiva ani. Iepurii, șoarecii și veverițele sunt toate creeaturi foarte active și viața lor e deasemeni foarte scurtă. Acelaș lucru se întâmplă cu pisicile, câinii și caii — rar ajunge unul din aceștia să trăiască mai mult de un deceniu.

„Dacă trecem însă la antropoizi, vedem că ei nu prea cred în eficacitatea exercițiilor fizice. Cimpanzeul nostru, spre exemplu care are acum 37 ani își petrece ziua lenevind. Gibonul nostru are și el 30 de ani. In cursul zilei se leagănă pe un trapez dar nu uită niciodată să se odihnească ore dearândul după aceea. Și astfel se întâmplă cu întreaga familie de maimuțe: multe din ele se joacă, sar, aleargă dar nu neglijează odihna".

După cum vedeți, directorul Brown nu ne sfătuește să evităm cu totul exercițiile fizice ca broasca țestoasă sau leneșul, dar ne atrage atenția că dacă facem mișcări violente, nu acumulăm vitalitate, cum cred mulți, ci cheltuim într'o mare măsură din capitalul de vitalitate moștenit. Societățile de asigurare confirmă părerile directorului Brown și ale senatorului Evarts. Ele refuză să asigure luptători, șampioni, jockei și acrobați cari nu intrebuințează plase și nu acordă mai mult de 10.000 de dolari, bicicliștilor, înotătorilor și acrobaților cari întrebuințează plase. Dansatorii și dansatoarele de music-hall obțin la 15.000 de dolari. Profesioniștii foot-ball-ului și ai hockey-ului obțin 25 de mii dolari, iar tânărul care intră pe viață într'o carieră birocratică, sedentară se poate asigura pentru orice sumă.

Medicul englez Heald, a declarat de curând într'o conferință pe care o ținea studenților săi că valoarea exercițiului fizic este morală. Sportul și antrenamentele, spune el, a desvoltat curajul moral și tenacitatea cu care birue atât o boală cât și un inamic pe câmpul de luptă.

Dar dacă exercițiul violent scurtează viața când e prelungit, pentruce a fost el preconizat din cele mai vechi timpuri? Pentru că societatea a avua întotdeauna nevoie de soldați. Marșurile în armuri, mânuirea săbiilor și a scuturilor grele de metal în luptele corp la corp, câte o orădouă, necesitau atleți bine antrenați din copilărie. In Evul Mediu, fiii aristocraților primiau o educație fizică atât de severă încât la optsprezece ani săvârșiau minuni de acrobație în lupte, și *trebuiau* s'o facă pentrucă la vremea aceea părinții erau morți.

Cele mai frecvente cauze mortale în rîndurile tinerilor sportivi sunt, după studiul D-rului Dublin, tuberculoza, apoi pneumonia și diferite accidente. Din 415 oameni cari sucombaseră după vârsta de 45 de ani, 32 la sută adică 101 sucombaseră din cauza unei afecțiuni a inimei. Acest fapt e foarte semnificativ din punctul de vedere al efectelor pe care sportul le poate avea asupra longevității.

Că atleții își pun inima și plămânii la grele încercări, era de așteptat, dar un studiu făcut la universitatea din Wisconsin a demonstrat că sportul are un efect tot atât de nociv și asupra rinichilor.

A.

Marea serbare câmpenească de la Sibiu

In fiecare an — potrivit unui vechi obicei — se țin la Sibiu mari serbări câmpenești. In acest an au participat la serbări treizeci și șase societăți românești din Sibiu. Au fost aproape 4000 de persoane și cinci muzici militare.

In fotografiile noastre vedem:

Preotul unit Haicu în fruntea credincioșilor.

Fanfara elevilor școalei normale.

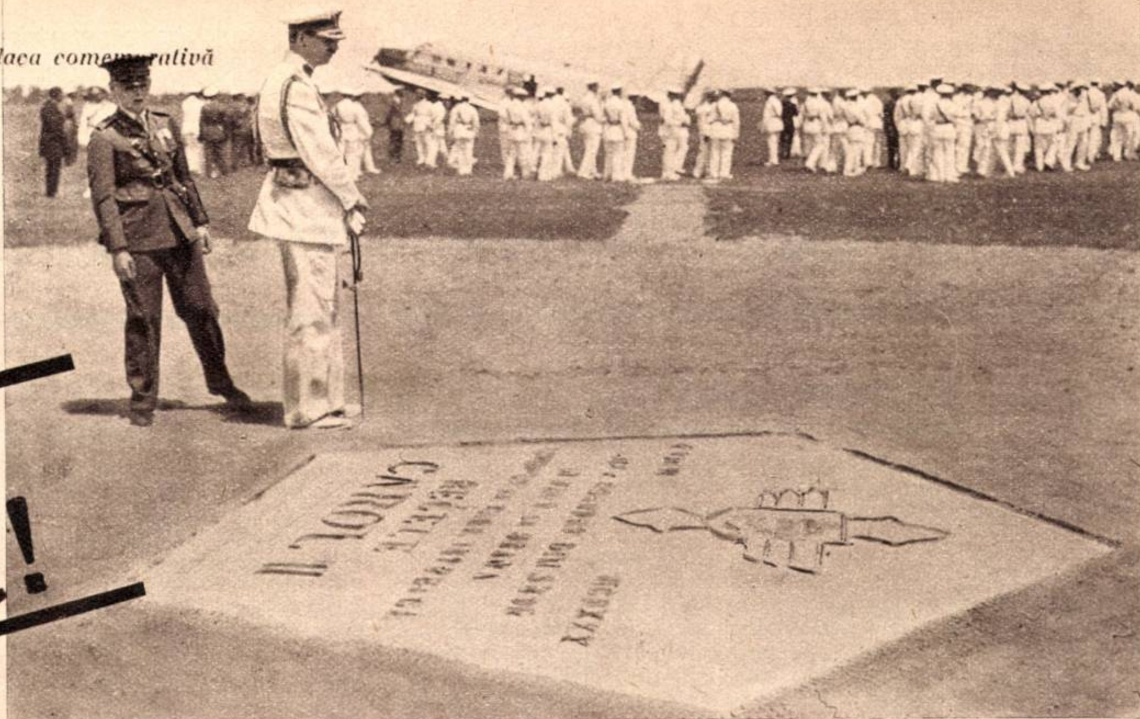
Societățile: Meseriașii români, Patronii, și maeștri civili în Piața Regele Ferdinand înainte de plecare.

Societatea reuniunilor meseriașelor române.

S'a petrecut o zi admirabilă într'o atmosferă de entuziasm general.

(Foto-Film M. Hetak Sibiu).

Regele şi Voevodul Mihai citind placa comemorativă de pe aeroport

Bine-aţi venit!

Primarii din toate comunele ţării noastre au fost invitaţi la Bucureşti. Vin în Capitală şi vor avea astfel prilejul — pe de o parte — să se încredinţeze cât e de întinsă România — cât drum au străbătut din Basarabia depărtată, dela graniţele Maramureşului, sau din Banatul apusean, până la Bucureşti —; au prilejul să vadă cu ochii Capitala, atât de înfrumuseţată în ultimii ani — şi în care se găsesc creerii ţării; să cunoască pe Rege.

Tuturor acestor primari noi le spunem: Bine-aţi venit!

✱

In administraţia ţării nu e funcţionar mai important decât primarul. Dealtminteri, cuvâtul însuşi arată că e vorba de cel dintâi dintre conducătorii comunităţii.

Instituţia primarului noi am luat-o dela francezi, cari au numit dealungul veacurilor, cu un cuvânt asemănător, pe diferiţii funcţionari importanţi ai regilor din Evul Mediu. Mai târziu, când Statul s'a democratizat, după ce omul şi-a câştigat libertatea — cu vărsare de sânge — primarul a devenit cel dintâi dintre cetăţeni, acel ales de membrii comunităţii ca să le fie îndrumător şi sfătuitor.

In administraţia noastră, primarul are întreaga grije a locuitorilor din comună. Aceasta e gospodărită de primar şi după hărnicia lui e şi înfăţişarea satului sau oraşului.

Cu atribuţiile ce-i sunt date, câte nu poate face un primar, care-şi iubeşte comuna şi care a ştiut să-şi câştige stima concetăţenilor săi! Şcoala, biserica, drumurile, aspectul comunei, sănătatea şi chiar buna starea cetăţenilor depind în mare măsură de chipul în care primarul îşi îngrijeşte satul sau oraşul, de sub administraţia sa. O emulaţie între primarii tuturor comunelor noastre rurale, ar putea face mai mult decât sute de legi şi sute de milioane de lei, cheltuiţi de diferitele ministere, pentru sănătatea fizică şi morală a poporului român.

Dacă s'ar putea alege toţi primarii buni şi li s'ar acorda o mai mare stabilitate, suntem încredinţaţi că ţara ar propăşi cu paşi uriaşi. Căci primarii ţin cheia de boltă a progresului unei naţiuni, aceasta din urmă compunându-se din totalitatea comunităţilor ce le-au fost date lor, în părintească grije.

Dar mai cu seamă după întregirea ţării noastre, primarilor le revine sarcina grea de-a face unificarea sufletească a poporului. Nimic nu poate sluji mai mult la aceasta ca întâlnirile dintre primarii celor zece mii de comune, câte sunt în România. Iată pentru ce socotim ca un act de mare însemnătate acela pe care l-a făcut Regele, de-a invita la Bucureşti pe toţi câţi au în grija lor administraţia satelor şi oraşelor.

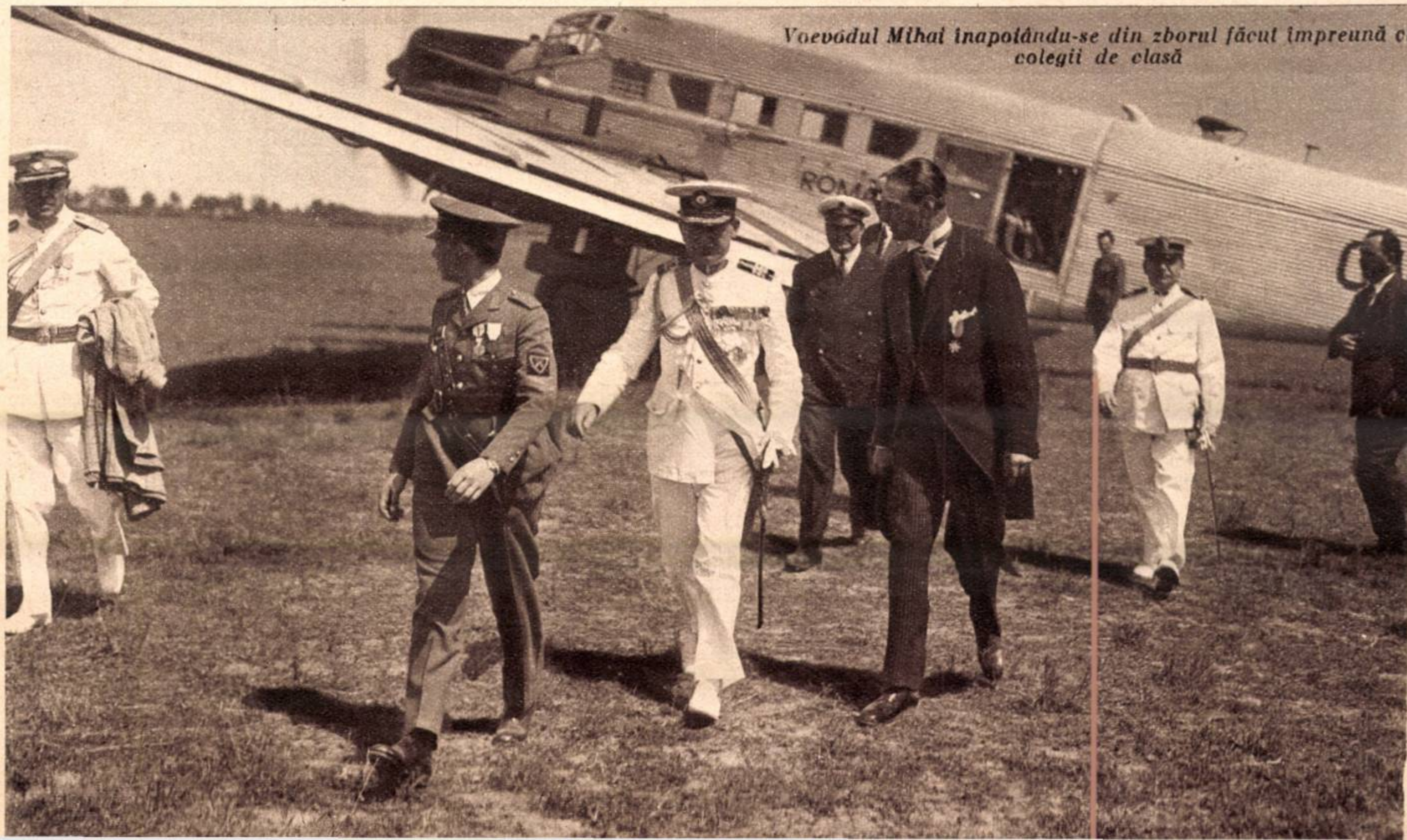
✱

Primari din toată ţara, Regele vostru v'a chemat la Bucureşti la cea de-a patra aniversare a restaurării! Il veţi vedea, veţi vedea capitala ţării. Să vă fie această vizită îndemn la muncă, încurajare la grija neadormită pe care trebue s'o aveţi pentru comunele şi locuitorii comunelor voastre.

Duceţi din Bucureştii aceştia, pe care-i veţi vedea, toată râvna, dragostea, toată ambiţia, spre a ridica la un nivel cât mai înalt satele şi oraşele pe care le administraţi!

Să trăiţi!

nic. const.

Voevodul Mihai înapoiându-se din zborul făcut împreună cu colegii de clasă

Putem economisi anual cinci miliarde

— Plante cari valorează mai mult ca aurul —

România importă anul 35 milioane kilograme bumbac industrial, care reprezintă un sfert din valoarea importului ţării. Acest bumbac se poate produce la noi.

TRECEM prin vremuri grele, în cari va suferi mai puţine sguduituri acea ţară, care va fi mai mult producătoare decât consumatoare. Vor trebui studiate cu atenţie toate mijloacele capabile să intensifice producţia ţării, scăpându-ne de o grea vasalitate economică faţă de ţările cu adevărat producătoare.

Astfel, din aproximativ 22 miliarde lei, cât a fost tot importul ţării în 1930, aproape un sfert este reprezentat prin bumbac industrial puf, fire, ţesături...

Mai mult de o sută de mii de vagoane de grâne muncite din greu, pleacă peste graniţă anual, pentru ca să ne sosească de acolo în schimb bumbacul pe care am putea să-l producem foarte lesne noi singuri.

UNDE SE POATE CULTIVA?

Se cultivă aproape pretutindeni: în Asia, în Africa tropicală, India, Japonia, şi în mai multe locuri din sudul Europei, mai ales în Italia, la poalele Vezuviului. Toată lumea ştie că cultura bumbacului a îmbogăţit America.

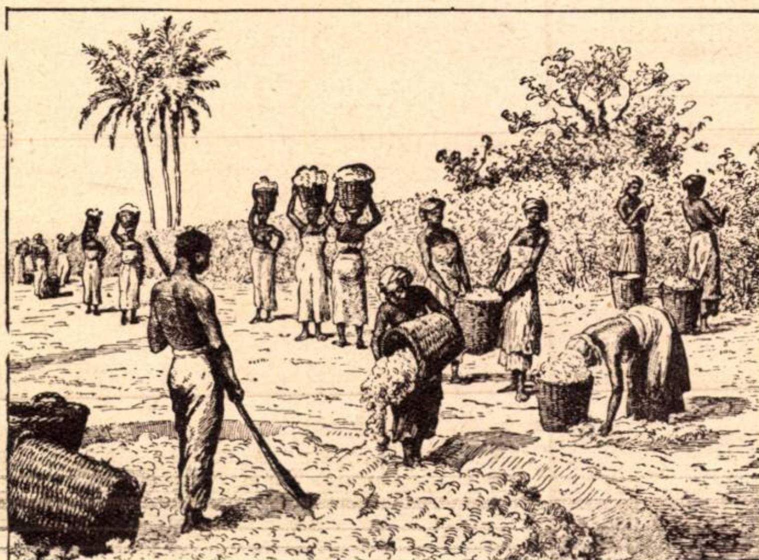

Negustori de bumbac în India

D. prof. Dr. Călinescu, ne atrage atenţia că sunt peste zece ani, de când ministerul de agricultură în urma studiilor făcute de specialiştii săi asupra culturii bumbacului în Egipt şi America, a publicat primele instrucţiuni în vederea experimentării culturii acestei plante textile în România. Informatorul nostru a tipărit şi o broşură de propagandă... Iar administraţia întreprinderilor industriale Ştirbey-Buftea, unde este şi o fabrică de vată, pune la dispoziţie, în mod gratuit, sămânţă, obligându-se apoi să cumpere toată producţia. Iată deci că cultura bumbacului începe să iasă din domeniul experienţelor şi să se încetăţenească la noi în ţară.

Totuşi din pricina timpului nefavorabil, anul trecut recolta a fost slabă, deatfel ca şi aceea a porumbului, şi a viilor, cari nu s'au copt suficient. Acum doi ani s'au produs cincisprezece vagoane bumbac în diferite localităţi pe valea Dunării, care pare să fie foarte prielnică acestei culturi.

Judeţele unde s'a produs mai mult sunt: Timiş-Torontal, *Dolj*, Romanaţi, Teleorman, Vlaşca,

Recoltă de bumbac în Florida

Dâmboviţa, *Ilfov*, Ialomiţa Buzeu, Brăila şi *Durostor*. In special se remarcă judeţele, a căror nume e tipărit cu litere cursive. Dintr'o statistică ce ne-o pune la dispoziţie d. dr. Călinescu, remarcăm că producţia creşte în intensitate, dela apus la răsărit. Astfel numai singur judeţul Durostor (în comunele Papina, N. Filipescu şi Ceatlagea) a produs mai mult ca toţi ceilalţi cultivatori la un loc!

Dar acest fapt trebue pus în legătură mai degrabă cu obişnuinţa populaţiei de a lucra bumbacul, decât cu clima. Varietatea *egipteană* a plantei reuşeşte în tot şesul Dunării.

Dacă în judeţul Durostor s'a lucrat mai mult, se explică prin faptul că judeţele din Cadrilater au fost colonizate cu români macedoneni. Aceştia au venit din vechia lor patrie, în special din Macedonia grecească cu tradiţia culturii bumbacului. Ba au adus chiar unele unelte. Printre aceştia se citează cultivatorii Hristea Padore şi alţii din comuna Ceatlagea, cari în statistică figurează cu 88.000 kilograme bumbac produs în 1932. Unul dintre cultivatorii principali din Dolj este d. inginer Brătăşanu.

Iar la Buftea sunt în anul acesta 80 pogoane semănate cu bumbac.

CUM SE CULTIVĂ BUMBACUL?

Iată amănuntele pe cari ni le dă în această privinţă d. prof. dr. I. R. Călinescu:

Bumbacului îi prieşte la noi soluri argilo-nisipoase, sau chiar nisipo-argiloase, cu mult humus. Cultura bumbacului seamănă cu aceea a fasolii. Plantele răsar în 7 8 zile dacă au umezeala necesară; după ce au format 5—6 frunze trebue rărite, lăsându-se la fiecare cuib numai câte două fire, cari sunt mai desvoltate. Se prăşesc uşor numai la suprafaţă de 2—3 ori pe vară, astfel ca să nu se dea răgaz buruenilor să crească.

Bumbacul nu suferă la secetă şi la noi în ţară nu are nevoe să fie udat.

Calitatea bumbacului, produs în ţară, a fost găsită bună la încercările făcute la o mare torcătorie de bumbac din ţară.

Producţia la hectar este în medie de 600 kgr. puf, amestecat cu sămânţă şi chiar de 800—1100 kgr., după afirmaţia d-lui N. Bălăşescu, directorul şcoalei de agricultură Lehliu-Ialomiţa, unde s'au făcut culturi de experienţă. Câştigul net, la un hectar se poate socoti la aproximativ 2600 lei, deci mai mare ca la oricare altă cultură.

PROPAGANDA

Este o chestiune de interes superior naţional, ca să se facă o propagandă cât mai intensă pentru cultura bumbacului. Această plantă ar putea mări în mod considerabil bogăţia ţării, dacă cele patru mii de vagoane de bumbac de care avem nevoe, ar fi lucrate în România, în loc să se importe de peste graniţă.

Ni se spune, că din loc înalt se dă o deosebită atenţiune acestei chestiuni, în legătură cu apărarea naţională. Intr'adevăr în afară de vata hidrofilă aseptică de care am avea nevoe într'un caz de răsboi, în afară de fi-

-turi şi ţesături, bumbacul mai este întrebuinţat la fabricarea hârtiei, a explosibililor (fulmicoton sau pulbere) a celuloidului, a mătăsii artificiale, etc.

Totuşi în România, lumea s'a descurajat puţin, din pricină că anul trecut, de altfel nefavorabil pentru porumb şi vie, a fost nefavorabil şi pentru bumbac. Propaganda urmează să fie reluată.

ALTĂ PLANTĂ PREŢIOASĂ

Un entuziast cultivator al bumbacului ne atrage atenţia, că propagandiştii trebue să procedeze cu multă prudenţă, ca să nu se întâmple ce s'a întâmplat cu planta *soya*.

Ziarele sovietice anunţă acum, că soya a început să se cultive în Rusia unde dă excelente rezultate. Deasemeni Anglia, Germania importă mari cantităţi de soya din orientul asiatic.
La noi în România, a început să facă propagandă, d. doctor A. Urbeanu, încă acum treizeci de ani.
D-sa a arătat că e vorba de o plantă, ale cărei seminţe sunt foarte bogate în *substanţe azotoase şi materii grase*, tocmai ceeace lipseşte porumbului nos-

tru, care conţine mai mult substanţe *idrocarbonate*.
Mălaiul, sau făina de grâu, amestecate cu a şaptea parte din greutatea lor cu făină de soya, dau un aliment complect mai ales pentru populaţia noastră rurală lipsită de carne şi lapte, populaţie subminată de bolile de alimentaţie, în frunte cu *pelagra*.
Soya, care creşte — s'a dovedit prin experienţă — în România atât la şes cât şi pe dealuri, — pe secetă ca şi pe ploi, — care n'are nevoe de nici o îngrijire, soya putea să devie *carnea* şi *laptele* omului sărac. Insă nu s'a incetăţenit...
Totuşi, după cum Jourdain, personagiul lui Molière, vorbea „în proză", fără ca să ştie, astfel

Bumbacul

noi consumăm acum soya fără ca să bănuim. Supele „Magi", pesmeţii şi diferitele produse alimentare ce ne vin din Anglia şi Germania, conţin soya! Numai că plătim foarte scump aceste produse. Şi în loc să exportăm, importăm!
D. doctor A. Urbeanu a distribuit acum treizeci de ani, în mod gratuit, mari cantităţi de sesminţă. Lumea s'a convins atunci că planta creşte şi rodeşte rentabil... Dar când a voit să o fiarbă, ca pe o fasole (căci seamănă ca aspect) a constatat că rămâne tare. A voit să o macine, şi grăsimea abundentă din seminţe s'a revărsat peste pietrele de moară...
In realitate, Soya nu trebuie fiartă decât după un anumit procedeu. Iar măcinatul se face amestecându-se în proporţie de *una la şapte*, cu porumb sau grâu. Astfel amestecată se macină foarte uşor.
Se capătă o mămăligă şi o pâine gustoasă, cari se menţin fragede mai mult de o săptămână, din pricina grăsimii.
Se pare însă că d. doctor A. Urbeanu a făcut următoarea greşală: a fost cu totul desinteresat! A voit să demonstreze, şi apoi să se retragă...
Chestiunea credem că trebue pusă pe baze comerciale în cari anumiţi capitalişti să fie interesaţi la un câştig. In cazul acesta propaganda ar reuşi. Publicul trebue să găsească în comerţ făină gata amestecată, în porţie cuvenită; sau să se fabrice pâne, cornuri, etc., fără să se mai spue cu ce sunt fabricate.
In Germania, Anglia, Rusia, America se procedează astfel, cercetările experimenţele şi lucrările ştiinţifice ale d-lui Dr. A. Urbeanu fiind acolo mai bine cunoscute ca la noi. In România se introduc azi produsele alimentare cu soya, gata fabricate în străinătate — după cum am arătat mai sus — iar noi ne mulţumim să le consumăm, fără să ne dăm prea mare osteneală să aflăm ce mâncăm, după cum ne interesăm prea puţin şi de originea stofelor, pânzeturilor etc., cu cari ne îmbrăcăm.
Nevoia e cel mai bun profesor!
Să nădăjduim că ea ne va învăţa ce să facem cu soya şi cum să cultivăm bumbacul.

ALEX. F. MIHAIL

O călătorie în jurul lumii

de JULES SAUERWEIN

— Viziuni din Far-West-ul american —

In America standardizată nu se mai pot petrece aventuri şi chiar indienii sunt nevoiţi să se supuie noului regim.

La câţiva kilometri dela Santa Fe, pe podişurile sterpe ale noului Mexic, într'o dimineaţă limpede şi răcoroasă, am străbătut ... tele indienilor Pueblos. De cum s'a oprit automobilul meu într'o ..., au şi început să iasă din toate casele, indience învelite în ... ade negre. Ele nu ştiu să vorbească altă limbă decât dialectul lor şi câteva cuvinte spanioleşti. Alergând, ele vin din toate părţile, spre a forma cerc în jurul albului, dar în loc să-l înjure în gura mare ca odinioară, dânsele îl îmbie rugător ca să cumpere vase de pământ negre şi covoare mici, împletite, produsul muncii lor. Ele nu vorbesc. Chipurile lor murdare şi aspre nu cunosc zâmbetele. In mijlocul pieţii se ridică un copac pe care stă atârnat un anunţ: „Este oprit a se face fotografii, fără îngăduinţa guvernatorului".

Unde e guvernatorul?.. E un bătrân cu părul lung, care — la depărtare de o sută de metri de casa lui — îşi scoate cu multă băgare de seamă vasele de pământ dintr'o grămadă de cenuşe din care ese fum...

Şi este totuş în acest sat o fată tânără care nu seamănă cu celelalte: e îmbrăcată ca o „schooll gril" americană, dar are un văl purpuriu în jurul gâtului şi din pieptănătura ei şi după pieptenele lat, se poate vedea că nu e nici americană, nici mexicană. Ea se apropie

Iată un indian în vârstă de 106 ani, semnând în cartea de aur a oraşului New-York

de mine şi îmi vorbeşte în englezeşte, fără modestie, dar şi fără nici un fel de îndrăzneală obraznică:

— Vă pot fi de folos cumva? Aş fi foarte mulţumită... Numele meu este Anunziata Chihuihui. Vedeţi că este greu să ai un nume de botez mai catolic şi un nume de familie mai indian...

— Domnişoară Chihuihui, vreţi să veniţi cu mine până la ruinele din Puye?... Conversaţia dumitale îmi va fi mai folositoare decât orice fel de conducător şi decât toate cărţile...

Primeşte, şi iată-ne porniţi.

— Eu sunt — îmi spune dânsa — absolventă a universităţii din Carlisle. E aceea pe care noi indienii avem dreptul s'o frecventăm. Guvernatorul acestui sat e unchiul meu. Nu ştiu ce voiu face în viaţă, vă mărturisesc, căci aci raporturile intelectuale sunt mai mult mărginite şi există chiar faţă de cei cari au fost să studieze în răsărit, un fel de bănuială. Ştiţi că există multe feluri de indieni. La noi, Pueblos, oamenii sunt mai pacinici. Mama familiei conduce totul. Dânsa are dreptul să alunge chiar şi pe bărbatul său şi e proprietara a tot ce aparţine a lor săi, în afară de recoltă, atâta vreme cât n'a fost pusă în hambare. Puţin mai în sus, aproape de marele Canyon, există Navajos puţin sălbateci, cari trăesc nomazi. Aceia — fără să spună nimic — sunt de fapt poligami. La fel cu strămoşii lor, ei pescuesc, vânează şi se bat bucuros. Mai la sud, în Arizona, veţi găsi şi câţiva bandiţi. Domnul Roosevelt va face un lucru mare pentru noi: vrea să ne acorde autonomia şi chiar acum, la Phenix, sunt adunaţi într'o consfătuire indieni din cinci sau şase triburi.

— Şi această autonomie, o doriţi mult?

Tânăra Anunziata mă privi cu multă jale.

— Ce vreţi să facem noi cu libertatea? Dacă ne căsătorim cu un alb, pentru dânsul e aproape tot atât de umilitor ca şi dacă am fi negre. Şi acest lucru nu e lipsit de pericol.

Ajunsesem pe platoul din Puye, plin de ruinele odăilor mici, pătate, în care trăiau comunităţile indiene, cu câteva secole în urmă. Fiecare pătrat de piatră era deabia atât de mare, ca să adăpostească somnul a două-trei trupuri. Dar, în mijloc, se ridica — la fel ca în toate satele indiene de astăzi şi de altădată — un loc mare gol, unde, fără îndoială că se desfăşura toată viaţa tribului: serbări, dansuri, rugăciuni, sacrificii. La mijlocul acestui loc o gaură mare în formă de pâlnie.

— Aicea se ridica — îmi spune tânăra mea tovarăşe — Kiva, biserica noastră.

Nici până azi nici un alb nu poate pătrunde într'un sanctuar indian, fără să fie ameninţat de a fi omorât, şi deabia cu câteva luni în urmă, o fată a fost sacrificată în taină, fără să se poată şti nimic precis despre dispariţia ei.

Făptuise crima de a se căsători cu un indian dintr'un alt trib...

La poalele muntelui Santa Fe, în staţia care poartă numele ilustrului francez Lamy, trenul aştepta şi m'am suit în vagonul „expresului special", „Grand Canyon" — vagon care poartă numele de „Louis Pasteur".

Cine n'a văzut marele Canyon depe Arizona, la răsăritul sau la apusul soarelui, a pierdut unul din cele mai minunate privelişti depe planeta noastră şi socot c'am călătorit destul ca să pot face comparaţia.

Te afli la marginea unei văi adânci, în faţa ta, în ceaţă, la vreo douăzeci de kilometri, zăreşti o altă creastă, ceva mai înaltă ca cea dela sud, unde se găseşte locul de observaţie de unde admiri priveliştea. Intre aceste două creste, la început, în ceaţa uşoară a zorilor, nu vezi nimic. Apoi deodată, din răsărit, în dreapta mea, o

Prinţul indian White Horse Eagle vizitând colonia indienilor din New-York.

rază străbate aburii şi din prăpastie ies încetul cu încetul, căpăţâni uriaşe şi curioase, în fundul cărora prin guri nepătrunse, curg apele galbene ale râului Colorado şi ale afluenţilor săi. Fiecare din aceste căpăţâni are poate 1200—1500 metri, dar trebue să treacă timp ca să-ţi dai seama de acest lucru. La fel ca în templele vechi, chinezeşti, din Peking, în jurul acestor munţi se află poale de pământ roşu, care pe măsură ce soarele se ridică, îşi întind umbrele de culoare cărămizie, şi care, la fiece nour îşi schimbă locul.

Aceşti munţi, pe care-i vezi astfel de sus, au nume dintre cele mai isbitoare şi cele mai pitoreşti. „Templul lui Budha", „Templul lui Isis" sau „a lui Brahma", „Piramida lui Keops"...

Se zăreşte în depărtare un şir întreg de forme dintre acestea uriaşe şi atrăgătoare. Se pare că acest Canyon întreg ar fi creat nu de natură dar de nişte arhitecţi gigantici, cam nebuni, cari au dat prima lor lecţie constructorilor de pagode şi sculptorilor cari au făcut Sfinxul.

Te simţi în afara Americei şi locul pare bine ales, spre a te re-

culege şi a arunca o privire [illegible] asupra acestui continent, mânat într'o existenţă de o amploare fără precedent.
Ziarele aduc ştirea progreselor industriale, a stabilizării financiare, uneori chiar de isprăvi parlamentare, pentru conducătorul statului, care e cel care însufleţeşte întreagă această mişcare.
Cele din urmă bilanţuri ale marilor societăţi sunt favorabile şi „East Mon Kodak Company", care împarte dividende de 4.76 dolari în loc de 2.52 dolari, cât anul trecut, nu este o excepţie.
Această îmbunătăţire e oare superioară creşterii costului vieţii? E o problemă pe care americanii n'o înţeleg încă bine, dar care pentru noi francezii, cari am trecut printr'o devalorizare de aproape 4-5, are un sens foarte precis.
Dar dacă cu dolarii din care erau trebuincioşi 35 ca să poţi cumpăra o uncie de aur, se poate trăi tot atât de bine, sau aproape tot atât de bine ca şi cu vechii dolari, din cari erau deajuns 20, creşterea preţurilor şi a dividendelor în dolari, îmbogăţeşte economia. Creşterea costului vieţii e departe de depreciere. Până aci ea însemna 8.06%, faţă de Februarie 1933, dar e drept să spunem că a crescut cu 1% într'o lună şi că mai ales alimentaţia a crescut cu 2,9%. In acest moment — comparând această situaţie cu acea de anul trecut — americanul poate fi în mijlociu mai degrabă satisfăcut.
Dacă e rentier, de pildă, şi dacă şi-a plasat capitalul în valori naţionale, e uneori de plâns.

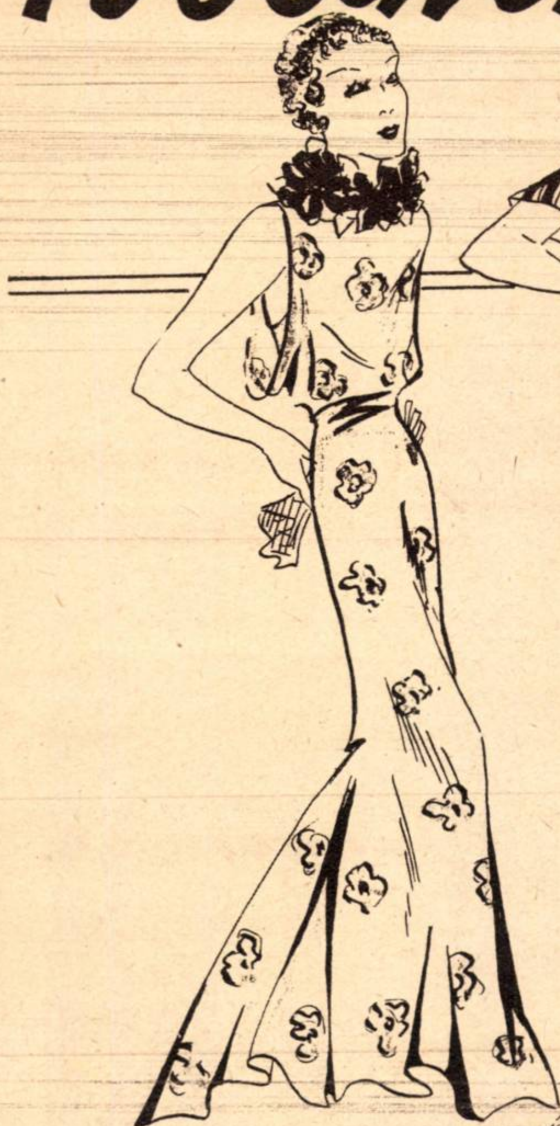
White Horse Eagle părăsind New-Yorkul.

Copii de indieni, dansatori şi muzicanţi

Am în faţa mea o hartă a celor 48 de state americane, în care se găseşte arătat numărul persoanelor morale, a statelor, a oraşelor, a cătunelor, a şcoalelor, etc., care au dreptul de împrumut în America; el este de 194.582. Totalul datoriilor, contractate de ele, s'a ridicat până la 122 dolari de cap în 1932, sau circa 16 miliarde pentru întreaga ţară. Dintre toate aceste colectivităţi, 2948 sunt în faliment, ceeace reprezintă un miliard două sute de milioane de dolari, sau 7,9%.
Guvernul federal, fără îndoială, continuă să inspire încredere. Oameni complet ruinaţi sunt mult mai puţini decât se crede. Oameni cari mai sunt încă foarte bogaţi nu mai există. Totul tinde să se niveleze aci, dar de fapt americanul suferă oare atâta cât se crede?
...In acest Far-West sălbatec, unde m'a adus itinerariul meu, încep să mă îndoesc.
Nici o ţară nu e standardizată în chipul acesteia. Pretutindeni aceleaşi trenuri, din cari, la fiecare staţie răsar aceiaşi negrii îmbrăcaţi în alb, cari aşează pe peron scăunele galbene, pentru ca să poată coborî călătorii. Pretutindeni aceleaşi Pullman-uri cu perdele verzi, cu cearceafurile din aceeaş pânză şi păturile de acelaş galben violaceu. Pretutindeni aceleaşi spălătoare curate şi nichelate şi prosoapele mici, din belşug, mereu reînnoite, din pânză albă şi cu margine albastră. Pretutindeni aceleaşi automobile în cantităţi fenomenale, plătibile în 12 luni şi de o eftinătate uimitoare, cu benzina de 50—75 de centime litrul, şi cu strada în loc de garaj. Pretutindeni sau aproape, aceeaş hrană banală de excelentă calitate, aceeaş apă de gheaţă, aceleaşi fructe. Oamenii îmbrăcaţi cu haine de gata, aproape pretutindeni asemănătoare.
Dedesubt şi deasupra aceste mijlocii, în care indivizii nu sunt despărţiţi decât prin deosebiri mici, bogăţia şi sărăcia formează două categorii nu prea numeroase, şi dacă „New Deal-ul" domnului Roosevelt va ajunge încetul cu încetul să adune toată economia particulară în tezaurul public, şi să supună întreaga activitate la aceleaş regule, atunci americanii, cari nu mai seamănă deloc pionerilor îndrăzneţi de altă dată, în cele din urmă se vor supune.
Birocratul, care e şi astăzi foarte puternic, va deveni potentatul în fiecare sat şi un vălătuc uriaş deasupra ţării întregi.
Oricare ar fi numele acestui regim, el se va înrudi în acelaş timp cu socialismul şi cu fascismul, afară de cazul că vreun eveniment neaşteptat va răsturna lumea întreagă şi va schimba condiţiile economice ale celor două continente. Acest eveniment e posibil?.. E probabil?... Se va numi răsboi sau revoluţie?... Voiu începe ancheta pe ţărmurile Californiei, unde voiu fi mâine, şi această anchetă îmi va îngădui poate să dau răspuns acestei întrebări.

Doamna pleacă

Doamna pleacă...

CA în fiecare an, d-na se vede și acum pusă în fața problemei, ca învingând criza, cu mijloace modeste să poată face față toaletelor de care are nevoie în vilegiatura ce se impune. Și ca și când moda a privit în porte-monnaies-urile soților, a adus o mulțime de posibilități de-a te îmbrăca șic și eftin.

Dorul de soare și cer albastru a învins, căci albastrul în toate nuanțele e culoarea preferată în această vară, la care nu vom uita bineînțeles nici beige-ul, gris-ul, lilas-ul. O mulțime de țesături vor fi întrebuințate: lâna, maroquin-ul, imprimé-ul, pânza, taftaua, organdi-ul, etamina, ponge-ul, jersey-ul. Croiala ceva mai strâmtă și scurtă, va împrumuta femeii elegante un aer sportiv și tineresc. Nu se mai poartă garniturile care să lărgească umerii iar mânecile au devenit mult mai simple; drept compensație Parisul pune foarte multe plissé-uri, cute mici, funde și eșarfe; pentru sport se menține „Paletot”-ul; tailleur-ul clasic are mult succes.

In materie de pălării se întrebuințează mult paiul, în special panamaua. Pălăriile au boruri largi și numai dimineața sau pentru sport se poartă bereta. Pălăriile bărbătești se întâlnesc foarte rar.

Urmare în pagina 31

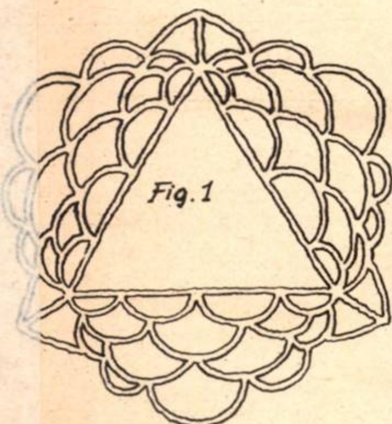

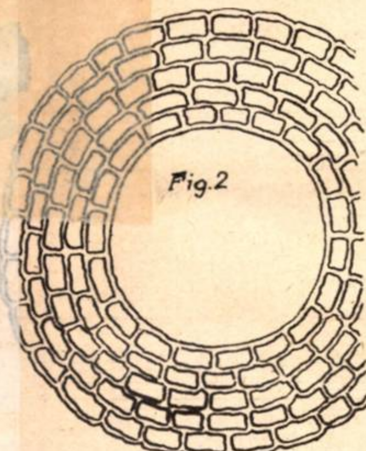

Mănuşi croşetate şi modele uşoare de croşetat

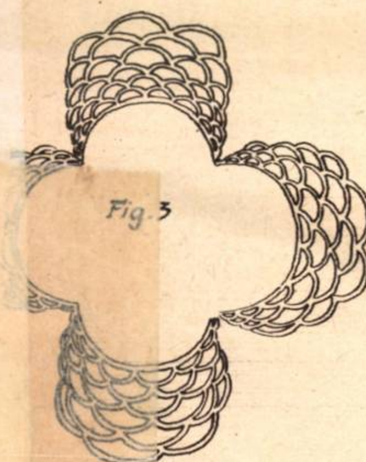
...cetul cu încetul, şi cu cât ...nul se încălzeşte, se văd mai ... mănuşile subţiri, croşetate, ...re-au avut mult succes încă în ...ul trecut. Dar cum e moda capricioasă, a adus o mică modificare. Mănuşa croşetată e anul acesta mult mai lungă, e purtată trei sferturi sau chiar lungă de tot, încheiată fiind sau cu un elastic, sau cu o cataramă nostimă. La rochiile delicate, înflorate, pe care vara aceasta ni le aduce iar, aceste mănuşi compun un tot elegant şi de mult gust.

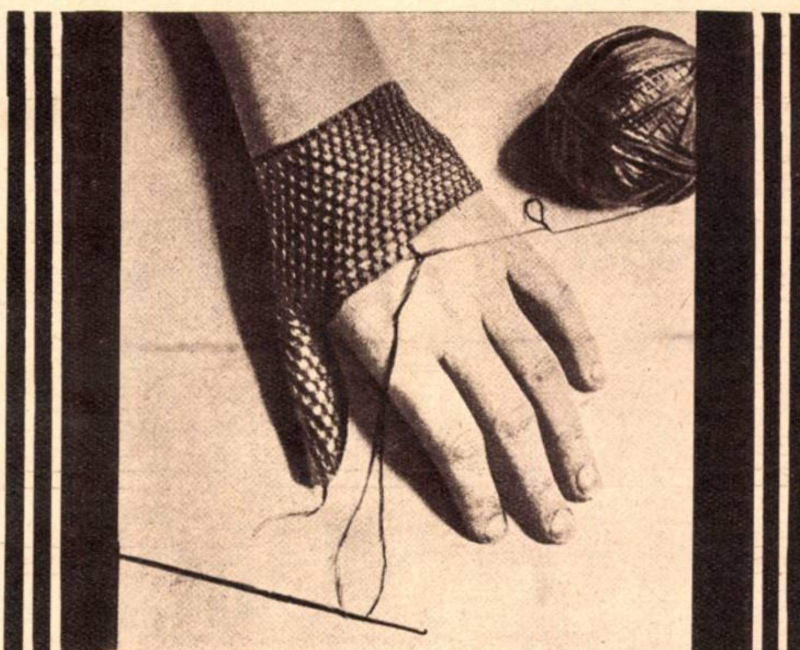
Mănuşa cu reverul scurt, care ajunge până la jumătatea braţului, e foarte agreată şi în majoritatea cazurilor e croşetată de însăşi purtătoarea ei. Pentru aceasta e nevoe de: un ghem de aţă subţire de brodat sau mătase

...nă de croşetat, în alb, gris deschis sau beige, culorile care se potrivesc mai bine toaletelor. Şi ... croşetă no. 0. Pentru mănuşi

...mărul 6, se începe cu 77 de ochiuri, asta înseamnă că se fac ... de ochiuri, care apoi se împreună, în cerc. Rândul al doi-... se suprapune: ochiurile sunt compuse din două lanţuri şi un beţişor. Fiecare rând se încheie separat, aranjând în aşa fel, încât cusătura să vie în dreptul locului unde se croşetează degetul cel mare. Se croşetează astfel 8 rânduri, fără să se scadă sau se înmulţească. După aceste opt rânduri, care măsoară 4 sau 4 jum. centimetri se adaugă câte mare. După rândul al 11-lea se croşetează degetul cel mare. Acesta se face în felul următor: se lucrează găurele în cerc, încercându-se din când în când, un ochiu, la locul unde se închee rândurile, deci la rândul 9, 10 şi 11, din aceste ochiuri începând să se formeze degetul cel

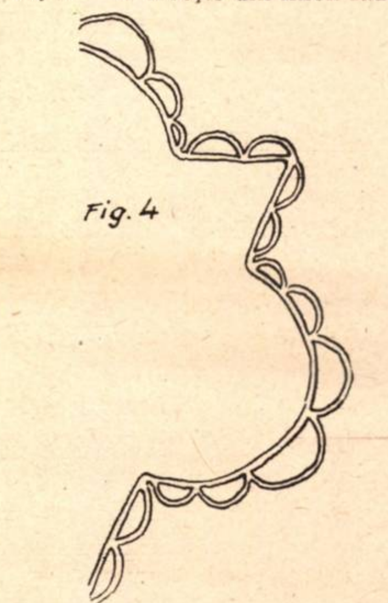

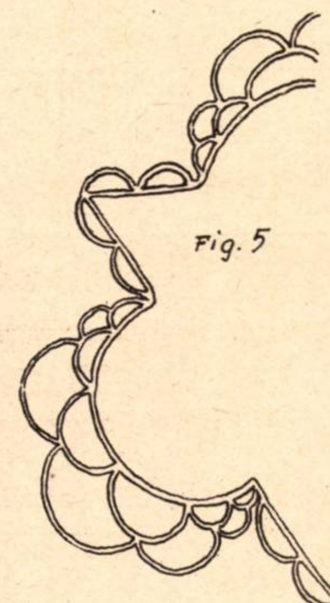
până sus, unde ochiurile trebuesc îndesite. Unde s'a început degetul cel mare, se înnoadă din nou firul şi se lucrează mănuşa până la rădăcinile degetelor. Împărţirea degetelor se face în felul următor: se îmbracă mănuşa pe o mână şi se trece prin câte două degete, prin partea din faţă şi cea din spate, un fir de lână care apoi se înnoadă. Prin aceasta se măsoară grosimea degetelor. Se începe croşetura la degetul mic sau la arătător. Ca legătură între deget şi mănuşe se fac trei ochiuri. Fiecare deget se lucrează în cerc, încercându-se din când în când. După ce se termină degetele, se începe reverul, care, obicinuit, se face de 10-14 cm.

Modelele pentru revere sunt cu totul diferite de cele pentru mănuşe. Cele mai indicate sunt ochiurile mari, combinate cu piciorușe.

Din aţa care rămâne se poate croşeta guleraşe pentru rochiţe uşoare de vară, sau şerveţele. Mijlocu... se croeşte din linon sau

din batist şi se croşetează de jur împrejur. Desenele noastre înfăţişează asemenea modele de şerveţele. Fig. 1 înfăţişează un triunghiu foarte uşor de executat, numai din lanţ. Fig. 2 se compune din ochiuri şi piciorușe, iar cea de a 3-a înfăţişează jumătatea unui guler sau unei feţe de masă. Fig. 5 înfăţişează acelaş model, la care însă s'a mai croşetat un rând. Bine înţeles că aceste croşeturi devin mai atractive după ce sunt spălate şi puţin scrobite, şi încă jilave se prind în ace cu gămălie, până se usucă. Apoi se calcă cu un fier cald.

Urmare din pagina 30

Schiţa noastră înfăţişează un pardesiu de voiaj beige, care prin garniturile sale tighelite, dă un aspect şic şi sportiv în acelaş timp; apoi un tailleur englezesc, care prin croiala sa sportivă reprezintă ultima noutate. E făcut din rodier albastru închis.

O rochiţă uşoară de vară e aceea din eponge în dungi albastre şi al... , bună pentru orice ocazie, având ca garnitură un guler de pichet, şi după părerea noastră, nu trebue să lipsească din garderoba nici unei elegante.

Trebue să ai cu tine cel puţin o rochie de seară. Tafta imprimată cu flori mari, cu o croială originală de mâneci şi cu camelii primăvăratece la gât, dau o combinaţie fericită.

Moda pijamalelor, atât de răspândită anul trecut, păleşte din ce în ce, în locul ei se preferă un costum de plajă, albastru cu alb, cu pelerină, în felul schiţei noastre.

Mănuşile anului 1934 sunt croşetate sau perforate; cordoanele se poartă mult şi sunt sau foarte înguste sau foarte late; genţile sunt asortate la toaletă şi cele mai şic sunt cele cu monograme mari. Încălţămintea e simplă, dar tare perforată; pentru seară: lac sau mătase. Şi încă ceva, stimată d-nă — călătorie bună!

REALITATEA ilustrată

ANUL VIII No. 386
17 IUNIE 1934

D-nii Titulescu și Litvinow au semnat la Geneva actul prin care România și Rusia reiau relațiile diplomatice

(Va fi reconstruit podul de peste Nistru?)

Actualităţi sportive

Săptămâna trecută a jucat în Capitală prima echipă italiană de foot-ball: Triestina.
In fotografiile noastre de mai sus vedem echipele de foot-ball ale Ripensiei (campiona României) şi Triestinei. Matchul a fost câştigat de Ripensia, cu 2-1.

—

Ziua naţională a sporturilor s'a desfăşurat în Capitală cu un fast deosebit. A asistat Suveranul, Voevodul Mihai, d-nul prim ministru Tătărăscu şi d. dr. Anghelescu, ministrul instrucţiunii. Au defilat toţi sportivii ţării. In aceiaşi zi s'a inaugurat şi expoziţia educaţiei fizice. Suveranul a împărţit distincţii sportivilor. Fotografia noastră a fost luată în timpul defilării.

FOOT-BALL

DUMINICĂ la Roma, Italia şi-a însuşit titlul mondial în urma unei lupte foarte disputate, echipa Cehoslovaciei periclitându-i serios şansele. Rezultatul — 2:1 — n'a fost obţinut decât după prelungiri şi cu concursul foarte preţios al unui public ce a susţinut-o într'un chip deosebit de impresionant.
In aceeaş zi la Bucureşti echipa italiană Triestina, a cedat cu un scor identic campioanei noastre naţionale Ripensia, într'un match în care aportul galeriei s'a dovedit deasemeni de mare folos.
Campionatul Capitalei a avut anul acesta o desfăşurare extrem de strânsă, nu mai puţin de cinci echipe disputându-şi întâietatea. Deasemenea fruntaşului nu s'a putut face decât odată cu disputarea ultimei partide a campionatului. Clubul Macabi a izbutit să-şi însuşească acest atât de disputat trofeu.

A. Ţ.

REALITATEA ILUSTRATĂ
Director: NIC. CONSTANTIN
Apare săptămânal în 32 pagini mari, cu un supliment gratuit de 48 pagini. Un exemplar 10 Lei

PREŢUL ABONAMENTULUI:
PE UN AN . . . . . 400 LEI
PE ŞASE LUNI . . . . . 200 „
PE TREI LUNI . . . . . 100 „
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
Bucureşti Str. CONST. MILLE 5-7-9
TELEFON 3-84-30
Imprimată la foto-rotogravură în atelierele „Adeverul" S. A.

Plecând la drum

în excursii... în voiajuri de plăcere...

... de cele mai multe ori un drum lung, obositor, monoton ... și, cu singură mângâere, ajungerea la destinație. Există însă un mijloc, ca acest drum, — oricât de lung, de obositor și monoton ar fi el, — să devină plăcut. O apă de Colonia de extremă finețǎ, iată ce are darul să ne învioreze și, astfel, să putem gusta nu oboseala ci farmecul călătoriei, să dobândim, deci, acea permanentă bună dispoziție ce îngăduie să admirăm cu voie bună peisajul veșnic schimbător.

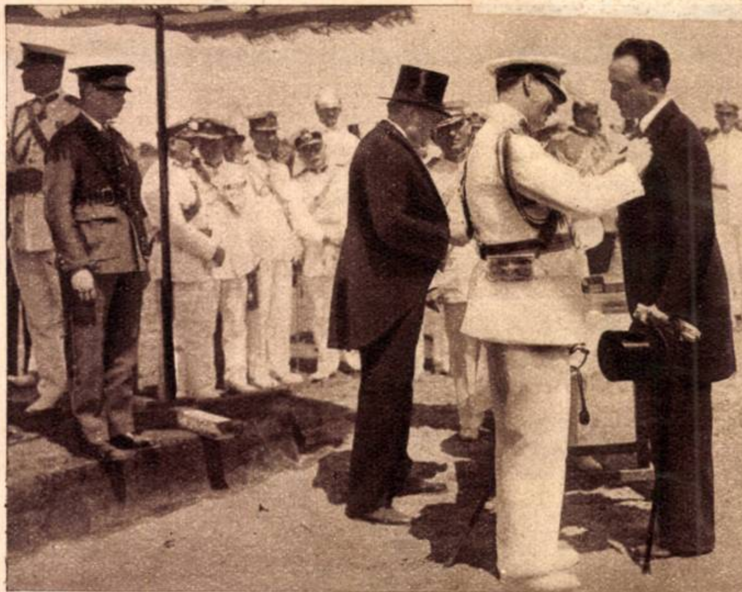
Această apă de Colonia de extremă finețǎ și cu adevărat binefăcătoare în orice voiaj, e de bună seamă

APA DE COLONIA

jacky

UN PRODUS AL
PARFUMERIEI
MIGNOT - BOUCHER
PARIS

ACTUALITĂŢI DIN ŢARĂ

Cu prilejul meetingului aviatic care a avut loc la 6 Iunie, Suveranul a decorat personal pe noii cavaleri ai Virtuţii Aeronautice. Vedem astfel în fotografiile noastre: Sus stânga: Decorarea d-lui inginer Bughianu.

Sus dreapta: Suveranul trecând în revistă trupele. Decorarea d-lui comandant Bonciulescu.

După strălucitul succes avut la Geneva, d. Titulescu s'a înapoiat în Capitală fiind întâmpinat în Gara de Nord de întregul guvern. Il vedem în fotografia noastră între domnii prim ministru Tătărăscu şi dr. Anghelescu.

(Foto-Berman)

Regele în Banat

—

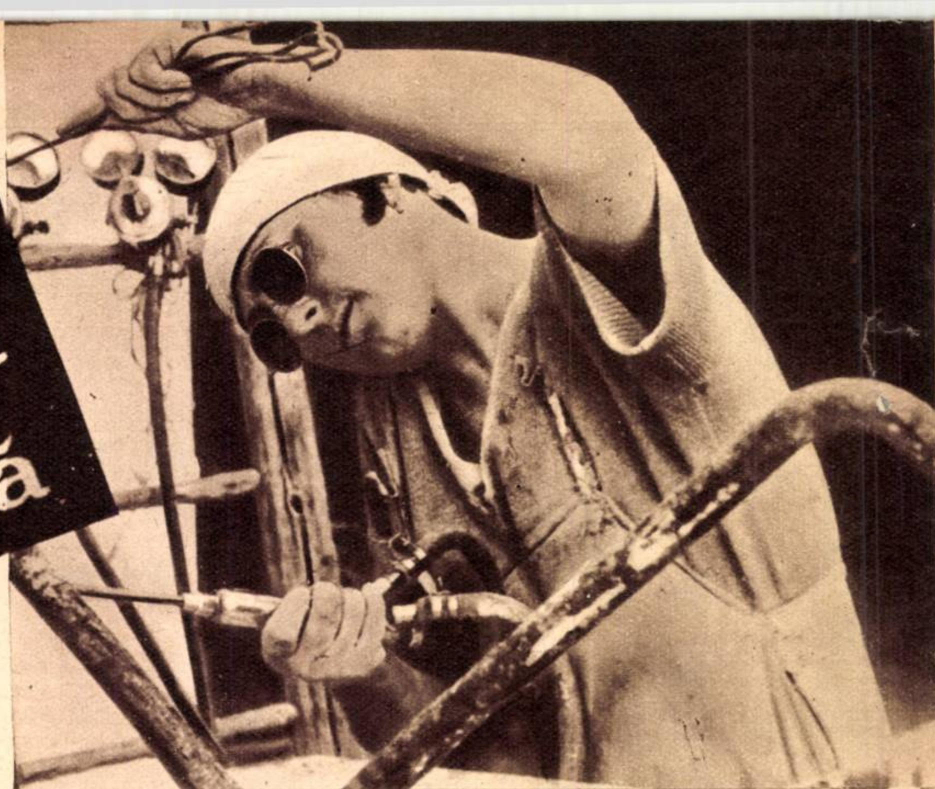
Săptămâna aceasta au avut loc în Banat mari solemnităţi la care au asistat Regele şi întregul guvern. S'a inaugurat linia ferată Caransebeş-Reşiţa şi s'a depus jurământul la batalionul 2 grăniceresc de gardă din Caransebeş.

In fotografiile noastre îl vedem pe Suveran — în uniforma batalionului de gardă Caransebeş — asistând la depunerea jurământului recruţilor. Fotografia din mijloc îl repriztnă pe Suveran bătând prima mistrie a liniei ferate Reşiţa-Caransebeş. Jos recruţii depunând jurământul. *(Foto-Berman)*

Femeea în Rusia Sovietică

D. René Jacques — pseudonim sub care se ascunde o înaltă personalitate din lumea universitară — cunoaşte foarte bine Rusia şi pe ruşi, fiindcă — în lungile călătorii făcute prin ţinuturile ruseşti — a studiat limba is oria, viaţa şi obiceiurile ruşilor. In articolul pe care-l publicăm, d. Reneé Jacques arată care este rolul ocupat azi de femei în imensa republică sovietică.

IN atmosfera fierbinte a acelei zile de vară, mânăstirea Nowodieftky, apare ca o oază de umbră şi linişte. Cimitirul imens, lipsit de tristeţe, în care mai plutesc umbrele marilor scriitori ruşi, Pisemsky, Cehov, Koropotkin, ne îndeamnă la odihnă. Intre ziduri înalte vechea mânăstire pare o fortăreaţă şi ornamentele în stil baroc îi dau un aspect ciudat.

Boris Gudunow a trăit aici mai înainte de a se sui pe tron.

Petru cel Mare a silit pe sora sa Sofia să se călugărească fiindcă a conspirat împotriva lui, iar apoi a închis-o tot în această mânăstire. Timp de cinci luni de iarnă, cadavrele streltsi-lor (conspiratori) spânzuraţi în faţa pereţilor chiliei ei, i-au prezentat cu mâini înverzite actul prin care îi ceruseră să se sue în scaun. In acelaş timp au fost spânzuraţi, sub ochii Sofiei, de jur împrejurul mânăstirei, treisute de rebeli.

Astăzi nimic nu-ţi mai aminteşte aceste fapte sângeroase. Nimeni nu mai ştie că aici o femee a îndurat maximum de suferinţă. Călugării şi-au părăsit adăposturile, fiindcă Sovietele au transformat mânăstirea în *„Muzeul istoric al femeii"*.

Inţeleg acum dece Elena Petrowna Arlovskaia, unul din cei mai buni chirurgi ai Moscovei, căreia îi datorez viaţa — în urma unei operaţii ce mi-a făcut-o acum doi ani — ne-a condus aci. De aci trebuia să porneşti mai întâi, dacă vrei să înţelegi situaţia actuală a Rusiei. Trecutul ne va deschide poarta secretă pe unde să apară luminos adevărul de azi.

In *„Muzeul femeii"*: statui, tablouri, gravuri, placate, diagrame, arată care au fost condiţiile de viaţă ale femeii ruse sub vechiul regim. In timpul Evului Mediu — probabil mai mult sub influenţa bizantină decât sub cea asiatică — femeea stătea închisă în gineceu, terem, sau verckh (apartamentul superior); era socotită minoră sau mai bine spus sclavă. Călugării roşii — îmi spuse Elena Petrowna — au tradus pentru uzul femeii predicile predecesorilor lor, care îndemnau pe tovarăşa bărbatului: *„să se supună soţului ca o sclavă stăpânului"*, şi să se considere *„ca obiect al bărbatului"*. Popa Silvestru în *„Cartea Inţelepciunii"*, pe care noi o numim *„Domostroi"*, recomandă bărbaţilor *„să nu-şi lovească femeea cu bâţul sau cu unelte de fier, nici să o bată în faţa străinilor, dar să-i aplice în particular, fără patimă sau mânie, câte o corecţie moderată"*.

Un vechiu proverb spunea: *„iubeşte-o ca sufletul tău şi bate-o ca pe o scurteică"*. Şi nici nu-ţi vine să crezi când auzi că moscovitele se plângeau că nu le mai băteau bărbaţii lor!

Femeea trăia închisă şi nu eşia decât acoperită cu un văl des. Ca să nu apară în lume, fusese scutită chiar de a frecventa biserica. Ea era înconjurată de călugări şi călugăriţe, îşi petrecea vreme multă în rugăciuni şi făcând mătănii, împărţia cu sclavii munca lor şi muncia la rândul ei pentru bărbat.

Un text vechi de Petrei, pe care l-am descifrat odinioară, ne arată că femeile ruse erau foarte cochete: *„femeile boerilor îşi pictează în tot felul de culori nu numai părul, dar şi ochii, gâtul şi mâinile. Dacă au genele negre le vopsesc în alb, dacă le au blonde în negru sau vreo altă culoare închisă. Se vopsesc atât de isbitor, încât nu se poate să nu te uiţi la ele"*.

Pe vremea aceea, technica fardurilor nu era destul de cunoscută. Când bunicele noastre — ne spune Elena Petrowna — au fost însfârşit liberate din această sclavie ruşinoasă, ele s'au văzut exploatate fără milă de marii proprietari şi feudali ai industriei. Iată aci, în aceste diagrame salariile pe care femeile din oraş şi dela ţară le primiau: atât cât să nu moară de foame. Şi nici nu-şi poate da seama cineva care-i capacitatea de muncă a unei ţărance. Femeea munceşte la câmp tot atât cât un bărbat.

Tratamentul vitreg la care au fost supuse, e unul din motivele pentru care femeile ruse au jucat un rol important în mişcările de emancipare. Din mulţimea figurilor care au luptat pentru libertate vom cita numai pe Sofia Perowskaia care a organizat în toate amănuntele atentatul contra lui Alexandru al II-lea, fapt pentru care a fost arestată şi spânzurată.

Ciudată fiinţă această Sofia Perowskaia! Era fiica unui fost guvernator al Petersburgului. Din tinereţe a renunţat la luxul cu care era deprinsă în casa părintească pentru „a se cobori în popor", cum se spunea pe atunci. In 1872 străbate satele îndurând lipsuri îngrozitoare. Ares-

In această pagină: femeia rusă lucrând în fabrică; sokole ruse defilând.

tată după un an, pentru propagandă revoluţionară, es închisă în fortăreaţa Petru şi Pavel şi în urmă deportată. Reuşeşte însă să evadeze şi în 1879 ajunge din nou în capitală. Organizaţia revoluţionară încredinţează acestei fete tinere, de aparenţă blândă şi sfioasă, pregătirea evadărilor şi alegerea teroriştilor. Curajul şi îndrăzneala ei au rămas legendare. Când s'a hotărît execuţia lui Alexandru ea a fost acea care a făcut planurile acţiunei comune, a postat aruncători de bombe, iar în clipele hotărâtoare a dat semnalul, fluturând batista. Exploziile urmară una după alta: la ultima, ţarul se prăbuşeşte. Sofia este arestată, judecată şi condamnată. Se îndreaptă liniştită spre spânzurătoare, fără ca faţa ei serioasă să desvăluie cea mai mică urmă de teamă sau emoţie.

FEMEEA RUSĂ DE AZI

In amurgul unei zile triste de toamnă. Plouă, plouă neîncetat, ceeace — sub orice latitudine — constituie un motiv de plictiseală. Mă aflu la Elena Petrowna, care mi-a oferit tradiţionala ceaşcă cu ceai. Apartamentul prietenei mele este simpiu, practic, confortabil, dar lipsit de feminitate. Aceasta poate fiindcă Elena Petrowna ignorează cu totul plăcerea pe care noi o simţim în faţa acelor bibelouri inutile şi fiindcă schimbarea de regim nu i-a lăsat nimic. Dar ceaiul ei e foarte bun şi e frumos parfumat, are culoarea chihlimbarului.

— Imi spuneai, Elena Petrowna, că la dv. s'a stabilit egalitate între sexe.

— Aveţi o memorie foarte bună. Intr'adevăr, după cum aţi putut constata şi dv., aceasta este un fapt îndeplinit.

— Da, iar Radek, — care, după părerea mea, are cea mai ascuţită limbă — a fixat acest progres într'o formulă concisă, lapidară şi definitivă. O cunoaşteţi?

— Nu. Bineînţeles, străinii singuri sunt în curent cu svonurile răutăcioase din Moscova. Dece să adunaţi toate aceste nerozii?

— Nu sunt nerozii, Elena Petrowna, şi vreau să vă repet vorbele lui Radek: *„la început era.. — nu, nu era cuvântul —... era matriarhatul. A urmat patriarcatul. Iar acum avem... secretahatul"*. Dacă înţeleg bine, aceasta înseamnă că ne aflăm sub domnia secretarelor?

— N'ai face rău nici d-ta să ai o secretară. Metodele dv., de lucru, în occident, sunt arhaice sau în orice caz antedeluviene. Omul modern dictează şi apoi îşi revede copiile. In felul acesta face economie de timp. Dacă ai avea secretară n'ai fi nevoit să iei note, cum o faci acum. Memoria singură nu ajunge.

Elena Petrowna s'a ridicat repede depe divanul pe care se ghemuise, spre a-şi fuma ţigara. Se îndreptă spre bibliotecă de unde îmi aduse curând o carte mult frunzărită şi al cărei titlu l-am zărit îndată: *„Codul sovietic al familiei"*.

— Iată legea şi profeţii noştri — spuse râzând gazda mea. Codul familiei, care datează din 1918, a făcut din căsătorie o adevărată uniune a corpurilor şi a sufletelor, nu ca în ţările civilizaţiei burgheze, o combinaţie de interes.

Bărbatul nu are dreptul de a impune femeii numele său (art. 100 şi 101) nici domiciliul său (art. 104) sau naţionalitatea sa. (art. 103). Egalitatea între soţi este desăvârşită, nu numai în viaţa de toate zilele, dar şi în ceeace priveşte veniturile precum şi creşterea copiilor minori (art. 148—151).

Autoritatea părintească a fost înlocuită prin drepturile indivizibile ale tatălui şi mamei (art. 149—158).

— Copilul aparţine deci atât mamei cât şi tatălui, dar dacă soţii nu se'nţeleg?

— Tribunalul, după ce aplică o procedură de împăcare, hotărăşte apoi care dintre ei întruneşte mai multe calităţi morale spre a-şi exercita drepturile familiare, (art. 152). Dealtminteri femeea este emancipată, majoră şi complet independentă de bărbatul ei. Chiar şi copiii sunt apăraţi de eventuale excese ale puterii părinteşti. Legislaţia noastră nu admite exploatarea copilului. Dar dacă părinţii n'au nici un drept asupra patrimoniului copiilor (art. 160), nici copii n'au nici un drept asupra averii părinţilor. Obligaţia alimentară este singura excepţie admisă la acest principiu (art. 161-170). Nu se poate învinui codul familiei c'ar păcătui din lipsă de logică. Uimeşte şi chiar jigneşte sentimentele şi prejudecăţile noastre. Este însă foarte înţelept. E uşurat de toate erorile trecutului, reducând formalităţile la cea mai simplă expresie.

— Se pare că la dv. este suficient să te înfăţişezi la biroul stării civile, la *Sags*, unde se înregistrează, faţă de martori de către un secretar, declaraţia căsătoriei şi cu aceasta s'a terminat?

— Nu chiar atât de repede, dacă nu vă supăraţi. Dumneata eşti pe cale să reduci la o formulă neînsemnată o procedură care nu se cunoaşte încă dincolo de frontierele noastre, dar care aci la noi constitue un motiv de reproş. Nimeni nu poate contracta o căsătorie până nu împlineşte vârsta legală (art. 67). Afară de cazul c'ar avea o autorizaţie a părinţilor. Deasemeni se cere o declaraţie semnată de către viitorii soţi. Legea mai prevede unele restricţiuni în ceeace priveşte legăturile de rudenie, sau angajamente luate, printr'o căsătorie precedentă (art. 59, 68 şi 70). Privind cu atenţie putem constata că nu există chiar o inovaţie atât de mare cum s'a spus.

Prima închisoare modernă în Rusia. Deţinutele în timpul cursurilor de educaţie morală stau în bănci ca la şcoală.

Femeia rusă la munca câmpului. De dimineaţă până seara femeia munceşte şi nu simte oboseala.

— Dar divorţul?

— Nici aici nu trebue să pierdeţi măsura. Să ştiţi că nu se divorţează nici la noi din simplu capriciu. Aceasta ar însemna negarea vieţii în comun, şi avem şi noi nevoe de ordine, la fel cu toţi ceilalţi. Codul nostru admite divorţul prin consimţire mutuală, notificată direct celor doi soţi prin magistraţii stării civile (art. 91), care dresează un act asupra constatării realităţii consimţirii (art. 92). Dacă numai unul din soţi cere disolvarea căsniciei, cererea nu poate fi primită decât de tribunal, şi acestea nu pot fi influenţate în libertatea lor de apreciere, determinată de un număr limitat de cauze admise pentru divorţ (art. 87, 90, 93 şi 99).

Se divorţează oare la noi mai mult ca în altă parte? Nu cred. E atât de uşor să nu te căsătoreşti. Bastarzii au la noi aceleaşi drepturi ca şi copiii legitimi, iar prerogativele femeii sunt întotdeauna respectate. Cele mai multe din căsătoriile noastre sunt serioase, fiind cimentate de actualele condiţii ale vieţii sociale. Bărbatul şi femeea muncesc mult. Problema locuinţii, a înfiinţării şi organizării materiale a unui cămin nu sunt chestiuni chiar atât de simple. Când le-ai rezolvat nu e oare normal să păstrezi rezultatele dobândite? In afară de aceasta noi n'avem vreme de sacrificat pentru complicaţiunile sentimentale. Uniunea sovietică este o casă mare care acum se clădeşte. Pereţii s'au ridicat, acoperişul s'a aşezat, uşile şi ferestrele s'au încheiat. Dar n'am avut vreme încă să aranjăm interiorul: scaunele sunt simple şi neconfortabile, iar scările sunt pline de moloz.

— Elena Petrowna, zeii ţi-au dăruit o mare putere de convingere. Dar n'ai auzit? Mi se pare c'a sunat.

LIBERTATEA FEMEII

Câteva clipe mai târziu samovarul clocotia în cinstea a doi prieteni comuni: o pereche simpatică, oameni foarte tineri, din generaţia liberală şi adaptaţi noilor condiţiuni de existenţă. Dânsul, arhivar la comisariatul afacerilor străine, un istorician stimat în cercul ştiinţei şi foarte apreciat la departamentul Asiei. Frecventarea îndelungată a rafinaţilor spiritualişti din Imperiul ceresc i-a imprimat maniere de o curtoazie subtilă.

Dânsa, avocat renumit în baroul din Moscova, are reputaţia unei dialecticiane temută şi respectată în acelaş timp.

După primele ceşti golite, Elena Petrowna arată Verei Mihailowna ultimele cumpărături pe care le-a făcut.

Reuşesc curând să reiau conversaţia începută şi adresându-mă Verei Mihailowna o întreb dacă eliberarea cetăţenei sovietice este deplină.

— Femeea la noi a fost ajutată foarte mult. Legea se străduește să-i uşureze cât mai mult sarcina de mamă. Femeea însărcinată din a cincea lună nu mai este supusă muncilor grele. I se aprobă şi un concediu plătit de opt săptămâni după naştere. După ce-a eşit din maternitate are dreptul la prima de alăptare şi la prima pentru rufăria copilului. Uzinele şi mai ales serviciile publice au leagăne pentru copii, unde aceştia sunt hrăniţi, supraveghiaţi şi distraţi până'n momentul când şcoala pune stăpânire pe ei.

Educaţia post-şcolară îndrumă pe copii spre colectivitate, scutind astfel pe mamă de responsabilitatea educaţiunei.

S'au făcut deasemenea încercări de a se scuti femeea de obositoarele griji domestice. Această idee generoasă a fost aceea care a determinat alcătuirea fabricilor-bucătării, de unde îşi pot procura prânzurile gata pregătite. Ştim bine că bărbatul şi aici, ca pretutindeni, preferă mâncărurile îndelung preparate şi special pentru dânsul. El nu se gândeşte niciodată că pentru femeea obosită de munca zilei, obligaţia de a pregăti mâncarea înseamnă o robie mascată. Dar bărbatul, născut egoist, nu numai că se preface că nu observă, ci rămâne la părerile sale, cu atâta candoare şi spontanietate, încât femeea nici nu-i face un reproş din aceasta.

— Vera Mihailovna, iată ceva care seamănă mult unei filipici! Atunci după cum înţeleg, raporturile dintre bărbat şi femee, nu sunt tocmai aşa cum aţi dorit?

— Dacă vă face plăcere, treceţi într'o dimineaţă pe la tribunalul popular.

ETERNUL MASCULIN

O sală mică de judecătorie de pace, ca pretutindeni: bănci, scaune. In fund, lângă o fereastră deschisă spre o curte liniştită, o estradă pe care au luat loc un bărbat şi o femee împreună cu judecătorii. Alături ,masa grefierului. Inculpaţii, când le vine rândul, stau în faţa magistraţilor. Astăzi lista este încărcată. Sunt de judecat mici neînţelegeri domestice, ca deobiceiu. Ceartă din cauza unui burlan de bucătărie. Injurii, ameninţări. Nici o amânare. Amendă ambilor împricinaţi.

Un cetăţean se plânge c'a fost lipsit de bae, fiindcă un colocatar de teama lipsei de combustibil, a umplut-o cu petrol. Mirosul nu poate fi suportat, iar sala de bae este inaccesibilă. Dojana aspră din partea cetăţeanului-preşedinte. Petrolul nu va lipsi niciodată; să golească cât mai repede baia şi s'o lase în bună stare.

Iată cazul pe care-l aşteptam. Un inginer este învinuit de fosta lui amantă, de părăsire şi refuz de a recunoaşte copilul născut din relaţiile lor. Inaintează amândoi, un bărbat înalt, bărbos, cu o servietă mare, pare plictisit şi furios. Prietena lui, gingaşe, blondă, figură comună. Plânge încet cu capul în jos. O linişte apăsătoare. Judecătorii privesc perechea. Cetăţeana a făcut plângere de părăsire. Partea adversă contestă realitatea faptelor.

— De ce refuzaţi recunoaşterea copilului?

— Fiindcă nu este al meu... avea şi alţi prieteni...

— Poţi să dovedesti?

— Toţi cei dela uzină ştiau că primia pe primul venit.

Femeea depe estradă intervine cu asprime:

— Cetăţeano, iubiai bărbatul aflat alături de dumneata?

Un biet obraz răvăşit de lacrimi se ridică şi cu glas tremurând, mama răspunde:

— Dacă-l iubiam? Dar îl mai iubesc încă. Ştie el bine că nu l-am înşelat niciodată. Dece e atât de rău?

— Cetăţene, poţi să numeşti pe cei cari au avut relaţii cu prietena d-tale?

— Desigur, dar este inutil, fiindcă vor nega.

— Locatarii casei sale ar putea să confirme spusele dv.?

— Nu ştiu, nu sunt sigur.

Se lăsă iar o linişte apăsătoare. Femeea plângea în hohote, fără să spună nici un cuvânt. După o consfătuire de câteva clipe, preşedintele luă cuvântul:

— Cetăţene, constatăm că refuzi, fără nici un motiv valabil, să-ţi faci datoria. Eşti om cultivat şi ocupi un post de responsabilitate: de aceea eşti de două ori vinovat. Te condamnăm să verşi mamei copilului tău a treia parte din leafă, drept pensie alimentară până la majoratul băiatului. Inaintează grefierului actele dumitale, ca să înştiinţeze uzina.

S'au ridicat amândoi. Femeia ridică spre prietenul ei doi ochi îndureraţi, în care se citeşte speranţa unei iertări. Cu toată năvala lacrimilor schiţează un zâmbet care se schimbă într'o grimasă. Insă el îi întoarce spatele cu furie. Şi-a luat servieta şi se îndreaptă spre uşă, fără să vadă nimic şi în trecere îl aud mormăind cuvinte fără şir, din care înţeleg numai: misiune, despărţire.

Mă simt în acelaş timp mulţumit şi umilit... Dar nu voiu spune nimic Verei Mihailowna.

FEMEEA IN STATUL SOVIETIC

Femeea în Rusia sovietică primeşte cele mai grele şi penibile munci. Conduce tramvae, clădeşte case şi se trudeşte în metalurgie. O găsim până şi fochist.

— Noţiunea egalităţii, — spuneam Elenei Petrowna, — care venise să mă însoţească la gară, are avantajele şi desavantajele ei. Sunt convins că femeile care-şi iau responsabilitatea unor munci atât de grele, au fost înzestrate de natură pentru ele. Totuş cu concepţiile noastre occidentale, privim uimiţi şi nu prea înţelegem progresul realizat.

— Şi totuş nu vă miraţi de sforţările fizice imense furnizate de ţărăncile noastre. Uimirea voastră este neîntemeiată, fiindcă la noi femeile au cucerit şi cele mai înalte funcţiuni.

— Aţi aplicat atunci una din formulele scumpe lui Lenin: „Fiecare bucătăreasă, spunea el, trebue să înveţe să conducă statul".

— Iţi baţi joc de toate, ca întotdeauna. Dar nici nu-ţi dai seama cât adevăr ai spus citându-l pe Lenin. Cunoşti pe Krupskaia, care a fost tovarăşa vieţii lui, păstrătoarea credincioasă a gândurilor sale şi aliata lui în toată puterea cuvântului? A rămas sufletul guvernământului nostru. Este consultată întotdeauna, făcându-se apel la experienţa şi amintirile ei. Din îndemnul inimei ei s'a sacrificat copiilor. Trăeşte modest, ca o burgheză neînsemnată din ţara voastră, dispreţuind luxul şi confortul şi negândindu-se decât să facă fericirea şi bucuria celor mici. Oficial, ea este subsecretară de stat la Instrucţia Publică a Republicei federative a Rusiei.

— Ai dreptate, viaţa Krupskaiei ar merita să fie povestită.

— Comisarul poporului la Finanţele Republicei federative, a Rusiei, este tot o femee. Intâlneşti femei în toate comisariatele şi în posturile cele mai importante. Uniunea sovietică este reprezentată în Suedia prin cetăţeana Kolontai. Foarte multe femei se află în fruntea uzinelor şi Kholkhozurilor. Una din ele, Silberstein, face parte din inginerii de elită care construesc Dnieprostoi. V'ar fi trebuit pagini întregi pentru a enumăra victoriile câştigate de femei în soviete. Crede-mă, în toate ţările femeile sunt destul de pricepute, pentru a nu-şi mărgini ambiţiile la satisfacţii de ordin teoretic...

Cugetăm amândoi în linişte. Pe urmă, Elena Petrowna închee cu hotărîre, după obiceiul ei:

— A sosit trenul, prietene. Trebue să plec. Mi-e groază de aşteptările melancolice din gări. Vei mai veni? Vei scrie oare ce gândeşti despre femeile noastre?

Am strâns, fără nici un cuvânt mănuţa întinsă. Elena Petrowna nu mai era decât o siluetă neînsemnată care se pierdea în mulţimea cenuşie.

C. DIACONESCU

VIAȚA în RUSIA DE AZI

D-nii Titulescu și Litvinov au încheiat la Geneva un pact de o covârșitoare importanță: România și Rusia reiau relațiile diplomatice. Este interesant deci, să publicăm articolul de mai jos asupra Rusiei, scris de o persoană complet obiectivă.

Autoarea acestui articol a vizitat de curand Rusia și a așternut pe hârtie impresiile de mai jos de un captivant interes. Rigorile comunismului s'au atenuat făcând loc unei vieți care se apropie și se aseamănă din multe puncte de vedere cu viața burgheză. Firește, se mențin unele caracteristici esențiale ale colectivismului răsări-tean, descrise cu un bogat lux de amănunte în rândurile de mai jos.

de ANNE O'HARE Mc. CORMICK

CUM era și de așteptat, în gară nici un taxi și asta nu pentrucă ar fi fost Duminică. Dela ultima mea vizită la Moscova, primul plan cincinal și-a făcut ciclul. A intrat acum în curs o nouă „piatibetka". Suprapopulată ca întotdeauna, Capitala Uniunei Sovietice a devenit între timp cel de al patrulea oraș mare al lumei. Metropola aceasta a primit însfârșit cu explozii de bucurie pe ambasadorul american și l-a instalat la „Hotelul Național" unde a mai locuit și înainte până 'n 1914.

In uriașele-i eforturi pe toate fronturile și mai cu seamă în formidabila luptă pe care a dat-o pentru colectivizarea țăranilor, sistemul sovietic a slăbit întrucâtva, — vreau să spun că și-a atenuat în mod remarcabil rigorile. Rusia intră într'o nouă fază. Am bănuit aceasta, de cum am întâlnit pe sălile hotelului, în locul solemnelor camarade al *rigidelor proletare* — cameriste zâmbitoare cu bonețele cochete puse pe creștetul capului ca o diademă de dantelă.

Cele câteva automobile uzate ce străbat hodorogind străzile, sunt încă din epoca țaristă și sunt aproape tot atât de inaccesibile ca portocalele sau rublele de aur. Numărul automobilelor se ridică abia la 70.000 pentru întreaga Uniune Sovietică; toate se află în serviciul oficialității — și al turiștilor, dar numai atunci când sunt *așteptați oficial*.

Am trecut granițile Rusiei frământată de curiozitate și în vreme ce stepa înzăpezită îmi fugea pe dinainte ca un imens cearceaf alb accidentat la mari distanțe de mici grupuri de căsuțe, mă întrebam cât timp, câtă forță și cât sbucium îți trebue pentru a îndrepta un popor întreg pe o cale nouă? Ce efect avusese asupra vieții de toate zilele acest prim și formidabil impuls către industrializare? Cum se prezentau massele acestei lumi noui în al șaptesprezecelea an al revoluției, în raport cu massele lumii obosite pe care o lăsasem în urma mea? Va rămâne prăpastia între cele două lumi tot atât de adâncă?

Luni dearândul am urmărit eforturile națiunilor europene care încercau să progreseze revenind la sisteme de economie națională mai primitive dar mai puțin riscate, iar în Statele Unite, am trăit

Alăturat, diverse tipuri de Ruși, comentând un eveniment recent. Atitudinea lor — ca și costumele pe care le poartă — dau o impresie cu totul ciudată, asupra unora dintre caracterele Republicei Sovietice.

o perioadă de stagnare şi confuzie. Nu există om care să nu fi fost sguduit de vârtejul marilor transformări. Am văzut deposedări, desrădăcinări, fluctuaţii formidabile... Am acceptat o radicală transformare în idei, metode, sisteme de guvernământ, în concepţiile proprietăţii şi ale standardurilor vieţii, cu un calm ce face ca violenta technică revoluţionară a bolşevicilor să ne pară demodată şi melodramatică.

Am examinat aceste transformări acolo unde se manifestă ele toate, în ultimă instanţă şi anume: în nivelul vieţei cotidiane, în bugetul gospodăriilor. Şi mi-a părut atunci că văd o dâră de lumină, foarte subţire dar clară. Un singur fapt cel puţin, avea o conturare bine definită în ceaţa îndoielii: mişcarea generală a omenirei, inegală, fără directivă şi fără plan cum ne apare, tinde către un soiu de egalizare. Piscurile se nărue, marile platouri coboară iar văile se ridică mereu. Popoarele sunt animate de o nouă conştiinţă socială. Transformările nu le sunt impuse: ele se produc în mod spontan satisfăcând o tendinţă.

Mă întrebam dacă Rusia s'o fi schimbat tot atât de mult.

N'aş putea spune dacă e sau nu adevărat ceeace spun specialiştii străini veniţi să lucreze aci, că primul plan cincinal nu s'a realizat decât pe jumătate şi că cifra totală a construcţiilor sale e inferioară celei ce se realizează într'un an normal în Statele Unite; că cel de al doilea plan schimbă o parte din directivele primului şi că de vor trece chiar zece ani, întregul U. S. S. R. va avea mai puţine automobile decât Los-Angeles-ul.

Toate acestea întrec competinţa mea. Ceeace ştiu precis este că Rusia a trebuit să-şi înceapă opera din temelii şi să creeze nu numai maşinăria producţiei, dar chiar unealta umană, armate de lucrători capabili şi bine organizaţi. Refăcând o ţară înapoiată, guvernanţii au instalat socialismul, impunând un nou sistem de viaţă şi creând o formidabilă maşină militară pentru menţinerea acestui sistem; de altfel, în felul lor de a vedea, ultimul scop se clasează înaintea celui dintâi. Nu poate fi aci vorba de paradisiaca şi utopica schemă, de visul umanitarist al vechiului socialist. Este mai curând clădirea unui nou imperiu, un sistem de muncă aprigă şi fără preget, fatal atât răsvrătiţilor cât şi celor cari opun o rezistenţă pasivă...

1928 — 1934

Putem însă compara Rusia din 1934 cu cea din 1928. Cât s'a schimbat în acest răstimp! Acum şase ani, Moscova era un oraş oriental, aglomerat, murdar, cu case mici şi pavat cu pietroaie sau nepavat deloc. Cupolele colorate abundau, dar lumina felinarelor era foarte slabă, geamurile care nu fuseseră sparte deveniseră opace de praf, iar prăvăliile erau toate nişte barăci. Pe străzi mişunau cerşetori, vagabonzi şi oameni cari se mişcau în grupuri fără să-şi vorbească însă, ca şi cum fiecare mergea singur. Clădirile noui, puteau fi numărate pe degete. Imbrăcămintea era strict proletară, — acelaş lucru cu manierele şi morala.

In fotografiile acestei pagini vedem:

Un grup de Ruşi citind un afiş electoral.

Doi copii precoci aprinzând unul dela celalt ţigara. Conştienţi de „isprava lor" ei surâd reporterului fotograf.

Muncitorii pornind la câmp

Preocupările, gusturile şi distracţiile lumii exterioare erau dispreţuite ca „burgheze". Hrana era abundentă şi călătoriile gratuite. Am avut astfel ocazia să străbatem ţinutul nestânjeniţi dela un capăt la altul în cursul unei îndelungate veri. Ţinuturi întinse în jurul oraşelor, purtau încă amprenta vechei Rusii, superficial atinsă de revoluţie, dar în frământare, într'o vagă stare de aşteptare.

Câteva din caracteristicile de mai sus au rămas. Moscova e încă în frământare. Farfuria spartă a fost cârpită şi nu înlocuită. Străzile nu mai sunt atât de aglomerate, dar au mai rămas totuş grupuri de oameni cari aşteaptă întotdeauna ceva în drum. Pe la răspântii şi colţuri de stradă, la orice oră din zi sau din noapte ei aşteaptă tramvaiele şi autobuzele arihipline, le urmăresc din ochi şi aşteaptă mai departe. La 25 de grade sub zero, îi vezi stând în vântul îngheţat şi aşteptând să apuce o raţie de păcură sau altă marfă de primă necesitate, sau se adună în străzi dosnice pentru a negocia cu femeile dela ţară dând pâine şi luând în schimb lapte şi ouă.

Intr'o seară pe la şase, am avut ocazia să văd sute de femei aşteptându-şi rândul înaintea unei prăvălii pentru a cumpăra ulei de floarea soarelui, un surogat al unturii şi al untului, acolo unde grăsimile acestea sunt rare. După o zi de muncă grea la fabrică, ele au mai stat înşiruite aci încă o oră întreagă. Doar un cetăţean sovietic se poate împăca cu sistemul ce domină aci — nu există în întreaga lume om mai răbdător şi mai ordonat decât el. Or, dacă a realizat atât de mult — şi ceeace se spune nu-i legendă — gândiţi-vă cu cât mai mult ar fi făcut dacă jumătate din vremea şi energia sa nu s'ar mistui în aşteptări!

Dar chiar aşa cum merg lucrurile din epoca de faţă, Moscova îşi modifică orizonturile, mult mai repede decât o făcea New-York-ul în epoca de formaţie. Chiar în miezul iernii pe negurile însângerate de un soare de aramă, neguri care nu sunt de natură ceţoasă, ci se datoresc unui frig excesiv, clădirile continuă a se ridica în toate cartierele şi în blocuri uriaşe — hoteluri cu câte o mie de camere, căminuri studenţeşti de 1800 încăperi, fabrici ce se întind pe nu ştiu câte sute de metri, imobile vaste cu nenumărate apartamente, un turn mai înalt decât faimosul „Empire State Building" pe care se va ridica statua în crom a lui Lenin, şi care întrece în dimensiuni Statuia Libertăţii.

Comunistul suferă de megalomania pionerului american. Totul trebue să fie la el mai mare şi mai frumos, chiar atunci când nu se poate!

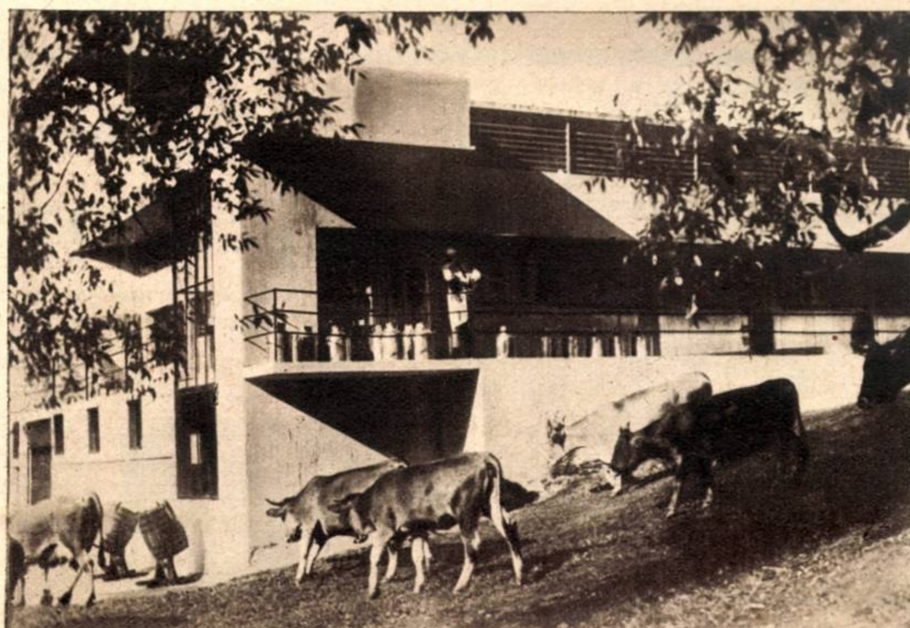
O mare parte din vechile cupole sunt şterse de pe noul orizont. Niciun clopot bisericesc n'a mai rămas din corul care acum şase ani era vocea Moscovei. N'aş putea spune câte biserici au mai rămas deschise — o duzină sau două probabil, număr în care se cuprind două biserici catolice, una protestantă şi o sinagogă—în orice caz, suficient pentru a satisface nevoile sufleteşti ale unui număr de credincioşi în continuă descreştere. Am făcut într'o dimineaţă de Duminică, ce nu era zi de repaus, o plimbare prin Moscova şi am găsit congregaţii discrete dar mari de credincioşi, compuse mai mult din oameni bătrâni, dar fără să fie totuş lipsite de tineret. Corurile erau compuse mai mult de cei tineri şi în muzica lor profundă şi melancolică — cea mai mişcătoare muzică pe care am auzit-o vreodată — se simţia ecoul unei Rusii muribunde, aproape moartă, dar care nu e exclus să renască într'o zi — cine ştie?

Aceasta se întâmpla în ajunul Anului Nou, şi în seara aceea, coborînd în marele restaurant al hotelului, am avut impresia că pitoreştile cupole ce se ridicau spre cer ca nişte balonaşe se adunaseră transformându-se în lanterne pentru a lumina festivitatea. Dopurile sticlelor de şampanie săriau cu un pocnet vesel, ţigănci cu ochi de jar dansau frenetic în mijlocul nostru, iar cele mai de seamă personagii bolşevice în costume lucrate după ultima modă burgheză, îşi puseseră tichiuţe de hârtie pe cap şi schiţau paşii unui fox-trot atât de dispreţuit până mai acum câtăva vreme. Veselia lor avea ceva plăcut şi proaspăt. Păreau nişte şcolari abia scăpaţi dintr'un internat.

Fotografiile acestei pagini reprezintă:

Sus: Vedere asupra unui colţ din Odesa.

Jos: O gospodărie rusească.

RUSIA SE APROPIE DE LUMEA NOASTRĂ

Deşi mai are multe ciudăţenii şi-şi păstrează încă o atitudine de suspiciune, se constată o mare schimbare în starea de spirit a Rusiei. Controlul oficial e foarte riguros. In Ianuarie hrana era încă furnizată pe raţii, iar călătoriile chiar numai dela ţară la oraş şi vice-versa, se aflau sub restricţia paşapoartelor. Datorită cartelelor, paşapoartelor şi *„magazinelor închise"* populaţia era mai rigid clasificată. Procesul de socializare era foarte înaintat şi simţiai tensiunea rămasă ca o urmare a amarnicului conflict pe care-l stârnise colectivizarea ţăranilor. Această luptă a fost dureroasă pentrucă tăia pentru prima dată adânc în marile masse în care predomină elementul ţărănesc. Ea a procedat drastic, deslănţuind drame pe care astăzi nu le mai tăgădueşte nimeni: deportări în massă şi morţi prin foamete — rezultat al rezistenţelor opuse politicii guvernului.

Dar cu toate acestea, viaţa Rusiei şi-a atenuat mult în clipa de faţă asprimile. Mai bine organizată şi ducând o viaţă cu mult mai ordonată, lumea rusă este acum mai liberă şi mulţumită. Face impresia că s'a acomodat însfârşit cu sistemul.

Căutând să fac cât mai multe cunoştinţe, vizitând familii acasa la ele, şi observând tineretul în imensele oraşe studenţeşti, în şcolile industriale, pe terenuri sportive şi la teatre — am simţit o atmosferă care nu mai avea în ea nici aroganţa şi nici servilitatea de ieri.

Plictisită de obstacolele pe care le întâmpinam la obţinerea diferitelor permise, am plecat fără nici o autorizaţie şi n'am avut nici o neplăcere. Atât numai că imediat ce vedeau că eram străină, toţi se strângeau ciucure în jurul meu insistând să-mi arate mai mult decât aveam timp să văd. Peste tot întâlneam aceiaşi oameni îndatoritori, prietenoşi, şi preocupaţi mereu de dorinţa de a dobândi — nu bani ci cât mai multă hrană, o îmbrăcăminte mai bună, locuinţe mai spaţioase şi cât mai multă cultură.

Bluza muncitorească nu mai ocupă un prim plan. Tinerele fete sunt îndemnate să se îmbrace „cultural", adică, în dialectul nostru „după modă", iar ele fac tot ce pot cu materialele pe care le au la îndemână. La teatre, le vezi arborând sweatere în culori vii şi şaluri albe de lână împletite tot de maşină. Saloanele de coafură ale Statului trebue să facă afaceri splendide cu ondulaţiile; ba acest universal negustor oferă acum pudre, rouge-uri şi parfumuri. „Să fim veseli" ar fi spus camaradul Stalin, şi deşi e vorba de un popor extrem de serios, angrenat în cea mai sobră revoluţie, am auzit de data aceasta în decurs de două săptămâni la Moscova, mai multe râsete decât mi-a fost dat să aud acum şase ani în două luni.

M'am întrebat cum va fi noua generaţie sovietică? Ei bine, cred că *aceasta* e generaţia sovietică. Tinerii între 18 şi 25 de ani cari domină acum scena, au fost crescuţi în şcolile de pregătire technică ale comunismului. Nu sunt ei oare cei cari creează această atmosferă uşor burgheză?

★

Nu poate fi însă vorba de aşa ceva în cazul Allei Petrova. Ea este un tip de fată pe care numai în Rusia îl poţi găsi. Alla este una din garda „celor şase sute de comunişti" chemată să stimuleze construcţia nouei căi subterane a Moscovei. Oriunde se simte o tărăgănire în formidabila operă de clădire a imperiului socialist, apar aceste elemente care alături de G. P. U.-ul şi de armata roşie, constituesc forţele de rezervă ale Guvernului Sovietic. Ele dirijază taberile de exploatare formate de către „kulaki" exilaţi în pădurile nordice, lucrează în minele din bazinul Donului şi gonesc cazacii rebeli din satele din Nordul Caucazului, atât de prospere altă dată.

Alla ţinea cu orice preţ să-mi arate unde lucra. Intr'un complet de pânză impermiabilă, plin de noroi am urmat-o coborînd şapte rânduri de scări îmbrăcate în ghiaţă, străbătând mai bine de o milă prin tranşeea întunecoasă şi târându-mă pe lespezile alunecoase, pentru a mă simţi în cele din urmă foarte mândră de vitejia mea. Alla sapă şi împinge la vagonetele încărcate prin acele galerii subterane, câte şase ore pe zi, fără să i se pară mult, aş spune mai curând că se simte importantă ca un Atlas purtând lumea pe umeri. N'am aflat mare lucru despre construcţia acestei căi subpământene, în excursia mea, dar am avut ocazia să văd cât de minunate par asemenea proecte acestor tineri ruşi.

Alla mă observa tot timpul, aşteptând să mă vadă copleşită nu de oboseală ci de uimire înaintea acestei unice manifestări a forţei socialiste.

„FEMEEA MECANIC"

Alla trăeşte ca un soldat într'o baracă din Comsomol. Are douăzecişidoi de ani, e tare ca oţelul şi vioaie ca o veveriţă — ea este tipul a milioane de femei tinere şi bătrâne pentru care egalitatea, înseamnă să lucreze la zidărie, să rânească zăpada, să curețe maşinile, cu un cuvânt, să facă tot ceeace fac bărbaţii în fabrici şi turnătorii.

In „brigadele de stimulaţie" numărul femeilor îl egalează pe cel al bărbaţilor, iar dela mine şi de pe la ţară, vin la Moscova să înveţe ingineria tot atâtea fete cât şi băieţi. Trustul Marei Industrii a clădit un vast cadrilater „oraşul studenţimei" pentru aceşti recruţi. Am luat într'o zi masa la marea lor cantină, într'un grup de georgieni.

„Cum e *femeea mecanic* în raport cu bărbaţii?" am întrebat eu.

„E superioară" au răspuns bărbaţii.

In ziua următoare, la un *kolkhoz*, sau fermă colectivă, mi s'a arătat un fel de tablou al muncii. Numele lucrătorilor sunt grupate sub simboluri ce încep cu aeroplanul şi se închee cu melcul, indicând repeziciunea şi productivitatea fiecăruia.

„Ce-mi poţi spune despre femei?" am întrebat eu iar.

Directorul mi-a arătat o listă de nume ce se aflau înşirate sub aeroplan şi automobil.

„Majoritatea acestora sunt femei" a răspuns el.

Aceste femei sovietice nu sunt câtuşi de puţin romantice. Alla Petrova are tot atâta „alură" femenină cât Stânca Gibraltarului. In viaţa lor de baracă n'au nici timp şi nici nevoie de sentimente. Convenţia taberei este ca doi tineri cari se plac să fie serioşi, adică să se căsătorească. Nu există cifre statistice care să confirme faptul, dar toată lumea spune aci că numărul divorţurilor scade şi că desfrâul primilor ani de revoluţie s'a redus simţitor.

IMBUNĂTĂŢIREA VIEŢII CASNICE

Un doctor bătrân şi foarte inteligent, pe care l'am întâlnit în dispensarul unei fabrici, explicându-mi pentruce avocatul specializat în divorţuri, n'a avut nici un client dintr'o întreprindere industrială de 50.000 de persoane, susţinea că faptul nu era decât efectul unei îmbunătăţiri a vieţei casnice. Căsătoria şi divorţul *ad libitum* s'au dovedit cu mult mai plictisitoare decât rămânerea la un acelaş tovarăş, a adăogat el zâmbind şi observând apoi că avortul legal foarte des practicat înainte, a devenit acum extrem de dificil, nefiind permis decât atunci când sarcina pune viaţa femeei în primejdie.

Familia de dezagregă? E cert că „celula" societăţei comuniste nu este căminul. Intregul sistem tinde să slăbească legăturile familiale şi să dizolve acele mici state private create prin legături de sânge şi de interese comune. Nu poate fi vorba de o viaţă familială acolo unde tatăl şi mama lipsesc întreaga zi şi unde o întreagă familie trăeşte într'o singură cameră. Nurseriile de zi şi de noapte sunt completate de un număr tot mai mare de „nurserii de cinci zile" unde copiii stau tot timpul cât părinţii sunt plecaţi la lucru, dar aceste facilităţi publice nu ajung decât pentru jumătate din copiii existenţi. Cred că majoritatea copiilor, aci ca şi peste tot, sunt crescuţi de către părinţii lor. Ruşii îşi iubesc copiii la fel ca şi celelalte popoare. De altfel, procentul natalităţii e la ei mai ridicat decât oriunde. Micuţii cari se joacă în zăpezile veşnice ale iernilor nordice, sunt foarte vioi şi după cât se pare, nu-şi dau seama nici de lipsuri şi nici de aglomeraţia în care trăesc, după cum habar n'au de războiul de clase în mijlocul căruia s'au născut.

Dar această stare de inocenţă nu durează mult. Iată cazul copiilor Ivanoff: Ilya are patrusprezece ani şi Mişa de zece. Trăesc cu părinţii lor într'o singură cameră dintr'un apartament de şase încăperi, împărţit între cinci familii. Ambii părinţi lucrează în fabrici, iar băieţii se duc la şcoală, dar nu amândoi deodată pentrucă nu există destule şcoli, aşa că Mişa se duce dimineaţa dela opt la douăsprezece, iar Ilya, după amiazi, dela unu la şapte. Este o şcoală foarte bună, nouă şi bine amenajată, iar atmosfera ei, ca şi a tuturor celorlalte şcoli, s'a schimbat complet dela ultima mea vizită. In cursul recreaţiei dela amiazi, copiii mai vrâstnici urmăriau cu pasiune ultimul joc dintr'o partidă de şah, dar la auzul unui clopot, au sărit cu toţii în sus şi au intrat în clase. Elevii se ridicau în picioare oridecâteori intram în câte o clasă şi uneori formau un fel de front pentru a da mâna „cu Americanii". Atitudinea de acum, ordinea, disciplina şi „civilizata lor purtare" cum o numia directorul, contrastează în mod isbitor cu „brutalitatea revoluţionară" de acum câţiva ani.

CUM SE FACE EDUCAŢIA IN ŞCOLI

Intr'o privinţă însă lucrurile au rămas neschimbate. La fiecare din cele trei etaje ale scării principale pereţii sunt acoperiţi cu nişte tablouri imense, portrete ale Trinităţii Sovietice: Marx, Lenin şi Stalin.

Mişa şi Ilya încep să înveţe gramatică analizând propoziţiuni din operele lui Marx. Ei învaţă istoria dar nu ca pe o cronică a unor eroi individuali, ci ca pe o înregistrare a mişcărilor de massă. Ilya întrebuinţează cele mai lungi cuvinte şi subiectele pe care le atacă te surprind la un băieţaş de 14 ani. Invaţă englezeşte pentru a afla că „fiii lucrătorilor din Anglia şi America încep să muncească dela o vârstă foarte fragedă. Că lucrează din zori şi până'n seară şi că au o hrană foarte săracă, iar locuinţele le sunt întunecoase şi reci".

Atât Mişa cât şi Ilya au un alfabet „ateu" care-i amuză grozav şi-l recită adesea bătrânei doamne din camera alăturată, care ţine o icoană într'un colţ şi un portret al lui Stalin într'altul.

Copiii au fost nutriţi cu asemenea idei încă dela primele licăriri ale inteligenţii.

Unui Ilya, crescut într'o astfel de atmosferă, nu-i pot descrie viaţa americană în termeni pe care să-i înţeleagă. Şi de aceeaş greutate mă isbesc atunci când vreau să explic americanilor concepţiile vieţei ruse. Pot spune astfel că cei doi soţi Ivanoff câştigă la un loc 375 de ruble pe lună. Plătesc 16 ruble pe lună chirie, la care se mai adaugă cinci ruble — sumă fixată printr'un complicat proces de multiplicări şi diviziuni — pentru partea lor de lumină şi gaz. După teoria oficială, chiriile s'ar fixa în raport cu câştigul fiecăruia şi cu spaţiul pe care-l ocupă. Cu toate acestea, există o foarte mică diferenţă de preţ între un apartament de trei camere într'unul din nouile imobile suburbane şi o jumătate de cameră într'o casă dărăpănată tot pe la periferie. Şi care e valoarea unei ruble? Nu există modalitate de a evalua câştigul cetăţeanului sovietic în vreuna din valutele străine. Iar dacă e, să vedem ceeace dobândeşte în schimbul banilor pe care-i câştigă, începem iarăş să vorbim o altă limbă comparând valori care au în sistemul lor cu totul altă greutate decât în sistemul nostru.

Muncitorul rus se sinchiseşte prea puţin de cifra salariului său pentru motivul că puterea de cumpărare a rublelor lui depinde de cercul în care le cheltueşte, de categoria de care ţine şi în special de organizaţia de aprovizionare a ramurei industriale în care lucrează. E deasemeni adevărat că în multe privinţe el e independent de salariul său.

Intreaga familie Ivanoff, spre exemplu, ia masa principală afară din casă; băieţii mănâncă gratuit la şcoală, iar tatăl şi mama, plătesc dela cincizeci de kopeici până la o rublă şi jumătate la cantina fabricii. Pentru amuzamente şi cultură nu cheltuesc nimic. Dacă atunci când va împlini optsprezece ani, Ilya va începe să frecventeze o universitate sau o şcoală technică, va fi plătit de către stat tot timpul cât îşi va face studiile.

CLUBUL FABRICII

Clubul fabricii oferă o mare varietate de divertismente: cinematografe gratuite, concerte, o bibliotecă, terenuri sportive, săli de cursuri, conferinţe, camere obscure pentru developarea fotografiilor şi teatre de amatori şi profesionişti. Intr'un club al muncitorilor dela căile ferate, am avut ocazia să văd femei bătrâne străduindu-se să înveţe geometrie, vreo duzină de băieţi cari ajutaţi de un interpret citiau o revistă de voiaj americană, un grup de femei care formau echipe voluntare de câte trei comuniste, fiecare echipă însărcinându-se să menţină o locomotivă curată şi în perfectă stare de funcţionare, în cursul unei călătorii, pentru a îmbunătăţi comunicaţiile.

Odată pe săptămână, Ivanoffii capătă bilete gratuite pentru teatru iar dacă norocul îi favorizează, pot obţine o călătorie gratuită în cursul verii. Tratamentele medicale şi dentistice sunt tot gratuite, iar după cincizecişicinci de ani, au dreptul la o oarecare pensie. Cu aceste suplimente la ceeace câştigă, ei duc o viaţă fără griji, lipsită cu totul de preocuparea viitorului. Dorinţa lor nu e să acumuleze sau să câştige mai mulţi bani, ci să dobândească cât mai multe bunuri.

Aceasta pune pe tapet complexa chestiune a „prăvăliilor închise" şi a „prăvăliilor deschise". Fiecare muncitor are o cartelă care-i dă dreptul la o anumită raţie alimentară — să spunem, 900 de grame de pâine pe zi, două kilograme de zahăr, o jumătate de kilogram de unt, şi cinci kilograme de carne pe lună. Cartela n'are valoare decât în magazinul pe care-l ţine fabrica sau industria unde lucrează el. Acesta se numeşte un magazin închis şi fără de el, muncitorul n'ar putea trăi cu ceeace primeşte ca leafă. Magazinul închis este cu adevărat un supliment al salariului său. Aci spre exemplu, se vinde carnea la 3,86 ruble kilogramul, pe când într'o prăvălie deschisă preţul ei se ridică la 14 ruble, iar în piaţa centrală, la 8 ruble.

APROVIZIONAREA

Magazinele sunt şi ele de diferite grade. Intr'unele muncitorul găseşte pe lângă raţia alimentară şi alte mărfuri ca, îmbrăcăminte, rufărie, săpunuri, legume; înt'altele însă domneşte mereu lipsa, o varietate foarte restrânsă şi o calitate inferioară. Totul depinde de capacitatea şi intrepiditatea direcţiunii şi de energia de control a instituţiei.

G. P. U.-ul se bucură de faima că posedă consumurile cele mai bine aprovizionate din întreaga ţară. Situaţia aceasta e foarte serioasă, deoarece dacă nici un străin nu poate intra în magazinul tău, nici tu nu poţi cumpăra dintr'altă parte, decât cu preţurile prohibitive ale pieţei libere. Vedeţi deci că un post şi un salariu au aci cu totul altă însemnătate, decât în restul lumii.

Sonia Ivanovna are un salariu mai mare decât al soţului său, dar consumul fabricii unde lucrează el e mai bine aprovizionat, aşa că situaţia lui e în fond superioară. „Puţin îmi pasă cât câştigă micul meu Alec" spune ea „pentrucă are o cartelă la un magazin de unde putem lua unt şi ghete".

In afară de magazinele libere mai există un fel de piaţă „Torgsinul", unde preţurile se calculează în ruble de aur, dar singura monetă acceptată este „valuta", adică monetă străină, iar mărfurile sunt de un gen şi de o calitate ce nu se pot obţine într'altă parte. Aceste magazine par destinate străinilor.

Un comunist mi-a spus că a pus unei fetiţe de cinci ani următoarea întrebare: „Ce ai vrea să fii când te vei face mare? Ingineréasă, profesoară, doctoriţă?"

„Ba, aş vrea să fiu străină" a răspuns fetiţa fără ezitare. „Pentru că străinii capătă tot ce vor".

★

Torgsinul este totuş aglomerat de Ruşi cari cheltuesc remize primite din străinătate sau nişte certificate ce li se dau în schimbul pieselor vechi de aur şi argint. Ei dau astfel guvernului posibilitatea să acumuleze mari cantităţi de monetă străină şi metal preţios.

Faptul că nu există un raport constant între valoarea aurului şi rublele de hârtie şi că nu există o cale legală de a schimba aurul cu moneta fiduciară şi invers, dă loc uneia dintre cele mai fantastice situaţii monetare. O sticlă cu apă de colonia rusească costă şaizeci de copeici în Torgsin şi treizeci de ruble într'un „Isnab"

— magazin închis destinat specialiştilor străini — şi cele şaizeci de copeici reprezintă în Torgsin o mai mare valoare decât cele treisprezece ruble! Intr'un magazin deschis cum e „Mostorgul” preţul e şi mai ridicat.

Mobilă nu poţi cumpăra decât după planul locuinţii. D-na Nikulin a obţinut la un preţ derizoriu două dulapuri pe care le-a întrebuinţat pentru a-şi izola cât mai mult jumătatea ei de cameră de cea a Alexandrovilor, o tânără pereche cu care am cinat într'o seară la o masă situată cam la vre-o 30 centimetri de masa soţilor Nikulin. O singură lampă ne lumina pe toţi şi pe deasupra frontierei imaginare, am schimbat păreri asupra preţurilor şi asupra diferitelor situaţii în genere.

D-na Nikulin nu lucrează nicăieri; ea e de părere că gospodăria îi ia şi aşa destulă vreme şi că salariul de 275 de ruble pe lună, minus 10 la sută subscripţia pentru împrumutul statului, este suficient pentru ei doi. Soţii Nikulin încearcă de vreun an să-şi cumpere un apartament; poţi face aşa ceva cu puţin noroc, şi mai cu seamă dacă ai pe cineva influent. Aceasta nu ar reclama mulţi bani — dealtfel, după cum aţi văzut, banul în sine contează aci foarte puţin! Plăteşti imediat un 15% din valoarea totală, iar restul treptat ca chirie şi dacă nu devii cu adevărat stăpân al unei case cumpărate astfel, teoreticeşte nu poţi fi evacuat vreme de patruzecişitrei de ani.

IDEALUL CETĂŢENILOR

Dacă cineva ar întreba pe fiecare din cei 3.700.000 de locuitori ai capitalei sovietice, ce ar dori mai mult pe lume, am convinge rea că răspunsul ar fi unanim: toţi vor o locuinţă proprie. Femeile doresc o bucătărie separată; cele comune care s'au clădit ca o primă experienţă, s'au dovedit foarte puţin practice. Imi închipuiam că nu există o absurditate mai mare decât să trăeşti într'o jumătate de cameră şi să mai ţii şi o servitoare, cum fac Alexandrovii; dar am avut ocazia să văd că merita să faci orice numai pentru a evita discuţiile şi neplăcerile bucătăriei comune — să ai pe cineva care să facă zilnic cor cu toate celelalte gospodine şi să aştepte rândul la maşina de gătit.

Cea mai fericită femee pe care am întâlnit-o în viaţa mea a fost drăgălaşa soţie a unui specialist care se mutase tocmai într'un apartament de trei camere, într'o clădire nouă. D-na Uliev radia de bucurie când mi-a arătat micul salonaş şi „adevărata-i cameră de culcare”. Tot atât de radioasă era fetiţa, care veni dela şcoală cu patinele pe braţ, iar în bucătărie, mica servitoare cânta de răsuna întreaga casă; mai fericit decât toţi însă, cred că era cetăţeanul Uliev, care se închisese în micul său birou pentru a lucra neturburat.

D-na Uliev făcuse o listă a cheltuelilor. Plătia cincizeci de ruble pe lună, chirie, alte patruzecişicinci pentru încălzit, gaz, telefon şi electricitate. Servitoarea o costa patruzecişişase de ruble, iar restul din salariul de 600 de ruble al soţului său, se ducea mai mult pe hrană. Rochiile atât ale ei cât şi ale fiicei sale, le confecţiona singură. Rochia pe care o avea pe ea în ziua aceea, era una din cele mai drăguţe din care am avut prilejul să văd la Moscova şi şi-o făcuse dintr'un costum vechiu al soţului ei.

„Dar lucrurile merg acum mult mai bine” insistă ea. „Am găsit o pereche de pantofi la un preţ foarte convenabil. Mărfurile sunt mai abundente, iar preţurile au scăzut”. Ochii-i scânteiau de mulţumire. Dacă ar da tuturor cetăţenilor săi apartamente separate, Dictatura proletariatului n'ar mai avea nevoie de forţe armate şi de nici un al aparat de constrângere în politica sa internă.

Apartamentele pentru o singură familie sunt încă un lux şi chiar dacă Moscova ar continua să clădească câte 150.000 de imobile noui pe an, conform planului, îi va fi greu să se ţină în pas cu populaţia sa crescândă pe de o parte şi cu rapida deteriorare a nouilor clădiri pe de alta. Dar aşa aglomerată cum e, capitala rămâne totuş centrul unde se trăeşte mai bine decât în orice alt punct al Uniunei; este centrul mişcării, al puterii şi al proviziilor. Constanta sporire a populaţiei a făcut ca multe din casele noui să fie ocupate mai înainte de a fi fost terminate. Şi cum foarte multe au fost clădite în grabă, deci cu multe neglijenţe, în doi ani devin nişte dărăpănături. In afară de aceasta, un lucru pe care guvernul sovietic nu e în stare să-l infiltreze cetăţenilor săi este sentimenul responsabilităţii şi al respectului faţă de bunul public. In multe apartamente, camerele aglomerate sunt surprinzător de curat şi de bine întreţinute, în multe imobile cooperative ocupate de ingineri, funcţionari superiori, scriitori, artişti şi alte clase privilegiate, familiile trăesc confortabil. Dar peste tot, intrările, sălile şi scările sunt îngrozitor de murdare.

CLASELE PRIVILEGIATE

După cum v'aţi putut da seama din cele de mai sus asupra situaţiei locuinţelor, există în Noua Rusie şi clase privilegiate. Nimeni nu profită aci după sistemul capitalist, dar într'o măsură mai restrânsă există totuş o clasă superioară şi una inferioară, oameni bogaţi şi oameni săraci, oameni siguri de situaţia lor şi oameni cari trăesc de azi pe mâine. Toate acestea se datoresc „celor de sus” cari caută să stimuleze ambiţia şi instinctul de achiziţie al celor dela baza piramidei. Ţinta lor este să diferenţieze, şi să recompenseze pe cei mai buni producători, cu obicinuitele stimulente: bonuri, avansări, titluri de onoare, privilegii speciale, publicarea de portrete prin ziare, etc.

★

Aş vrea să am spaţiul necesar pentru a putea descrie singurul kohlkhoz pe care am avut ocazia să-l vizitez. Ferma colectivă — ultima şi cea mai grea cucerire a socialismului — marchează sfârşitul ultimului proprietar privat în Rusia, a agricultorului independent. Kolkhozul pe care l-am văzut era o reproducere în miniatură a nouei organizaţii agricole. Cei două sute de ţărani din acest sat au gonit pe cei opt *„kulaki”*, ţăranii mai bogaţi cari posedau cea mai mare parte a pământurilor, şi le lucrează acum în comun sub conducerea unui *„politodel”*, un agent politic care reprezintă Partidul Comunist, şi a cărui menire este să supravegheze staţiunea de tractoare ce deserveşte mai multe sate şi să aibe grij ca noul sistem să funcţioneze normal.

★

Am fost primii străini pe cari i-a văzut vreodată acest sat şi pe un frig de 30 de grade sub zero, am trebuit să-l străbatem dela un capăt la altul vizitându-i casele, clubul, şcoala şi consumul.

„Dacă prăvălia asta ar fi umplută cu mărfuri până'n tavan, mâine dimineaţă” îmi spunea căpetenia femeească a satului sovietic „către seară ar fi goală”.

Soarta kulakilor nu părea să-i preocupe prea mult pe săteni, şi n'aş putea spune nici cam în ce măsură sunt pătrunşi de ideea socialismului. Raţionamentul lor era foarte simplu.

„Lucrăm în brigade şi munca ni se socoteşte în zile de lucru”, mi-au explicat ei. „Când depăşim producţia normală, căpătăm bonuri de o zi sau de o jumătate de zi. După ce ne-am plătit cota către stat, în natură, şi am depus la comunitate partea necesară pentru sămânţă, închirierea tractorului, cumpărarea de animale şi îmbunătăţiri, restul se împarte între noi ţăranii după numărul de zile pe care le-a făcut fiecare. Partea noastră o putem schimba cu orice ne place. Producem mai mult decât înainte, pentrucă lucrăm cu mai multă tragere de inimă. Producem mai mult” au încheiat ei „pentrucă acum muncim pentru noi, pentru a ne umple buzunarele”.

Ciudată formulă pentru o colectivitate — dar veche şi foarte puternică. Să fie aceasta drojdia care lucrează în noul aluat, schimbându-i în mod subtil nu forma şi poate nici substanţa, dar gustul şi consistenţa? Ceeace vezi astăzi în Rusia, este o naţiune în desvoltare. Comisarul Instrucţiunei Publice nu exagerează când spune că mai mult de cincizeci la sută din populaţia Rusiei ia drumul universităţilor. Numai Moscova are 100.000 de studenţi ţinuţi cu burse. Ar fi o nechibzuială să căutăm a preciza unde va duce această patimă pentru învăţătură; nu putem decât să observăm că în fiecare zi descoperă un vechi adevăr şi-l adoptă. Pe măsură ce procesul educativ înaintează, Rusia devine tot mai formidabilă ca naţiune, şi mai puternică, ca popor, dar Sistemul Sovietic se atenuează. Alte revoluţii mai moderne deţin centrul scenei.

ANNE O'HARE MC CORMICK
trad. de *e. achile*

La Londra s'a ridicat de curând un monument în memoria unui conducător al unui trib de ţigani. Fotografia noastră a fost luată în timpul ceremoniei la care o parte din ţigani au purtat vechi costume de perle.

In timpul turnării unui film de scurt metraj în care vedetele erau reprezentate prin doi câini, unul dintre ei „Queenie" a fost omorât. La cercetările întreprinse după nenorocire, cellalt câine a fost adus ca martor. Il vedem în fotografia noastră alături de judecător, dând explicaţii.

FEL DE FEL

Iată alăturat cel mai nou sistem de plutitoare. Sunt conduse de mâna omului, care simte în acelaş timp şi plăcerea apei.

La Berlin s'au făcut de curând experienţe pentru metodele de salvare a înnecaţilor. Se ştie că deobicei aceştia se agaţă cu disperare de gâtul salvatorului, punându-l în imposibilitate de a mai acţiona în voe. In fotografia de mai jos vedem un sistem care-i dă posibilitatea salvatorului să se ferească de îmbrăţişarea periculoasă a înnecatului.

MANGALIA

ȘOSEAUA ce se întinde dreaptă şi albă, după ce ieşi din Constanţa ca să mergi la Mangalia, te poartă o parte din drum pe malul mării, şerpuind în urmă pe marginea lacului Tekir-Ghiol, cotind după satul cu acelaş nume, ca mai apoi să te scoată la câmp, unde printre colinele pleşuve sticlesc ici, colo, valurile spumoase ale mărei. Intinsul nemărginit al priveliştei cu orizonturile nesfârşite, te poartă cu gândul sub căldura soarelui arid, la deşertul Saharei, la teama infinitului sterp şi nisipos. Acest pustiu cu şoseaua nu tocmai isprăvită, îl luminează puzderia de maci, ce îşi înalţă majestoşi cununa lor roşie aprinsă, înşirată pe două rânduri, în marginea drumului prăfuit. Dar automobilul mai saltă odată pe drumul neîngrijit şi din două sbârnîituri te opreşte în mijlocul unei străduţe curate, frumoasă şi albă, unde câteva prăvălii răsărite te deşteaptă din poezia infinitului şi a macilor. Nici n'ai apucat să te gândeşti la pitorescul oriental ce-ţi cuprinde ochiul plăcut şi câţiva „banabaci" s'au şi repezit să-ţi deslege bagajele prăfuite prinse înapoia maşinei care te-a adus. Iată-te condus la locuinţa preferată, căci staţiunea balneară are cu tot numele de Mangalia, vile stilate, comode, şi privelişti minunate. Te-ai instalat; ţi-ai venit puţin în fire, ş'apoi după o mică revizuire a toaletei, pleci să faci cunoştinţa orăşelului pe care până mai ieri nu-l ştiai decât din nume, şi asta dacă erai printre primii la cursul de geografie. Străduţele strâmte şi fortificate te impresionează mult, şi-ţi dă un sentiment de linişte şi pustietate orientală. Căsuţele albe cu ziduri de piatră rău aşezate sau zidite, închisoarea lor, făcute cu ferestrele înăuntru curţii, porţile lor pe care abia se strecoară un om, astupate parcă de o umbră de gelozie pentru trecă-

Pe plajă, când soarele este doritor şi se oglindeşte sclipitor în mare.

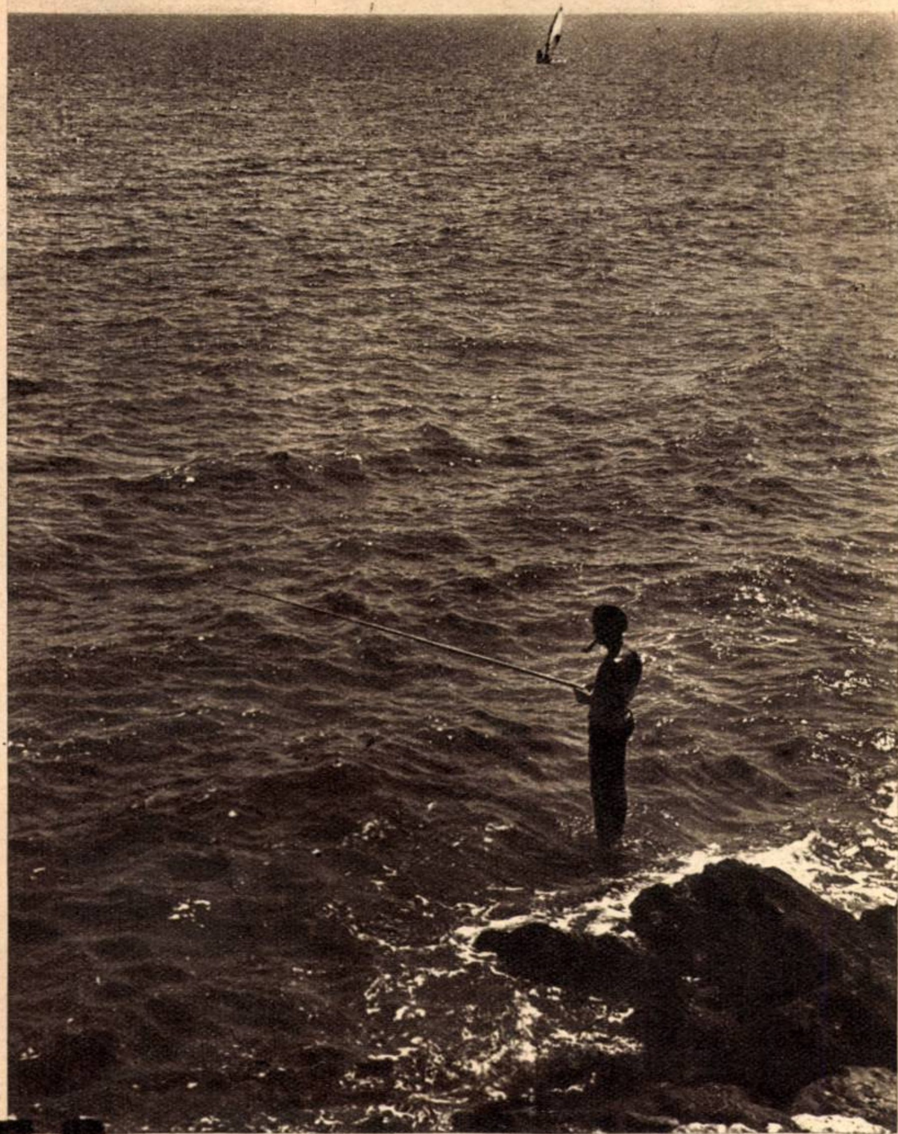
Un aspect minunat al mării la Mangalia. Corabia porneşte să rătăcească, în timp ce pescarul, liniştit, îşi aşteaptă prada.

E COAS
măr

torii ce pot privi înăuntru un singur moment
te scormonesc şi te intrigă până la plăcere
fructului oprit. Dar decepţie. Cadâna ţi-a ieşi
în faţă, este o tătăroaică neagră şi uscată, c
dungile muncii brăzdate pe faţă şi cu şalvari
soioşi. Ai vrea să le vezi înfofolite, cu faţa a
cunsă şi ochii negri iscoditori. Norocul poat
te va ajuta să vezi şi-un specimen de acest
poetic, din cele câteva familii adevărat tur-
ceşti ce sunt reminiscenţele vechilor başi şi
bey, şi care mai fac cinste orientalismului stră-
vechi. O porneşti încet şi gânditor înspre ve
chea şi părăginita moschee cu turnul verde
Pietrele enorme şi înegrite de ploi, mărturi
unor feţe simandicoase, aerul umed şi înfioră
tor, turnul părăsit şi liliecii deşteptaţi di
somn, te încântă ca citania unei pagine d
vajnicul marinar Pierre Loty, din multele lu
amintiri orientale. Grăbeşti pasul ca să te duc
la masă, pentrucă soarele este la amiazi şi sto-
macul sdruncinat de drum este gol. Dar n'a
apucat să te întorci şi o droaie de turcaleţi în-
cepe să-ţi ceară într'o limbă românească-tur
cească ceva... parale. Le asvârli un ban. Droai
se face grămadă; dar minune, unul apucă ş
ceilalţi tac parcă n'ar fi fraţi cu dancii noştri
care se bat o oră dacă nu două, pentru un le
sau doi.

...Pe la orele cinci o porneşti tacticos înspr
dig. E o plimbare plăcută şi răcoritoare ma
ales că întotdeauna un vântuleţ uşor adie din
spre mare. Te pironeşti pe un colţ de stânc
şi te cufunzi cu sufletul în valurile mărei car
se sparg în melodii bizare, de linia digului.
Ai vrea să le prinzi în braţe şi să le mângâ
spuma lor şi suviţele de apă, ce sar strop în

STA NEGRE

Trei aspecte de pe țărm. Minunata coastă de argint. Bărcile așteptând pe acei care pornesc să înfrunte nemărginitul mării.

strop. Dar ele te încântă, şi ademenitoare te cheamă să luneci pe ele. Ali, veşnicul Ali, te pândeşte cu coada ochiului ca pe un nou venit, pofticios încă de farmecele mărei, şi când privirea îţi rămane pe barca lui cu pânze, vopsită proaspăt cu roşu şi albastru, el începe să manevreze pânzele invitându-te politicos să joci un vals pe valurile albastre. Ispitit şi doritor ca orice om nou, te apropii de Ali, şi-l întrebi sfios de preţul unei curse, temându-te că această plăcere te poate costa o mică sumă de om cu avere mare. Când afli însă că pentru suma de 60 de lei Ali te va plimba o oră întreagă, nici nu mai aştepţi să-şi înalţe pânzele Ali, şi te-ai coborît în barcă, luându-ţi o poză din romane sau de bey înamorat. Barca lunecă săltând pe coama valurilor. Te înfricoşează puţin dacă eşti în urmă cu noile sisteme de înnot sau dacă nu po-

sezi cel puţin o mică broşură scrisă de unul dintre marii foşti campioni de înnot. Dar curaj. Ali te va conduce mai bine decât îi ceri tu pentru că este în joc mândria lui şi interesul... tot al lui. Nici cel mai mic sentiment de frică nu trebuie să abată nori negri pe fruntea ta. Inchide ochii şi lasă-te furat de visurile dulci ale tinereţei, şi fredonează o canţonetă napolitană sau un cântec „venețian" sau de circumstanţă o manea turcească din inima Bosforului. Amurgul serei cu luminile lui de la orizont te captivează cu totul. Eşti molatec şi transportat; realitatea crudă te isbeşte de ţărm. Musiu! gata! Ali strânge pânza şi tu scormoneşti portofelul... Emoţiile tari te trimet la culcare ca şi aerul curat şi sănătos. Şi nu te deştepţi decât în zorii zilei, întărit, poetic, şi cu dor de viaţă. Iţi iei costumul şi halatul, scobori la plaje şi te întinzi pe nisipul călduţ, când cu faţa la soare, când cu umerii la razele lui. Dacă te simţi prăjit îndeajuns şi soarele e gata să te sufoce, un pas şi valurile mărei te primesc în braţele lor, aruncându-te ca o minge, când înainte, când înapoi.

E un deliciu. Muşchii ţi se destind, nervii se liniştesc ca prin farmec, maşina asta omenească grea şi complicată, o simţi ca un fulg care sboară în voia unei puteri amăgitoare ca şi... marea. Nimeni şi nimic nu te-ar putea mişca din această beţie a sănătăţii, din această vrajă, poezie, muzică şi... baie. Mangalia are o plaje cum puţine se găsesc pe litoralul mării Negre. Lungă la exterior de aproape 2-3 kilometri, largă de 100 m. prin unele locuri, are caracteristica minunată de a-şi păstra şi la interior un fund fără gropi cu pantă dulce accesibilă tutulor de la copilul mic la şampionul de forţă. Intri în apă ca la tine acasă fără teamă şi fără risc.

După o masă luată cu mare poftă, aşa cum îţi cer forţele cheltuite şi revirimentul băilor de soare şi de mare, după un somn uşor şi dulce, te scoli cu un surplus de energie pe care trebue să-l consumi. O iei rasna prin Mangalia, ţinut arheologic, prin excelenţă; doar aci este vechiul Calattis port din timpul fenicienilor şi grânarul Romei. La marginea de nord-est a oraşului, este, aşa se spune, o baie romană a cărei podea se găseşte destul de bine conservată cu pietrele ei în dimensiuni mari, şi chiar un stâlp sculptat în linii Dorice. Este interesant să pui piciorul acolo unde nobilii romani îşi răsfăţau trupurile în aburul înăbuşitor şi aromele africane. Dacă aceasta nu te încântă, te duci prin eşirea dela sud-vest şi admiri mormântul scit, o gheretă mare de piatră în forma celor ce adăpostesc soldaţii de santinelă, curioasă prin forma ei perfect geometrică şi prin aşezarea enormelor blocuri de piatră puse unele peste altele fără nici o legătură de zidărie, aşa de maestru încât au trecut câteva secole şi nici una nu s'a clintit de la locul ei.

A doua zi te vei duce la grota misterioasă sau subterana nepătrunsă, care se găseşte pe marginea lacului Mangalia. Poveştile o să te sperie, dar n'ai niciun interes să intri mai mult de câţiva metri ca să aspiri puţin aerul umed şi nesănătos, pentru a ieşi cât mai repede de acolo. Această grotă pare că ar fi fost un drum de legătură cu castrele romane de la sud. De altfel chiar interiorul ei îţi prezintă aproape de intrare o mică piaţă de arme. Cu această ocazie vizitezi şi băile sulfuroase-feruginoase care deşi instalate în mod primitiv, se bucură de o mare însemnătate medicală. Dar capitolul distracţiunilor nu s'a terminat. Ai să-ţi cumperi o undiţă şi câţiva gândaci de mare şi te instalezi pe dig înspre seară ca să-ţi faci o mică provizie de guvizi pe care dacă eşti dibaci îi vei savura la masa cea mai apropiată. Poftă bună... Visele frumoase se sfârşesc din nefericire prea repede şi într'o zi îţi iei ciubucul şi calabalâcul, te sui în auto-ul pe care-l schimbi în tren şi seara eşti la Bucureşti..

PAUL EPUREANU

A sosit vara!... Cea mai minunată împrospătare rămâne duşul rece în aer liber, aşa cum vedem în fotografia noastră.

Cel mai greu punct în acrobaţia trapezului este acela în care unul dintre executanţi, complet suspendat în aer trebue să se prindă cu mâinile de celălalt executant, în balans. Fotografia noastră a fost prinsă tocmai în acest moment critic.

Cercul Ialomiţenilor din Bucureşti în excursiune la Călăraşi.

doamnele DIN NEAMUL CALLIMACHILOR

de C. GANE

Rezumat din No. trecut: Familia lui Toader Călmaşul era originară din Orhei in Basarabia. Insurându-se în Câmpulungul Bucovinei, mazilul Toader, bun gospodar, se înavuţi cu anii şi-şi trimise pe fiul său mezin Ion în Polonia să înveţe carte latinească. Intors în Moldova în 1712, Ion Călmaşul, om de 22 de ani, fu trimis la Constantinopol de către Nicolae Vodă Mavrocordat, ca tălmaci de limbi străine pe lângă Dragomanul Ion, fratele lui Vodă. Acolo, tânărul Călmaş făcu carieră bună, ajungând, după vre-o 20 de ani, el însuş Dragomanul Porţii. Insurat cu Raliţa Hrisoscoleu, el avea doi fii, pe Grigore şi pe Alexandru, şi două fete: Sevastia şi Maria. Din cauza mediului grecizat în care trăia, el işi schimbase numele din Călmaşul în Callimaki.

II

In 1752 — după 11 ani de dragomanat — *Ion Callimaki* era să-şi piardă dintr'odată şi definitiv situaţia, pe care şi-o crease numai şi numai prin meritele sale. Intrigi fanariote, a căror expunere nu-şi au locul aici, şi în care fură amestecaţi beizadea *Matei Ghica*, care voia să fie Dragoman, şi socrul său *Başa-Mihalopol*, care-l ajuta din răsputeri la realizarea acestei ambiţii, făcură ca într'o bună zi, şi cât se poate mai pe neaşteptate, Dragomanul să fie ridicat, noaptea, din casa lui, şi trimis la închisoarea Bostangiilor, împreună cu hoţii şi ucigaşii. Osândit la moarte, iertat, ameninţat de-a fi trimis în surghiun tocmai la *Alger*, nemereşte până la urmă în nu prea îndepărtata insulă *Tenedos*, unde mai fusese de curând şi *Constantin Vodă Racoviţă*. Familia rămâne la Ţarigrad şi nimeni nu se atinge de averea lui. Dar biata Raliţa grele zile trebue să fi dus atunci.

Apele dulci din Europa

După câteva luni abia e rechemat la Constantinopol. Omul care avea acum 62 de ani găseşte însă că e traiul mai sigur în Moldova lui, părăsită de atâţi amari de ani, şi hotărăşte să-şi ia nevasta şi copiii şi să se întoarcă în ţară. Dar Sultanul care spusese altădată *„Vechilul ce-a purtat trebile terzimanului, să-l îmbrace în caftan"* găseşte cu cale să creadă că toate fusese numai o joacă, şi spaima morţii şi surghiunul, şi porunceşte ca din nou să-l îmbrace pe *Ion Dragomanul* cu caftan, şi să-şi ia postul în primire ce şi cum nu s'ar fi întâmplat nimic. Iar el, sluga Măriei Sale, ce să facă? îmbracă caftanul şi se întoarce la slujbă.

E vremea când *baronul de Tott* începe să frecventeze casa Dragomanului, mâncând la masa lui, dormind în iatacurile sale, dar batjocorindu-l când şi unde poate. Ungurul acesta, făcut nobil francez şi devenit tălmaciul Ambasadei, găsia că Ion Callimaki n'avea nici o calitate, ci doar puţină *„rutină"* în afaceri. Dar nu tot astfel îl judecau ceilalţi oameni cari l-au cunoscut, şi cari nu erau Unguri. *Dumitru Cantemir*, care l-a văzut doar când era tânăr de tot, spune despre el că era *„cea mai plăcută persoană din vremea sa"*. *Forton*, tălmaciul Franţei, îl numeşte *„homme très fin et très circonspect; il avait des lumières et de l'esprit"*. *Penkler*, internunţiul, zice că era *„einsichtsvoll und Kenntnis reich"*. Şi la fel il laudă italianul şi Polonul *Potocki*. Ce rămâne deci din afirmările baronului de Tott? Rămâne că-i plăcea Coana dragomănească, cu mutra ei majestoasă, şi mai ales fetele amândouă, pe care le găsia nostime şi drăgălaşe. Vom pătrunde, împreună cu baronul acesta, în intimitatea vieţei familiei Dragomanului, cam prin anii 1752—57, scurtă vreme deci înainte ca ea să fie *„domnească"*.

Casa lui Callimaki de la *Curù-Cişmè* era aşezată chiar pe malul Bosforului, cu o terasă înspre apă şi o frumoasă grădină în spate. Era mobilată în gust *frâncesc*, cu mese rotunde pentru mâncare, cu scaune prinprejur, în ietacuri paturi în loc de divane, covoare bogate şi oglinzi. Odaia în care fu găzduit Ungurul avea la căpătâiul patului *„un fel de masă, în formă de mic turn octogonal de abanos, incrustat cu sedef"*, cu alte cuvinte o măsuţă turcească, cum se văd astăzi încă, nu numai în tot cuprinsul republicei ottomane, dar şi în cele mai multe case de la noi. Şi tot ca şi azi — cel puţin în Moldova, la ţară, când te găzdueşte vre-un boier, care nu e încă scăpătat — erau pe masa cea de noapte un pahar, un vas de cristal plin cu apă, şi trei farfurioare cu dulceaţă, de trandafir, de lămâie şi de chitru. Mai era şi un sfeşnic mare de argint cu o lumânare de ceară galbenă, al cărei muc scotea un fum prea negru şi prea gros pentru nasul subţire al Ungurului baronizat. Coana Raliţa, pentru a face lux, în loc să pună în patul musafirului perne înfăţate, îi trânti nişte perne cusute în fire de argint şi de aur, de rămase bietul om cu obrazul sgâriat, deşi întinsese peste ele toate batistele cu avusese în buzunare.

Peste zi, Dragomanul se ducea, în caic probabil, la Stambul, unde era Sublima Poartă, luându-şi fii cu el, pe *Grigore* şi pe *Alexandru*, ajunşi acum la vrâsta să-l poată ajuta — iar Coana Raliţa, rămasă acasă să vadă de gospodărie, îşi trimetea fetele, pe *Sevastiţa* şi pe *Mărioara*, cu câteva prietene şi cu tinerele roabe din Moldova, peste drum, pe malul asiatic, la Apele Dulci. Acolo le aşteptau carele cu bivoli, care le duceau departe, la umbră, unde fetele se apucau să cânte şi să joace, să bea cafele şi limonăzi, să mănânce halva şi să sugă acadele — viaţă de altădată, fără grija zilei de mâine, fiindcă era şi tinereţa care zâmbia în priviri şi banii cari zăngăniau în buzunarele babacilor!

La ceasul mesei se întruniau iarăş cu toţii împreună, şi începeau să vină şi musafirii, cucoane grecoaice — grase, mute, demne, foarte bine crescute. Doar din când în când li se deschideau a lene guriţele pentru a şopti vreo clevetire, vreo mică răutate, pe socoteala vreunei vecine; apoi tăceau iar, înfăşurându-se în intangibilul lor eghemonicon. Erau pe masă blidurile cu mâncări, farfurii, lingure, cuţite şi furculiţe. *„Nimic nu lipsia"* zice Tott *„decât obiceiul de-a se sluji cu ele. Am văzut o femee, în timpul prânzului, luând măslinele cu degele şi înfigându-le în furculiţă. Am mai băgat de seamă că acelaş pahar de vin fu trecut pe rând la toţi comesenii"* de altfel un puţin igienic, dar foarte răspândit obicei, cinste la curţile noastre domneşti, unde era o mare cinste să bei după Vodă, din acelaş pahar.

In sufrageria aceea erau împrejurul pereţilor sofale. După masă, se sculau toţi de pe scaune, şi se înfundau în puful acelor divane, bărbaţii pentru a-şi sorbi cafeaua şi ciubucul, femeile pentru a mânca şerbete. Apoi, când se lăsa noaptea şi începea luna să răsară dincolo de malul Anatoliei, ieşiau cu toţii afară pe terasă, sau coborau chiar jos, în portul unde se legănau corăbiile şi caicele, şi se plimbau dealungul apelor acelui ispititor Bosfor, care în vremuri furase minţile *Doamnei Anastasia* a lui *Duca Vodă* şi care va chinui mai târziu cu o nostalgică durere inimele poeţilor marinari *Loti* şi *Claude Farrère*.

Intr'o seară, pe când erau acolo baronul şi baroneasa de Tott, plimbându-se ca alte dăţi, dealungul malului încântător, se auzi deodată, în tăcerea aceea, un sgomot de vâsle lovind în apele liniştite. Şi ca prin farmec toate femeile se împrăştiară ca potârnicile, ascunzându-se care de care mai degrabă şi mai departe, căci, o ştiau cu toate, sgomotul acela vestia sosirea *Marelui Bostangiu*, Prefectul de Poliţie al Sultanului, cel care în taina nopţii cutreera mahalalele oraşului, căutând pe fugari, pe hoţi, pe răufăcători, sau numai pe îndrăgostiţii cari-şi şopteau, la lună, ochi în ochi. *„Şoarecii sunt mai puţini grabnici la apropierea pisicei"* zice baronul de Tott *„de cum se ascunseră toate femeile din societatea noastră, afară de soţia mea şi de nevasta dragomanului, care singure susţinură priveliştea acestui mare ofiţer"*.

Totuş Raliţa Callimaki fusese imprudentă, căci femeilor grace nu le era îngăduit să privească fără ruşine şi fără frică pe o persoană atât de simandicoasă ca Marele Bostangi-Başa, dacă nu voiau să li se întâmple ce va păţi, puţini ani mai târziu, o altă cucoană drago-

mânească, viitoare Doamnă şi ea, *Mărioara* a lui *Nicolae Mavrogheni*.

In 1757, vremea când baronul Tott mergea mai des în casa lui Callimaki, fetele acestuia erau una de 19 ani şi cealaltă de vreo 17. Ba fata mai mare, *Sevastiţa*, la frageda vrâstă ce avea, era acum văduvă. Fusese măritată, aproape încă copilă, cu *Grigore Vlasto*, fiul vestitul *Arapachi*, fostul capuchihae a lui *Constantin Vodă Racoviţă*. Pusese Dragomanul o căsătorie *politică* la cale, cum era obiceiul pe atunci, în veacul intrigilor fanariote, când interesul părinţilor primà faţă de fericirea copiilor. Adevărat că fetele măritându-se de obicei la 14—15 ani, uneori chiar la 12, ele nu aveau destul discernământ pentru a-şi alege singure logodnicii, şi era deci firesc ca experienţa părinţilor să înlocuească nepriceperea fetelor. Dar cu încetul se făcu un obicei că orice fată, la orice vrâstă, chiar văduvă fiind, dacă-i trăiau părinţii, nu se putea mărita decât cu bărbatul ales de ei, pe care nici nu-i era îngăduit să-l vadă, până în ziua nunţii. Obiceiul acesta era grecesc, al familiilor fanariote, şi nu avea nici un amestec, nici o analogie cu moravurile de la noi, cu obiceiul pământului din Ţara Românească şi din Moldova, unde fetele se măritau după placul inimii lor, şi chiar dacă alegeau părinţii pe miri, ele trebuiau să-i cunoască înainte de nuntă şi să consimtă la căsătorie. Abia în veacul al 18-lea, sub influenţa grecească, începu să se introducă la noi moda aceasta fanariotă de a-şi mărita părinţii fetele cu de-a sila — şi încă, ea fu primită cu greu, se statornici târziu, şi nu ţinu multă vreme.

In privinţa Sevastiţei perspicacitatea Dragomanului, mai mult om politic, se vede, decât fisiolog, dăduse greş. Tânărul *Grigoraşcu Vlastò* avea o fire bolnăvicioasă şi se stânse curând după căsătorie, lăsând în urma lui o văduvă de 18 ani, [1]) fără copii, care căzu din nou în sarcina părinţilor. Dar aceştia nu-şi făcură prea mult sânge rău pentru viitorul acestei fete, fiindcă ştiau că o vor mărita din nou şi mai bine, fiind tânăra văduvă *„mai rumănă decât un trandafir, cu mijlocul subţire, nici înaltă, nici mititică, drăgălaşă, modestă şi blândă, şi având un aer visător de o irezistibilă atracţiune"*. [2]) Astfel fiind fata, viitorul ei era asigurat şi strălucit. Ea va fi Doamnă, după cum vom vedea, ca şi mama ei, ca şi soră-sa.

Aceasta, *Mărioara*, era *„mai puţin frumoasă decât Sevastia, şi ceva mai scundă, dar era vioaie şi interesantă"* ne destăinueşte acelaş baron Tott, care pare a fi purtat fetelor un deosebit interes. S'a amestecat chiar într'o chestie care nu-l privia deloc, dar al cărei sfârşit a fost bun, şi la urma urmei *„tout este bien qui finit bien"*.

Pe când soră-sa era văduvă, prin 1757, Mărioara era logodită, şi anume cu o beizadea, un cocon domnesc, *Alexandru*, fiul lui *Constantin Vodă Mavrocordat*. Tânărul era de vreo 25—26 de ani, isteţ, şi din fire curios. Auzind într'o zi că în casa viitorului socru se aflau un baron şi o baroneasă străină, îl apucă neastâmpărul să-i vadă şi el. Cum locuia în vecinătate, se urcă în şea, şi, fără a prinde nimeni de veste, sosi pe neaşteptate în casa Dragomanului. Acolo erau toţi adunaţi împreună, la sindrofie, şi nu lipsiau fireşte nici fetele Coanei Raliţa, văduva Sevastia şi logodnica Mărioara Dar aceasta nu-şi văzuse niciodată logodnicul şi nici n'avea voie să-l vadă. Cum veniră deci roabele să anunţe sosirea lui Alexandru Mavrocordat, care şi intrase în odaie după ele, femeiele — mama, sora, prietenele — se aruncară toate asupra Mărioarei, acoperind-o cu rochiile lor, ca nu cumva să se întâlnească ochii logodnicilor. *„Fugi, iată-l, fugi!"* se auzia din toate părţile. Şi biata fată fu înşfăcată şi împinsă în odaia de alături, nu destul de repede totuş pentru ca beizadea Alecu să nu aibă răgazul de a-i zări măcar silueta. Desmierdat de toată familia, el fu reţinut la masă, spre necazul fetei de altfel, care rămase încuiată în odaia ei, până la plecarea logodnicului.

A doua zi familia Callimaki organiză, în cinstea soţilor de Tott, o plimbare la Apele Dulci ale Anatoliei.

Dăm cuvântul baronului:

„La întoarcere mă urcasem într'un mic caic cu viitorul soţ al Ma- „riei, a cărui figură şi veselie mă interesau. Tânărul, văzând „că-mi place, îmi destăinui necazul ce avea de-a nu-şi putea ve- „dea logodnica. Mişcat de durerea lui, îi spusei ziua şi ora la care „va putea-o vedea. El fu tot atât de exact la întâlnire, pe cât lua- „sem şi eu măsurile de a o mijloci; dar o afurisită de roabă care-l „pândia era cât pece să răstoarne toate planurile mele, scoţând „strigătul de alarmă. Fata. zărind în acelaş timp pe logodnicul ei, „o rupse la fugă spre o săliţă, la intrarea căreia însă pusei mâna „pe ea, chemând pe tânărul Grec, care veni în fugă. Roaba adu- „sese în ajutorul ei alte două gâşte, şi ţipau cu toatele de parc'ar fi „scăpat Capitoliul. Totuş, până veniră ele, viitorul soţ putu să ră- „pească logodnicei sale o sărutare..." ceeace era nemaivăzut şi nemaipomenit într'o societate de prinţi fanarioţi! Insă baronul de Tott ne asigură că: *„Mulţumit de-a fi putut franţuzi pe tinerii „mei, dădui fata în prada duşmancelor sale, iar tatăl şi mama în- „cuviinţară joaca mea, logodnicii obţinând din ziua aceea dreptul „de a se vedea în libertate."*

O fi sau nu, în tot cazul nunta Mărioarei nu avu loc decât patru ani mai târziu, la Iaşi, când va fi şi ea Domniţă — în împrejurările pe care le vom vedea. Iar mult mai târziu, exact un sfert de veac după această întâmplare, ea va ajunge şi Doamnă a Moldovei, când soţul ei, *Alexandru Mavrocordat Delibey*, va căpăta şi el o scurtă domnie de trei anişori (1782—85).

Intâmplările aceste, ca atâtea altele, dar pe care destăinuirea Ungurului a făcut să le cunoaştem în amănuntele lor, erau, după cum am arătat, din veleat 1757. Un an mai târziu, în vară, *Ion Callimaki, Dragomanul Porţii*, fu numit deodată, pe neaşteptate, Domn al Moldovei. Şi aceasta se întâmplă fără obişnuitele intrigi din culisele Seraiului, fără promisiuni de nenumărate pungi de bani ce trebuiau vărsate, aproape fără ştirea bătrânului Terziman, ca o concluzie logică a purtării sale de până atunci.

Sultanul Mustafa, om tânăr şi inimos, avea obiceiul, pentru a cunoaşte lucrurile cum sunt, să umble *„schimbat de strae"* prin mahalalele Stambulului şi prin împrejurimi. Aflându-se astfel într'o zi la *Dand-Paşa*, lângă Pera, se întâlni cu convoiul de călăreţi al lui *Constantin Vodă Mavrocordat*, care aducea Marelui Vizir corespondenţa Domnului Munteniei. Cunoscând Sultanul obiceiul Românului *„întâi să se îmbete şi apoi să plece"*, [1]) opri călăreţii la răcoare, într'o cârciumă, şi după ce-i văzu bine afumaţi, merse mai departe poruncind oamenilor săi ca, între pahare, să le fure scrisorile. Zis şi făcut. Corespondenţa încăpu în mâinile lui Mustafa, de n'avu ce să se laude cu ea. Nu se ştie bine ce cuprindea, însă trebue să fi fost lucruri mult compromiţătoare pentru toată lumea, deoarece rezultatul fu că Sultanul Mustafa porunci pe dată surghiunirea paşalelor *Rumeliei* şi al *Anatoliei*, iar pe medicul cel mare al Seraiului şi pe *Arapachi Vlastò*, fostul cuscru al lui Callimaki, îi trimise să se răcorească la temniţă. Un capugiu fu trimis la Bucureşti să-l aducă pe Constantin Vodă în lanţuri, şi cum sosi la Stambul, fu trântit în închisoarea *Celor Şapte Turnuri* [2]).

La Bucureşti fu mutat Domnul Moldovei, *Scarlat Ghica*, iar la Iaşi scaunul devenia vacant. Pe cine să numească Padişahul Domn? *Grigore Ghica* şi *Mihai Racoviţă*, care de atâtea ori se perindaseră în scaunul ţărilor noastre, erau morţi amândoi; *Constantin Racoviţă* era beţiv şi aspru; *Ştefan*, frate-seu, nu inspira încredere, iar *Grigore Alexandru Ghica* era fiul unui prea proaspăt decapitat. Alţii nu prea erau. Şi-a amintit atunci Sultanul de vrednicul său Dragoman, Ion Callimaki *„şi-a poruncit de l-au îmbrăcat cu caftan de Domnie"*. Erau de altfel în Moldova trebile din nou cam încurcate cu Tătarii, şi era deci nevoie de un Domn de ţară, care să le cunoască rosturile.

Investirea avu loc în Septembrie 1758, iar noul Domn era un moşneag de aproape 70 de ani.

Călare, înconjurat de 24 de alţi călăreţi — viitorii săi boeri — Ion Callimaki făcu întâi ploconelile cerute de protocol *„vizitele de rigoare"* la *Chehaia* (vechilul vizirului), la *Reis-Efendi* (ministrul Afacerilor străine), la *Ceauş-Başa*, şi însfârşit la *Marele Vizir*, care-l îmbrăcă cu caftanul domnesc. De acolo, cu alai strălucit pe străzile Stambului, se îndreaptă înspre Fanar, unde, la Patriarhie, i se cântă tradiţionalul *„Vrednic este"* şi-l ameţesc Greci şi Moldoveni — nouii curtezani — cu nesfârşiţi *„La mulţi ani"* şi *„Să trăeşti, Măria Ta"*.

Abia în săptămâna ce urmează, într'o Marţi, la 26 Septembrie, e primit în audienţă la Sultan. Dar nici atunci nu poate pătrunde uşor la Strălucirea Sa Padişahul, căci acesta ţinea Divan cu paşalele sale, în care timp i se aduce lui Callimaki, la ceasul prânzului, în odaia alăturată în care aştepta, o masă la care ia loc Dragomanul Porţii, de se înfruptară amândoi din bucatele împărăteşti. Insfârşit uşile „altarului puterii" se deschid, şi noul voevod pătrunde în sanctuarul în care Umbra lui Allah pe pământ stătea înfiptă ca un idol, pe un divan, sub un baldachin. Voevodul Moldovei — care în ochii Turcilor nu e decât un paşă, mai mare decât alţii, dar paşă — se închină de trei ori până la pământ, apoi cade în genunchi. Pe deasupra capului său, Padişahul, deschizând a lene gura, porunceşte Vizirului să spună beiului îngenunchiat să-şi crute raiaua, să fie credincios Impărăţiei şi să plătească regulat tributul.

Cu aceleaşi temeneli, Domnul iese din odaie, afară, pe străzi, acasă. Acum el e stăpân!

Trei zile mai târziu pleacă în Moldova, luându-şi beizadelele şi droaia de boeri după el, lăsând însă deocamdată pe Raliţa lui — acum Doamna Raliţa — acasă la Curù-Cişmè, împreună cu Domniţele.

Mai erau, se vede treaba, cumpărături de făcut: rochii, panglici, brâe, brăţare, inele, cum se şi cădea pentru nişte simandicoase feţe domneşti.

(Va urma)

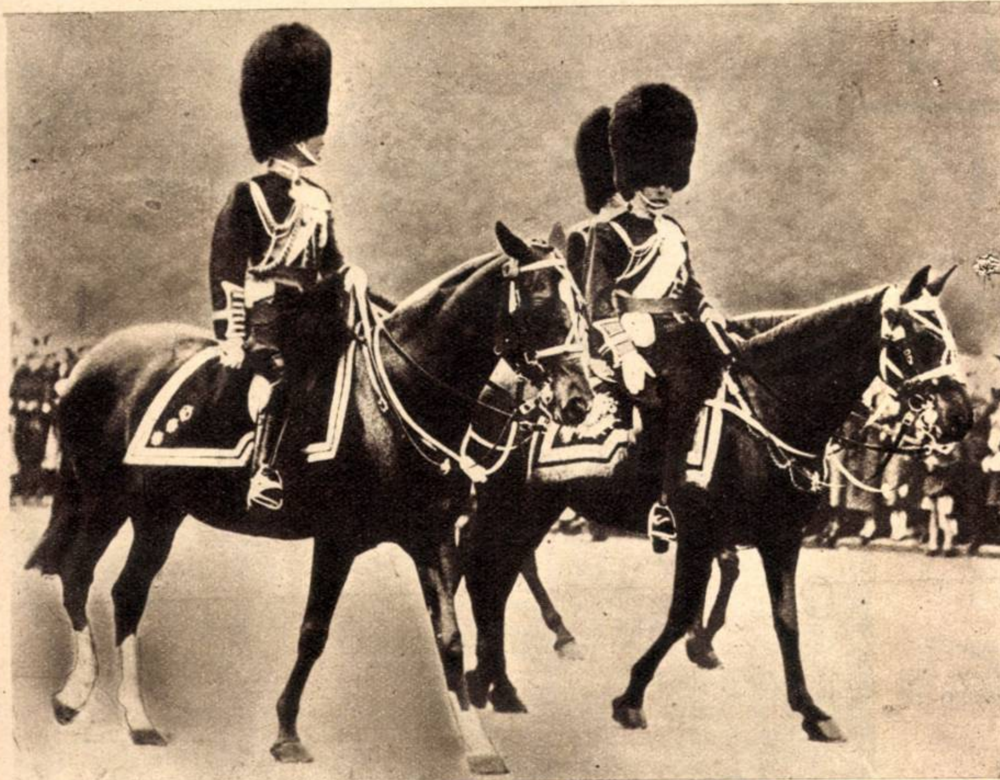
1) Datele nu pot fi controlate exact, întrucât nici data scrisoarei lui Ion Callimaki către frate-seu, în care vorbeşte de *„ginerele Grigoraşcu" (Xenopol: Istoria Cassei Callimachi, p. 222)*, nici data când văzând de Tott pe Sevastia, spune de ea că era o văduvă de 19 ani, nu pot fi stabilite.

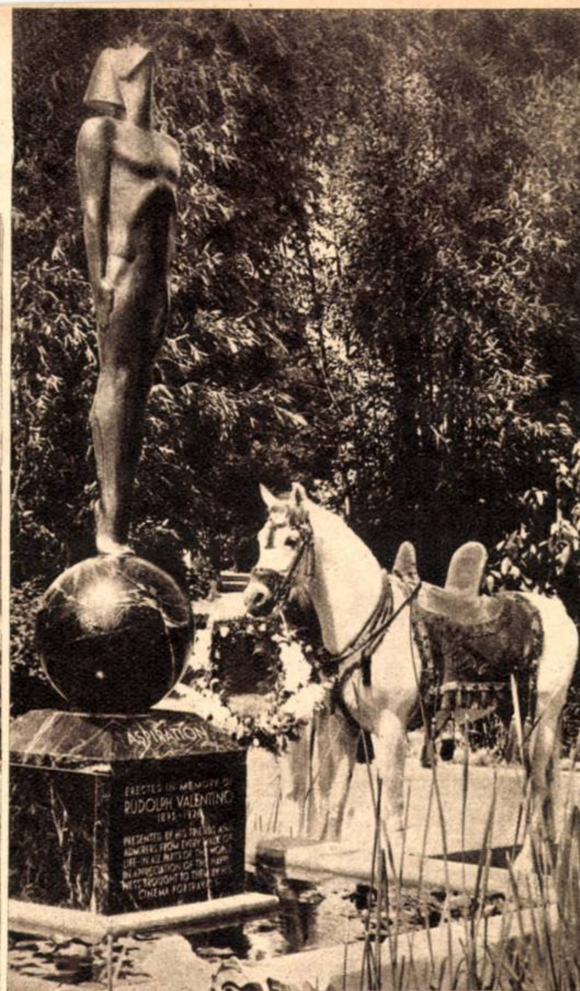
2) De Tott: Mémoires sur les Turcs et les Tatares. I. p. 58.

1) Enachi Kogălniceanu: Letopiseţi, p. 234—35.

2) Atunci fu nevoit Constantin Mavrocordat să vândă vestita bibliotecă a tatălui său, Nicolae Vodă, pentru a-şi procura banii trebuincioşi la răscumpărare.

Din toată lumea

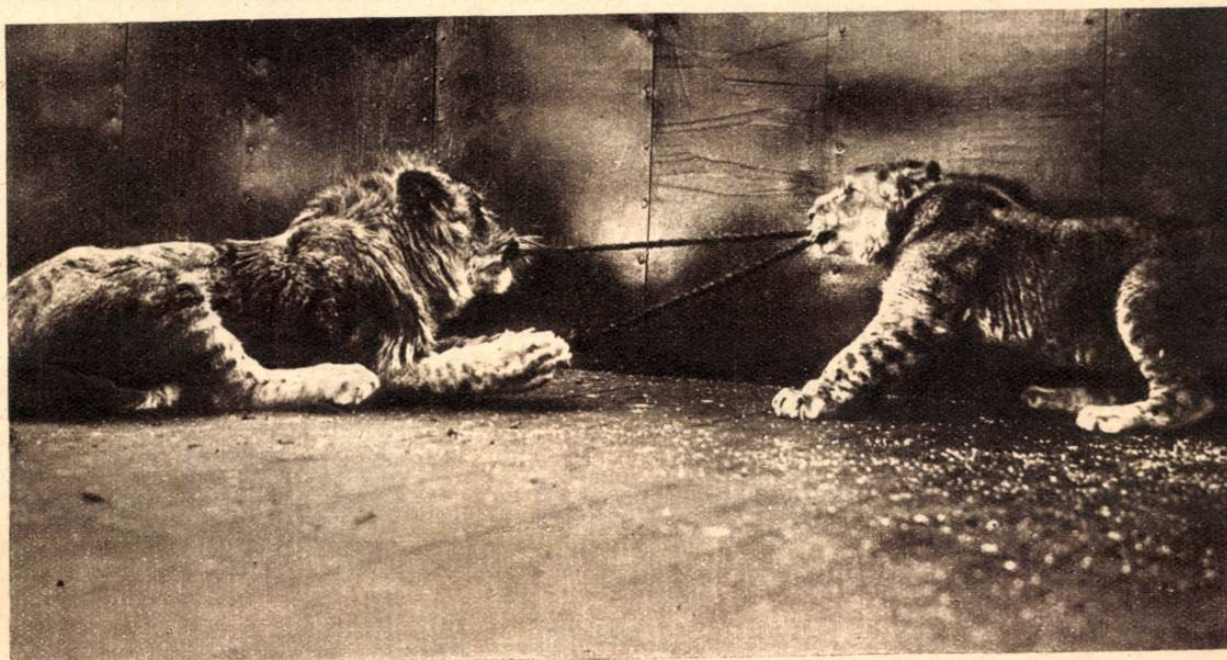

„Jadaan" calul de pur sânge arab, favorit al regretatului actor Rudolf Valentino a depus o coroană pe mormântul fostului său stăpân din Hollywood.

Cu prilejul celei de a 69-a aniversări a naşterii Regelui George al Angliei a avut loc la Londra o mare paradă militară. In fotografia noastră îl vedem pe Regele George (mijloc) împreună cu Prinţul de Walles (în faţă) şi Ducele de York (în spate) îndreptându-se spre locul defilării.

Pe moşia lui Lloyd George la Kettlebury, aproape de Londra, a izbucnit de curând un incendiu, care datorită unui vânt puternic s'a răspândit cu o iuţeală vertiginoasă. Graţie măsurilor şi prezenţei de spirit a marelui bărbat de stat, s'a putut împiedica un dezastru cumplit. In fotografia noastră îl vedem pe Lloyd George dând lămuriri soldaţilor.

Iată doi lei din grădina zoologică dela Chessington (Anglia), distrându-se cu o frânghie de care trag la disperare.

Care e adevărul în chestia alcoolismului?

In acest articol este vorba despre înfrânarea alcoolismului în România, chestie care interesează 52 de mii de cârciumari, câteva sute de mii de podgoreni, proprietari de livezi de pruni, ţuicari, etc. şi... câteva milioane de beţivi.

ARTICOLUL acesta s'ar fi putut intitula, mai nimerit, poate: „Cum e, când statul spune minciuni".
Intr'adevăr, zilele aceste s'a dat spre publicare, diferitelor ziare, nişte cifre statistice oficiale, din care ar rezulta că încasările Monopolului alcoolului au început să dea excelente rezultate.
Se lasă să se înţeleagă că chestia alcoolismului a fost rezolvată — sau că e pe cea mai bună cale de rezolvare în România: statul are încasări mulţumitoare, iar populaţia nu mai este otrăvită cu băuturi primejdioase, cum se'ntâmpla înainte.
S'a pus în fine regulă.
Am fi bucuroşi, să putem scoate şi noi fără nici o grijă această exclamaţie. Totuş observăm că şi de astă dată se exprimă — din diferite părţi — multe nemulţumiri, ceeace ne face să rămânem în rezervă.
Cunoaşteţi *Ruga beţivului*, de St. O. Iosif:

Doamne 'ndură-te şi schimbă
Dunărea în vin degrabă.
Tot nu ai în cer, acolo, altă treabă...
Ş'apoi, fă-mă Marea Neagră.
Dunărea s'o'nghit pe toată,
Pe trei guri, pe câteşitrele dintr'odată!

Dacă ar trăi Th. Speranţă, cu obiceiul lui de a amplifica anecdotele, ar fi spus — probabil — că Dumnezeu a ascultat ruga beţivului şi că un harnic perceptor a dat apoi fuga la Comisiunea europeană a Dunării să pretindă taxele de consumaţie cuvenite.
Dar lăsând orice glumă la o parte şi vorbind deschis putem spune că niciodată n'a fost vorba, în mod serios de ocrotirea sănătăţii locuitorilor acestei ţări, ci numai de mărirea veniturilor statului.
Singur regele dac Boerebista, în urma sfaturilor lui Deceneu, dând porunca să fie distruse viile depe meleagurile noastre a fost, poate, sincer în măsurile antialcoolice ce lua!

O pivniţă cu 100.000 sticle de şampanie.

Degustori specialişti stabilesc valoarea băuturilor.

UN MIC ISTORIC

Credem că cititorii vor avea răbdarea să citească câteva date în legătură cu istoricul chestiunii.
Acum vreo câţiva ani mai exista comerţul liber al băuturilor alcoolice în România. Fabricanţii preparau băuturile, autorităţile sanitare le controlau, fiscul se mărginea să încaseze vreo două miliarde pe an taxe de consumaţie şi cei vreo cincizeci de mii de cârciumari, mai plăteau diferite taxe de brevet precum şi alte dări către stat şi comună.
Pe atunci unii prezentau astfel chestiunea:
— Cârciumarul, negustorul acesta antipatic şi lacom, e pricina alcoolismului!"
— Cârciumarul evreu otrăveşte pe ţăranul român!
In modul acesta simplist a fost pusă chestia de multe ori, şi prin presă, făcându-se şi poze cu câte un

cârciumar evreu, care cu o mână ia sumanul din spatele unui sătean, iar cu cealaltă îi dă sticla de rachiu.
In realitate sunt judeţe întregi, unde la sate nu se găseşte şi nu s'a găsit niciodată vre-un evreu cârciumar.
Iar cârciumarii români, greci... cari există, nu pot fi consideraţi pricina alcoolismului, după cum frunza veştedă, nu este pricina uscării pomului. Acest viciu al omenirii, alcoolismul, — greu de stârpit şi de care, n'a putut scăpa nici America — determină existenţa clasei cârciumarilor şi fabricanţilor de băuturi spirtoase.
Statul nostru a crezut că poate exploata acest viciu spre a-şi mări veniturile — după cum de altfel fac toate statele, din întreaga lume — şi a început să facă fel de fel de experienţe fiscale.
Chestiunea alcoolismului este o chestiune socială foarte complicată, având o latură economică, alta fiscală şi alta a igienei. Cea mai puţin băgată în seamă este aceasta din urmă, ţinându-se seamă, în primul rând de interesele industriei şi ale fiscului.
Pe la mijlocul secolului trecut, împăratul Chinei, voind să salveze populaţia de la degenerare, a interzis consumul opiului, ceeace a lovit în negustorii europeni, cari făceau în China negoţul cu opiu. Şi aceşti negustori au reuşit să determine Franţa şi Anglia, ca prin flotele lor de răsboiu să impună voinţa europenilor în China.
Dacă s'ar ivi azi vre-un Boerebista, la noi în ţară, s'ar aşeza şi împotriva lui tunurile!

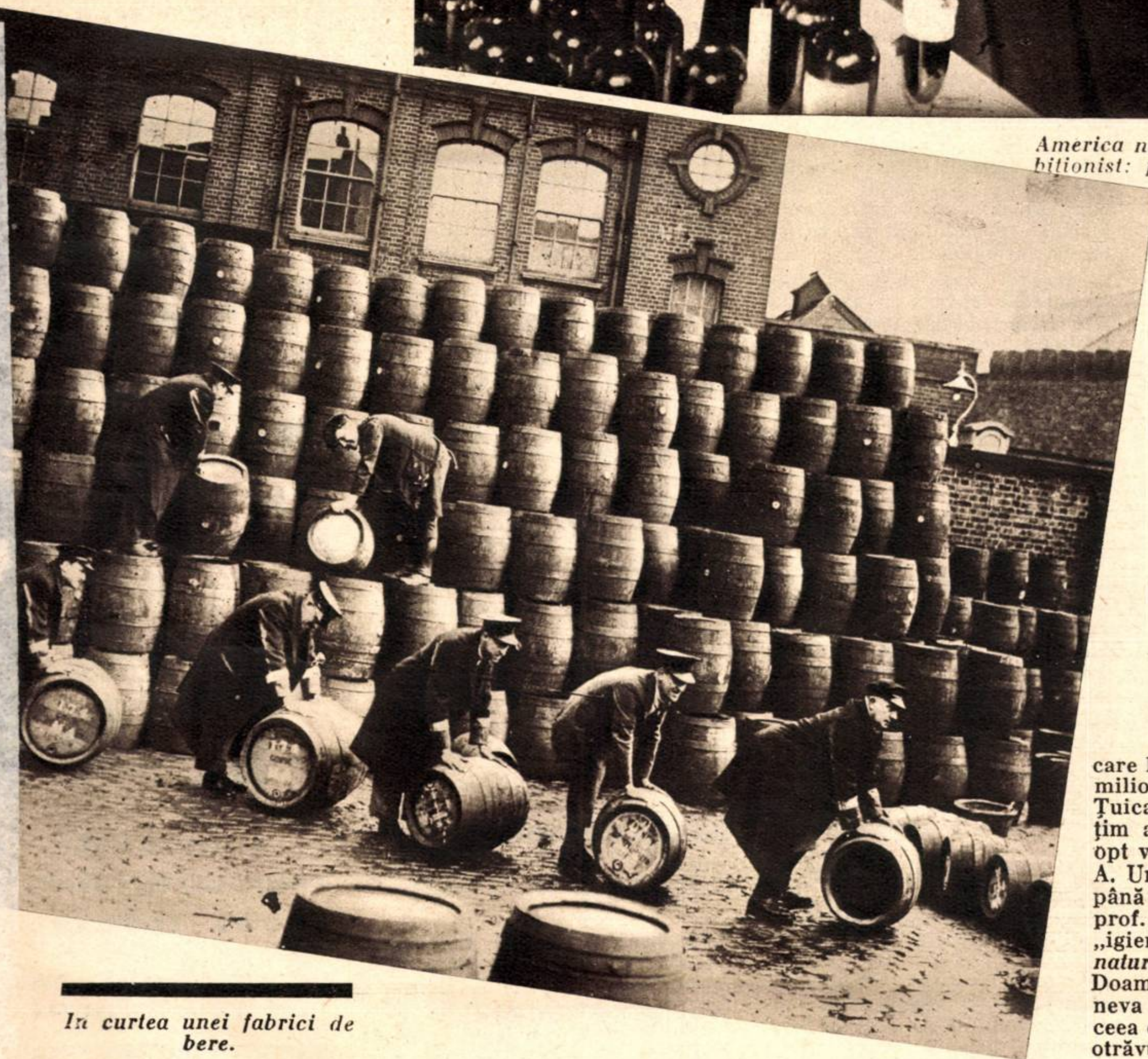
EXPERIENŢE FISCALE

In ultimul deceniu, statul nemulţumit de cele două miliarde ce încasa anual de la spirt, s'a apucat de experienţele sale fiscale.
— Vom majora taxele pe spirt, vrem să micşorăm consumul, ca să combatem alcoolismul...
In realitate ministrul de finanţe, reprezentantul statului hrăpăreţ, se bucura, în taină, aşteptând o urcare a încasărilor.

Pe atunci domnia credinţa, că singura materie impozabilă la infinit, este spirtul şi că aci nu se poate da greş.
Dar ce s'a întâmplat? Fabricanţii de spirt de vin, mai numeroşi şi mai puternici, au început să ameninţe. Tot atât de primejdioşi se arătau ţuicarii, cari mai puseseră la cale un fel de revoluţie pe vremea lui P. P. Carp. Acest valoros om de stat voise să introducă nişte cazane moderne de distilat, ce garantau calitatea igenică a băuturii, mai proecta o unică taxă pentru gradul de spirt, de orice provenienţă ar fi fost acesta. Până atunci se plătise taxa pe hectar, la livezile de pruni.
Grupurile de fabricanţi, cari se socotiau lezaţi în interesele lor, având reprezentanţi importanţi în clasa conducătoare, care reprezintă statul, au reuşit să-şi impună, şi de astă dată punctul lor de vedere.

America nu a putut menţine regimul prohibiţionist: primul pahar de bere salutat cu entusiasm.

In curtea unei fabrici de bere.

In realitate, *alcoolul etilic*, singurul comestibil, este acelaş ori care i-ar fi origina sa; fie că s'ar prepara din cereale, ori porumb, din vin, etc., chimia nu-l poate deosebi. Efectele sale fiziologice sunt deasemeni aceleaşi, atunci când e bine rectificat.
Dar interesele economice şi fiscale au dictat o interpretare neexactă, contrarie tuturor concluziilor oamenilor de ştiinţă streini şi români.
Spirtul de cereale, care era la noi, în România, cel mai pur, conţinând *alcoolul etilic* cel mai puţin vătămător sănătăţii, a fost botezat *alcoolul industrial* şi supus unor taxe de consum, care la un moment dat ua trecut de un milion de lei de vagon.
Ţuica, băutura care ne face să înghiţim anual — numai în vechiul regat opt vagoane de otrăvuri — după d-rul A. Urbeanu — şi care conţine uneori până la 4% alcool metilic — după prof. dr. Zaharia — a fost declarată „igienică", deoarece ar fi „o bătură *naturală*"!
Doamne fereşte s'o fi amestecat cineva cu alcool curat subţiat cu apă, ceea ce de fapt ar fi însemnat diluarea otrăvurilor dintr'însa... Negustorul

care ar fi făcut treaba asta ar fi riscat să fie declarat falsificator... Alcoolul era acelaş: fie din cereale, fie din prune! Nu putea fi dovedit. Dar la analiza chimică nu se găseau destule otrăvuri: acid cianhidric, etc. Şi asta era o dovadă, că ţuica fusese *falsificată!* Chimistul oficial cerea otrăvuri mai multe!!

Se spune că un beţiv, bolnav, s'a dus odată la un doctor, care i-a găsit apă în burtă.

— Cum se poate? Eu, apă în burtă!" — a exclamat el indignat. „Al dracului cârciumarul!"

De fapt o ţuică devine mai puţin vătămătoare sănătăţii şi nu pierde din calităţile ei organoleptice atunci când o amesteci ponderat cu spirt curat diluat cu apă. Să ferească Dumnezeu să afle despre asta beţivul! Şi mai ales să te ferească Dumnezeu să fie lezat, cumva, fiscul!!

Având în vedere aceste consideraţii şi altele, pe care e greu să le expunem pe toate, spirtul de vin şi băuturile alcoolice distilate din fructe au fost supuse unui regim de favoare.

Deşi este un sacrilegiu să se transforme fructele hrănitoare cu vitaminele şi zahărul lor preţios, într'o băutură alcoolică ucigătoare, totuş interesele economice şi fiscale au dictat, la un moment dat ,ca să se proteguească această fabricare.

Se pornise atunci o campanie grozavă împotriva *alcoolului etilic scos din cereale.* Acesta a fost foarte greu impus fiscalmente pe când se favoriza celalt alcool, *tot etilic,* scos din vin.

Statul găsise mai puţină rezistenţă într'o parte, de cât în alta. Publicul a fost mistificat, lăsându-se să se creadă că măsura era dictată de cele mai curate intenţiuni pentru proteguirea igienii publice!

In realitate nu se urmărea decât un scop de proteguire a unor anumite interese.

METILICUL

S'a mai favorizat punerea în comerţ a alcoolului *metilic,* otravă curată care era permisă sub formă de apă de cap, apă de dinţi, apă de colonie, parfumuri diverse etc.

— Nu putem opri alcoolul metilic să circule în comerţ, după cum nu putem opri nici funia, nici săpunul! — s'a spus atunci.

Şi rezultatul a fost că, din pricina taxelor exagerate pe alcoolul etilic al controlului neserios alcoolul metilic a început să se introducă în băuturi.

Au murit atunci peste o sută de oameni intoxicaţi cu această otravă; un mare număr s'au nenorocit pe toată viaţa, rămânând orbi!

Experienţa fiscală, cu privire la spirt, a adus această nenorocire necunoscută la noi în tot timpul comerţului liber de alcool când nu se puseseră încă taxele exagerate pe spirt.

FABRICI CLANDESTINE DE SPIRT

Erau taxe de peste o sută de lei la litru de spirt!

Treizeci, patruzeci de litri de spirt putea fabrica oricine, cu mijloace primitive, *câştigând trei-patru mii de lei pe zi, diferenţa de taxe!*

S'au improvizat aparate de distilat din cazane de rufe, cu ciaune de mămăligă drept capac şi burlane de ploae în loc de ţevi de scurgere.

Au fost descoperite sute de asemenea fabricanţi clandestini de spirt. Erau sate întregi, prin Transilvania, locuite numai de contrabandişti. In dosul porţilor nalte şi opace cu o uşiţă mică pentru privit vizitatorul inoportun erau „instalaţiile"... care în câteva clipe se desfăceau în inofensive „burlane" şi „ciaune"... Iar butoiul cu pâine fermentată era declarat „borhot pentru porci..."

In deal, la intrarea unor sate, pândea uneori câteun paznic călare, care venea în goana mare să dea de veste, de câteori se zăria, în depărtare, vre-o trăsură suspectă, în care putea fi vre-un *inspector!*

SPIRTUL DE VIN INLOCUEŞTE PE CEL DE CEREALE

Pe lângă frauda cu fabricaţia, spirtul de vin legal fabricat, dar cu taxe pe sfert ca la cel de cereale, a început să înlocuească pe acesta.

Nu era permis, dar se făcea pe sub mână!

— Fabricanţii de parfumuri, cari la un moment dat au fost opriţi să mai întrebuinţeze otrava numită spirt metilic, au fost obligaţi să cumpere *spirt de cereale.*

Dar acesta era scump, căci — după cum am arătat — plătea peste o sută de lei taxe la litru. Fabricanţii de parfum cumpărau pe furis, spirt de vin, imposibil de deosebit de celălalt.

Fabricanţii de produse farmaceutice, obligaţi şi ei să cumpere spirtul cel scump, făceau la fel. Farmaciştii, cari, conform farmacopeei, au pe sticlele lor eticheta *„spiritus vini",* erau obligaţi şi ei să cumpere numai spirt de cereale, fiind ameninţaţi să fie consideraţi contrabandişti, dacă ar fi întrebuinţat spirtul recomandat de cărţile lor de farmacie.

In treacăt observăm că după ce această măsură a dat rezultate fiscale proaste, concepţia s'a schimbat. Azi însuş *monopolul spirtului* furnizează *spirt de cereale* fabricanţilor de liqueruri, fabricanţilor de oţet, etc., cari odinioară riscau să intre în puşcărie, dacă ar fi întrebuinţat acest spirt.

SCADEREA VENITURILOR STATULUI

In modul acesta spirtul de cereale, singurul care ar fi putut aduce venituri serioase statului, nu se mai vindea de loc. Printr'un fel de abilă presiune a celor interesaţi în cauză, fabricanţii de licheururi, rom, etc., precum şi fabricanţii de oţet, *fuseseră obligaţi prin lege să cumpere numai spirt de vin, care era considerat ca singurul igienic pentru asemenea scopuri.*

Experienţa statului, în materie de impunere a spirtului, a dat naştere la o mare perturbare şi demoralizare în comerţ. Au fost numeroase şi variate fraude, care au determinat ruinarea industriaşilor şi negustorilor cinstiţi, scoborând aproape de zero veniturile fiscului.

Intr'adevăr, iată pe ani, cantităţile de spirt declarate la fisc:

1925	5177	vag. alcool
1926	3845	„ „
1927	2188	„ „
1928	599	„ „
1929	453	„ „
1930	231	„ „
1931	32	„ „

Este, desigur, interesant de relevat faptul că în timp ce în 1925, cu o taxă numai de doi lei pe gradul-decalitru, statul a încasat pe spirtul pentru băuturi suma de peste 1 miliard 300 milioane lei, în 1931 cu taxa de 10.94 lei pe grad — adică cu una de 5 jum. ori mai mare — a reuşit să încaseze d'abia circa 35 milioane lei, adică de 42 ori mai puţin.

Judecând după diferenţa numărului de vagoane declarate — dela 5177 la 32 — rezultă că s'a ajuns între anii 1925—1932 la o scădere de 99 ori mai mică a consumaţiei.

CUM E AZI?

In dorinţa de a se forţa venitul statului, — căci acum nimeni nu se mai preocupă de latura igienică a chestiunii, — statul dă azi prime celor ce desfac mai mult spirt.

„Monopolul spirtului care este un fel de monopol parţial de fabricaţie şi vânzare, a reuşit să ruineze şi pe fabricanţi şi pe cârciumari, punând în gravă cumpănă şi interesul igienii publice.

„Monopolul" a ajuns azi să trimită la ţară autocamioane, cari se opresc în vatra satului şi vând acolo *chimen, anason, secărică,* în sticluţe mici ademenitoare de ¼ kgr., cum nu se pretă să prepare înainte nici cel mai hrăpăreţ rachier. Sticlele de ¼ de kgr., cu preţ de nimic, se consumă pe loc, clientul primind imediat patru lei pentru sticla goală, pe care o înapoează. Iar sticlele de 1 kgr. se iau acasă, unde le golesc femeile şi copii, cari uneori vin beţi la şcoală.

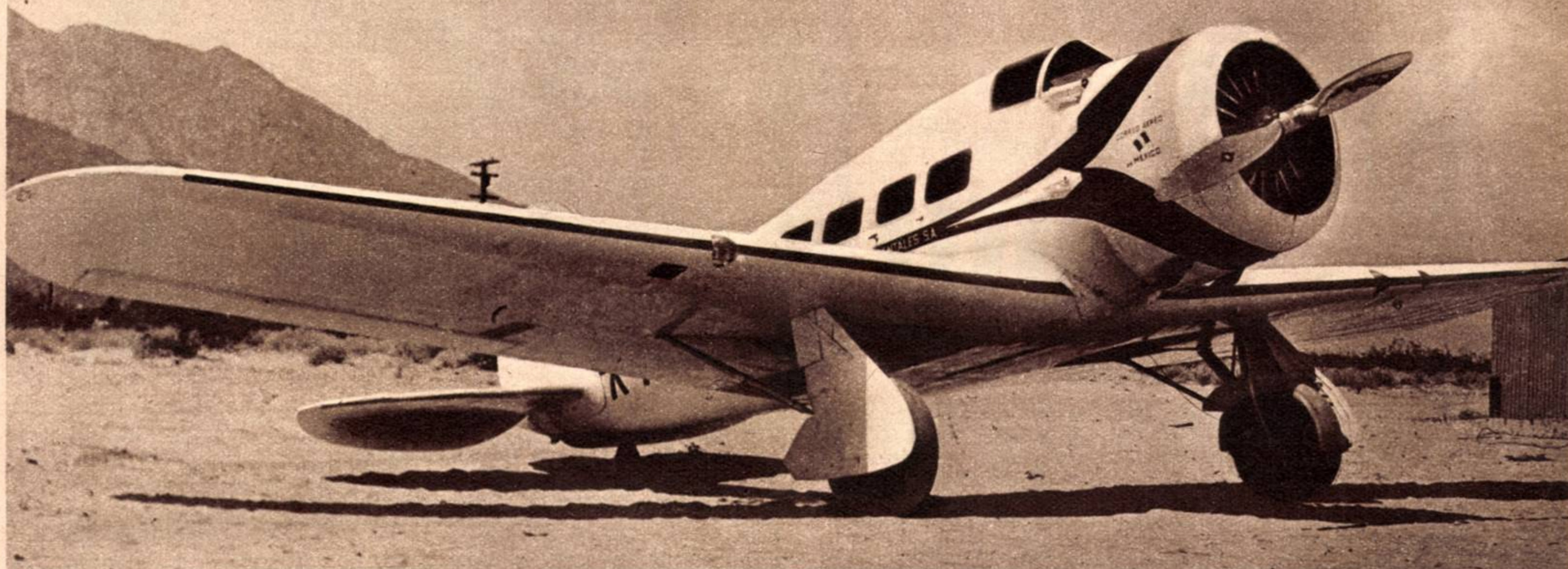
„Monopolul" mai vinde sticle cu spirt curat, din care consumatorii îşi pot prepara, eventual, fel de fel de băuturi cu esenţele furnizate de agenţii clandestini, cari cutreeră satele, ţinându-şi otrăvurile în geamandane.

După mari osteneli, „Monopolul spirtului", anunţă că încasările nete au fost urcate la 620 milioane pe anul 1933.

Ar fi interesant de calculat, cât au scăzut veniturile de la taxele pe brevet şi celelalte dări, pe care le plăteau fabricanţii şi comercianţii ruinaţi şi până la ce grad a influenţat balanţa economică şomajul provocat din această pricină.

Chestiunea interesează un prea mare număr de locuitori ai acestei ţări, fiind de un mare interes public, astfel că ar fi indicat să mai revenim şi noi.

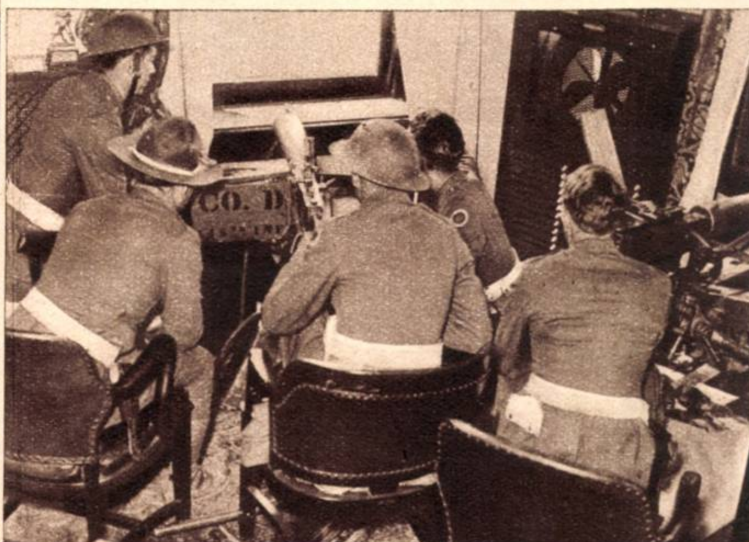
ALEX. F. MIHAIL

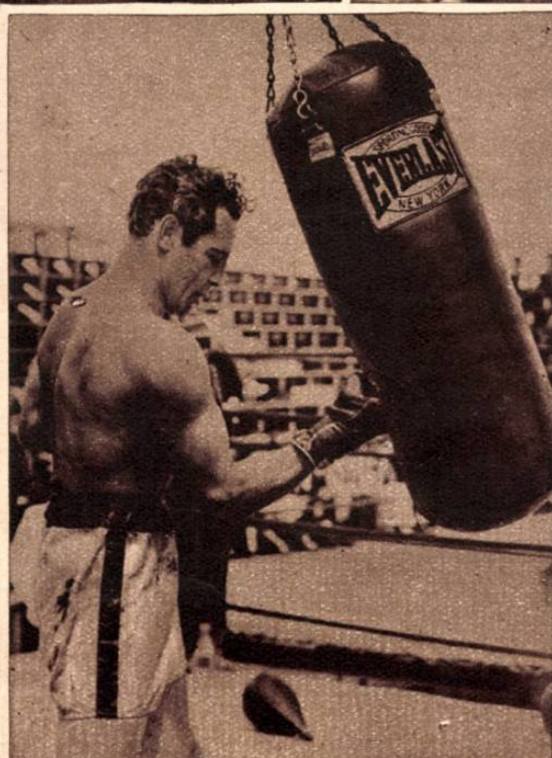

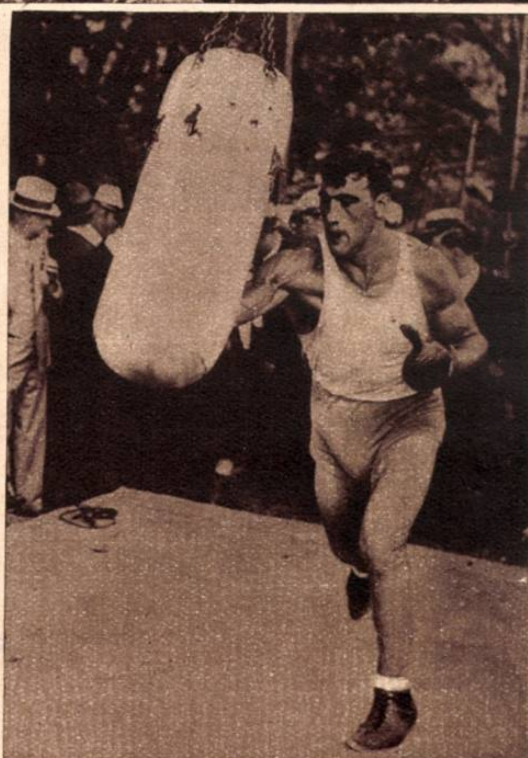
Din străinătate

Walter T. Varney directorul serviciului aerian, a anunţat că împreună cu căpitanul Franklin Rose va sbura în acest sezon, pe unul din aeroplanele obicinuite ale companiei, din Anglia în Australia.
Rose va pilota aeroplanul „West Wind" — pe care-l vedem în fotografia de mai sus — în cursa McRobertson pentru care se va decerna un premiu de 50.000 dolari. Varney va activa ca navigator şi pilot de schimb. Avionul va trece şi prin Bucureşti

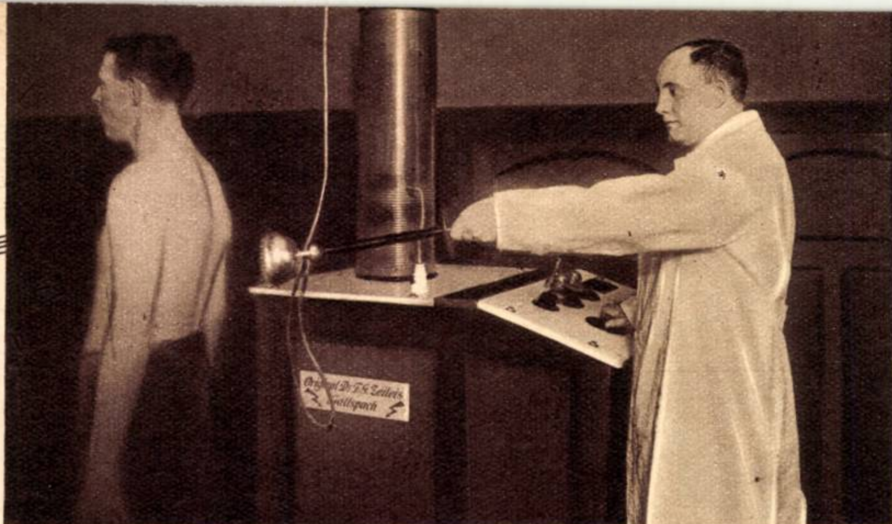

D. Citta Davilla ministrul nostru la Washington s'a fotografiat alături de celebrul regisor Cecil B. de Mille într'un studio din California. Totografia — pe care o vedem mai sus a fost făcută special pentru „Realitatea Ilustrată".

La Toledo în statul Ohio au avut loc recent mari turburări. In fotografia noastră, vedem poliţia americană baricadată în case trăgând cu mitraliera în revoluţionari.

Carnera şi Baer la antrenament înaintea matchului pentru titlul mondial.

MARTIRII ŞTIINŢEI

Marele savant englez Dr. Fowler moare după ce a fost mistuit ani dearândul de arsurile razelor X şi martirajul său ne îndreaptă atenţiunea asupra multor altora cari şi-au sacrificat vieţile pe altarul ştiinţei.

ACUM câteva decenii, d-rul Fowler a început să utilizeze razele X la descoperirea afecţiunilor interne sau a oaselor rupte. La un moment dat însă, văzu că pe unul din degetele dela mâna dreaptă apăruse o leziune foarte ciudată. Degetul fu amputat. După câtăva vreme, leziunea apăru pe un alt deget care fu extirpat şi el de către chirurgi. In cele din urmă, doctorul fu nevoit să-şi sacrifice întregul braţ, iar în iarna aceasta degenerarea care avansa lent dar inexorabil, atinse părţi mai vitale din organismul victimei, şi-i luă viaţa.
Aceasta e povestea multor martiri moderni cari-şi găsesc un lent sfârşit în întrebuinţarea ştiinţifică a razelor X pentru tratarea diferitelor boale. D-rul Francisc L. R. Satterlee din New-York, a avut nici mai mult nici mai puţin decât douăzeci şi trei de intervenţii chirurgicale, încercând să stăvilească înaintarea boalei pe care o determină razele X.
Din fericire însă, acum s'a sfârşit cu pericolul acestor radiaţii. Medicii şi technicienii cari lucrează zilnic cu ele, se apără cu ajutorul unor scuturi de plumb sau din pânză îmbibată cu plumb, prin care radiaţiile nu pot pătrunde; şi dacă se observă un prim simptom de arsură, persoana afectată e transferată imediat în alt departament. D-rul Fowler şi alte victime ale razelor X, care mor acum sau suferă repetate operaţii pentru a stăvili moartea, au căpătat afecţiunile cu ani înainte, într'o vreme când nu se ştia că e nevoe să se ia actualele precauţiuni.
Ştiinţa are însă în permanenţă legiunile sale de martiri cari nu devin cunoscuţi decât atunci când unul din ei sucombă. Intr'un sens, aceste martiragii sunt accidente, dar privite dintr'un alt punct de vedere, ele sunt sacrificii în toată accepţiunea cuvântului.
Inaintea unui mister ştiinţific a cărui elucidare se dovedeşte utilă, fie pentru înlăturarea unor suferinţi omeneşti, fie pur şi simplu pentru progresul ştiinţei, savantul nu ezită să-şi riscе viaţa. Mii de oameni de ştiinţă au înfruntat o moarte aproape sigură.
O bruscă erupţie a Vezuviului a îngropat acum vreo două mii de ani bogatul şi elegantul oraş roman, Pompei. In această catastrofă şi-a găsit sfârşitul un mare savant al timpului. Omul acesta era amiralul Pliniu, care din întâmplare se afla şi el la poalele muntelui. Cum avea la dispoziţie numeroase vase de război, ar fi putut uşor să fugă şi să-şi salveze viaţa. Pasionatul învăţat ordonă însă, ajutoarelor sale, să se îndepărteze în grabă cu vasele de pământul unde avea să se deslănţue catastrofa, iar el o luă înspre vulcan.
Din nefericire, pierdu însă partida şi nu se mai întoarse niciodată; acesta nu e primul martir al ştiinţei, dar e unul dintre primii cari s'au înscris în istorie şi unul dintre cei mai renumiţi.
Nu mai departe decât acum câţiva ani, un grup de savanţi moderni s'au lăsat cu ajutorul unor frânghii în craterul fumegând al vulcanului din Havai, pentru a lua temperatura lavei şi mostre din gazele pe care le exala. Ei au stat în fundul vulcanului până când le-au luat tălpile foc. Măşti şi haine de asbest îi protejau de căldură şi de efectul gazelor otrăvitoare, aşa că au scăpat cu toţii atât cu viaţă cât şi cu datele ştiinţifice pe care le culeseseră.
In apropierea acestui mare vulcan havaian, Institutul Geologic al Statelor Unite întreţine acum un laborator permanent sub conducerea expertului T. A. Jaggar şi când se produce o erupţie, D-rul Jaggar şi ajutoarele sale nu fug de lângă munte, ci se grăbesc să se apropie de crater, întocmai cum a făcut Pliniu acum două mii de ani.
Acum câteva săptămâni, trei savanţi ruşi şi-au pierdut viaţa căzând din balonul cu care se înălţaseră în stratosferă, după ce aparatul atinsese cea mai mare înălţime la care a ajuns vreodată omul. Un savant american, D-rul William Beebe, dela New-York Zoological Society, deţine un record şi mai greu de realizat. El a coborît în cel mai adânc punct al oceanului. Intr'un aparat special, D-rul Beebe şi cu un asistent al său, au coborît la vreo jumătate de milă sub valuri, într'o regiune unde colosala presiune a apei i-ar fi strivit în mai puţin de o clipă, dacă întâmplarea ar fi făcut ca unul din geamurile de quarţ ale aparatului să plesnească.
Dar unul din cele mai faimoase cazuri de martiraj ştiinţific este acela al celor douăzeci şi unu de voluntari cari s'au oferit D-rului Walter Read pentru a le inocula germenii frigurilor galbene transmise de ţânţari; s'a făcut intense experimentări în 1901 şi din ele a rezultat

In fotografiile noastre vedem diferiţi medici lucrând cu aparatele electrice. Acţiunea razelor este de cele mai multe ori dăunătoare sănătăţii lor.

înfrângerea acestei groaznice boli tropicale. D-rul Jesse Lazear a murit în primele stadii ale acestor experiențe, dar acum doi ani, Congresul a recompensat pe cei paisprezece supraviețuitori pentru neprețuitul serviciu pe care l-au adus cu această experiență, dându-le pensiuni și medalii.

Dar nu e mult de când unsprezece dintre experții Serviciului Sănătăței Publice din New-York au contractat cu toții „febra papagalului" sau psitacosa, boală pe care o studiau și care cu trei ani înainte făcuse ravagii în Statele Unite; laboratorul a trebuit închis și cercetările s'au continuat într'altă parte.

Acum câteva săptămâni, în cursul teribilei epidemii de boală a somnului ce s'a deslănțuit la St. Louis, D-rul J. P. Leake și alți medici dela Serviciul Public al Sănătăței, au făcut totul pentru a contracta această boală, lăsându-se mușcați de niște țânțari ce se presupunea că erau infectați cu germenii respectivi. Ei riscau mai mult decât viața, pentrucă și dacă se face bine, victima rămâne adesea în urma acestei boli cu inteligența întunecată. Spre norocul experimentatorilor, mușcăturile țânțarilor infectați n'au transmis însă boala.

Cercetările din St. Louis au dat câtorva deținuți și închisorilor din Mississippi ocazia să-și recapete libertatea, riscându-și viața pentru știință. D-rul Leake și asociații săi s'au temut că rezultatul negativ al experiențelor lor se datoria faptului că venind în contact cu numeroase victime ale boalei somnului, ajunseseră imuni și deci nu puteau fi atacați de către germene. Se făcu atunci un apel către pușcăriași, în care li se arăta că în schimbul acestui risc aveau să dobândească libertatea. Niciunul din ei nu căzu bolnav, dovedind astfel că boala nu putea fi transmisă de către țânțari, și astfel deținuții fură eliberați.

Nu tot astfel au mers însă lucrurile cu cei patru membrii ai Serviciului Sănătăței Publice care și-au riscat viețile în studiul boalei numită „Rocky Mountain spotted fever" și le-au pierdut; tot atât de nefericită a fost soarta D-rului Wakeman, care s'a dus în Africa penru a studia anumite caracteristici ale febrei galbene și a murit pe vapor, în drum către patrie, din cauza unei misterioase infecții a sângelui, datorită probabil vreunui germene ce i-a pătruns in organism pe când se afla în laboratoarele sale africane.

Alți trei savanți americani și-au riscat viața și au încercat dureri foarte mari, lăsându-se mușcați de un păianjen numit „văduva neagră", care e foarte otrăvitor. Aceștia sunt: W. Baerg, L. Coleman și Alan Blair.

Dacă s'ar decerna vreodată un premiu pentru suportarea durerilor în interesul științei, acesta s'ar cuveni lui David Waterson și asistenților săi dela Universitatea St. Andrews, Scoția. Acești stoici experimentatori au petrecut luni dearândul înfigându-și ace lungi în diferite părți ale trupului — ace ce atingeau oasele, artere importante și alte organe interne. Ei voiau să vadă care anume dintre țesuturile trupului erau prevăzute cu nervi, și au constatat că durerile cele mai acute se simția fie în piele fie în țesuturile ce îmbracă arterele. Inima, stomacul și o mare parte dintre organele interne, sunt insensibile la durere — dar experimentatorii au avut mult de suferit până să poată face aceste determinări.

Un martir similar a fost Sir Thomas Lewis, din Londra, un mare specialist în boli de cord, care și-a înfășurat mâinile și picioarele în niște bandaje strânse până la oprirea circulației sângelui; lăsând aceste bandaje câtăva vreme pe loc, durerile au devenit la un moment dat insuportabile. Din această experiență s'a văzut cum spălarea substanțelor toxice de către sânge cruță mușchii de durere.

La Universitatea din Budapesta, un grup de studenți în medicină s'au lăsat să fie strangulați printr'un aparat special care le tăia respirația și circulația sângelui înspre creer, ca și cum ar fi fost cu adevărat spânzurați. Colegii lor stăteau lângă ei, gata să scoată aparatul și să reînsuflețească pe experimentatori mai înainte de a fi prea târziu, așa încât încercarea să nu coste vieți omenești. Senzațiile erau însă aceleași pe care le încearcă cineva când se spânzură cu adevărat.

La Universitatea George Washington din Washington, studenții și asistenții Prof. F. A. Moss au petrecut 60 de ore fără să doarmă, spre a vedea ce avea să se întâmple cu memoria, dispoziția și celelalte laturi ale spiritului și caracterului lor.

Foarte puțini dintre martirii științei au primit medalii sau alte recompense pentru serviciile lor și foarte puțini dintre ei s'au așteptat la așa ceva, sau și-au închipuit că făceau mai mult decât mecanicul de cale ferată care-și riscă viața pentru a evita o catastrofă, decât polițaiul care se periclitează pentru a aresta un răufăcător, sau decât căpitanul care nu-și cruță nici sănătatea și nici viața pentru a-și scoate vasul din impasul unei furtuni.

A.

Un studio de muzică, în proporții americane, la Otopeni

A fost constituit Duminică dimineață, din cele 18 muzici militare, care au amenajat o tabără model — pe linia forturilor —, în care până la data de 22 Iunie a. c. sub conducerea d-lui inspector general al muzicilor militare, Egizio Massini, se va studia neîntrerupt programele de *muzică simfonică*, cu care uriașa falangă de 700 instrumentiști, va concerta în țară și străinătate.

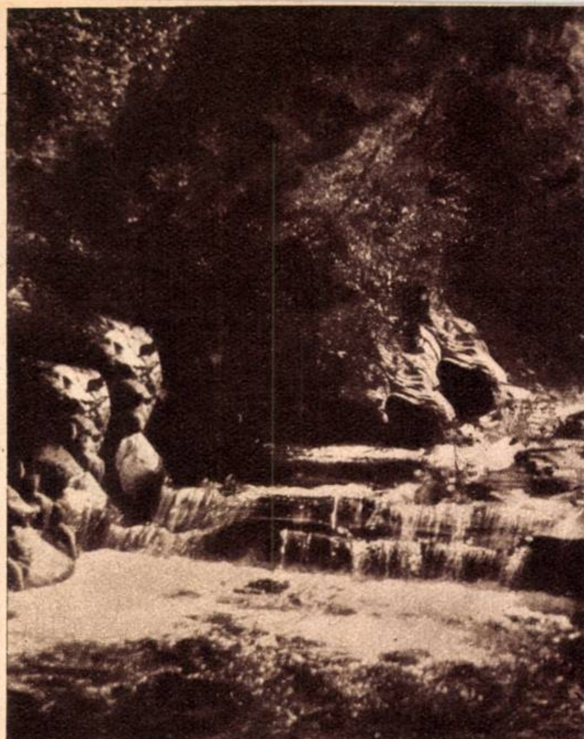
ECHIPA RECORD

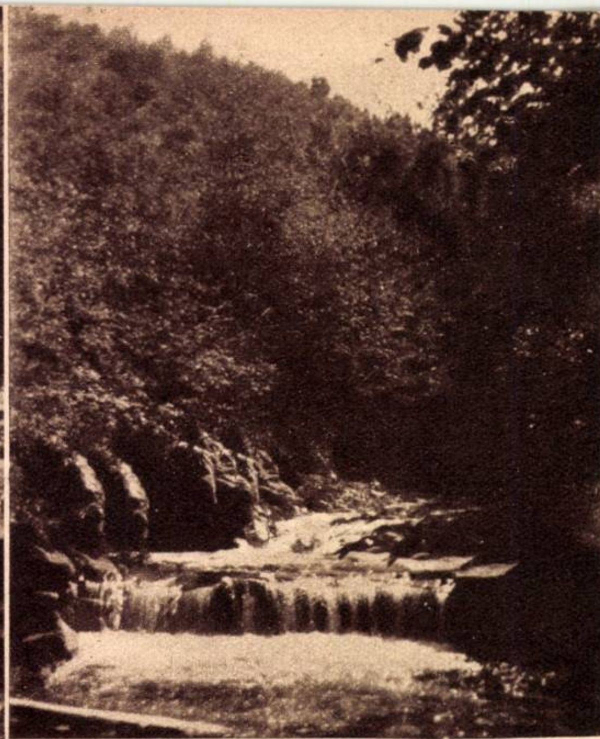
Pentru transcrierea în orchestrație de suflători a *Simfoniei a 5-a* de Beethoven, a fost înjghebată, în acea tabără, o echipă de copiști, care în mai puțin de patru zile au copiat *un milion cincizeci și cinci de mii patruzeci* de tacte, pentru materialul de execuție numai a Simfoniei.

La acesta mai trebue socotit și acel nu cu mult mai mic, a transcrierei *Poemei Române* a lui George Enescu și a diferitelor imnuri a țărilor aliate, în care va avea loc turneul de propagandă, organizat de Ministerul Apărărei Naționale.

PRIMUL CONCERT

Mai înainte de-a eși din țară această uriașă falangă de muzicieni va da un prim și singur *Concert Simfonic* la București, în seara zilei de 23 Iunie a. c. (ora 21) în Marele stadion al O. N. E.-ului

Două stânci în formă de capete de lei de lângă schitul Brateș Jud. Neamț și alăturat aceleași stânci luate din altă direcție prezintă forma unor capete de oameni cu căciulă. Fotografiile au fost luate de d-na Elena ing. Buraczynski din Piatra-Neamț.

D'AYOL

excelentul nostru comic a reapărut pe scena Teatrului Izbânda în excelenta revistă a d-lui Ben Eli „A noastră e izbânda". D. D'Ayol a repurtat un succes strălucit afirmându-se odată mai mult ca un element indispensabil pentru revistă. D. D'Ayol a creat un Goldenberg excelent și un Maurice Chevalier extrem de reușit.

D. Giorgio de Giacomo, autorul volumului de nuvele „Florile Faraonilor" apărut recent. Cartea d-lui Giacomo a fost primită, prin valoarea ei literară cu o îndreptățită satisfacție atât de critică cât și de publicul cititor.

ORGA COMPUSA DIN 750 OAMENI

— O inovaţie care porneşte din România —

D. Colonel Egizio Massini, inspector general al muzicilor militare, împreună cu ceilalţi conducători.

SE ştie că orga este un instrument complex, la drept vorbind o serie de instrumente, flaute şi buciume de diferite mărimi. Ea este mânuită de un singur om, care atinge clapele claviaturei, corespunzând la sunetele izolate produse prin suflare mecanică.

De astă dată, pentru prima dată în istoria muzicii, d. Lt. Colonel Massini, inspectorul general al muzicilor militare va cânta pe o orgă vie, compusă din 750 instrumentişti. Un regiment de muzicanţi vor contribui cu arta lor technică şi cu elanul lor sufletesc la reuşita acestei unice manifestări de artă.

LUMEA MUZICALĂ ESTE UIMITĂ

Au început să sosească scrisori de prin oraşele din străinătate, unde a fost anunţată că va concerta muzica militară românească. Specialiştii de acolo întreabă miraţi: este într'adevăr vorba de o fanfară militară, sau de o orchestră monstră? Având-se în vedere operele muzicale — lucrările lui Beethoven, Wagner, Ceaikowsky, Enescu, etc. — puse pe programele concertelor, ştirea a fost primită cu mult interes, stârnind chiar senzaţie. Astfel, de pildă Simfonia V-a a fost scrisă de Beethoven acum 130 de ani, pentru o orchestră modestă de muzicanţi, având instrumente cu coarde: 2 viori, 2 viole, violoncel şi contrabas, apoi 2 flaute, 2 oboe, 2 clarinete, 2 trompete, 2 cornuri, 2 trombe, 2 fagoţi, contrabas, etc.

Cum va fi executată această lucrare, de o muzică militară numai cu „instrumente de suflat"? Ce efect vor produce cei 750 de instrumentişti, cântând în aer liber, în locul celor 25 muzicanţi din partiturile lui Beethoven, sau chiar în comparaţie cu o orchestră simfonică modernă de pe scena unei săli de concert.

PE VREMEA LUI BEETHOVEN

Pentru ca să înţelegem rostul şi grandoarea acestei manifestări de artă, trebue să spunem că genialul compozitor, titanul de la Bonn, nu dispunea pe atunci de resursele technice, pe care le are azi un şef de orchestră: s'au inventat în urmă o serie întreagă de instrumente noi, de suflat.

Astfel, de pildă, Beethoven a înţeles că Simfonia a V-a să înceapă cu un *fortissimo* în *allegro con brio*. El a conceput acest început impunător, cu multă strălucire şi cu maximum de intensitate şi energie.

Totuş, *trombele* şi *cornii* erau pe acea vreme instrumente „naturale" cum se exprimă muzicanţii. Ele nu scoteau *cromaticele* adică nu puteau emite o notă, care pe portativ era precedată de un *diez* sau de un *bemol*. Instrumentele acestea nu aveau clape: nici măcar notele *naturale* nu le puteai lua pe toate.

Astfel cântau: *do, mi, sol, do!* In octava superioară mai aveau în continuare pe: *re, mi, fa*... Iar în octava basă mai scoteau pe *sol* şi pe *do!* Atât!!

E o minune cum s'a putut descurca Beethoven în gândirea lui complexă, cu asemenea instrumente primitive. De abia Wagner a introdus în orchestră instrumentele moderne de suflat, cu clape, care pot scoate notele accidentate. Pentru a face faţă acestor lipsuri, Beethoven a fost silit să jongleze cu instrumentele de coarde. Deaceea vedem că, deşi a notat pe partitură *„fortisimo"*, totuş instrumentele de alamă tac! Ele nu puteau cânta... Intervin totuş mai târziu, în frazele, unde au posibilitatea de a face să li se audă glasul.

E interesant de notat, că Felix Weingartner, celebrul dirijor, a corijat toate simfoniile lui Beethoven. Complectând orchestraţia, el a înlocuit instrumentele naturale prin cele cromatice.

CE S'A FACUT IN ROMÂNIA?

Trebue să spunem că cei douăzeci de şefi de muzică, excelenţi, colaboratori ai d-lui Lt.-Col. Massini, sunt încântaţi că li s'a dat posibilitatea să se evidenţieze. Ei se considerau neglijaţi până acum şi deabia astăzi arată ce pot, lucrând cu cel mai mare zel.

Astfel, d. Locot. Atanasiu-Zlatov, — elevul lui Glazunow şi al lui Rimsky-Korsakov, absolvent al conservatorului imperial din Petrograd şi care în urmă a terminat studiile la conservatorul din Bucureşti, cu Castaldi, armonia, contrapunctul şi compoziţia — acest colaborator a fost însărcinat să transcrie toată Simfonia V-a de Beethoven pentru instrumente de suflat. Această lucrare se face pentru prima dată în toată lumea, dând posibilitatea să cânte astfel toţi muzicanţii din fanfară, în cazul unui „fortissimo" impetuos. Pentru a satisface curiozitatea cititorilor melomani, vom spune că fac un efect impunător *Saxofoanele alto* şi *Saxofoanele tenor* car

Orchestra la repetiţie

în primele tacte ale frazei principale de expunere din simfonia citată mai sus, înlocuesc *violele* și *violoncelele*.

Este prima lucrare de acest gen, care se face în România, și de aceea este așteptată cu mult interes, în special la Varșovia și Praga, orașe cu faima celor mai vechi muzici militare de pe glob. Putem fi mândri, că uriașa fanfară românească nu s'a sfiit a se duce în aceste capitale, că nu a ocolit centrele principale de muzică ale lumei civilizate.

CUM PLEACĂ? CUM VOR CĂLĂTORI?

Se duc cu numeroase corturi, pupitre, un podium uriaș demontabil de 700 metri pătrați pentru muzicanți (25 metri front și 28 metri adâncime); apoi infirmerie. Un ofițer a fost însărcinat cu aprovizionarea; un domn maior de intendență are în sarcină întreaga gestiune; mai e apoi un ofițer medic, etc.

Vor călători în două trenuri cu 20 vagoane mari, pe patru osii, ce li s'au pus la dispoziție.

In străinătate vor locui în bivuac, după cum stau și acum în Otopeni, adică afară din oraș.

Concertele vor fi date sub cerul liber, în spațioasele stadioane, în fața a zeci de mii de auditori. Dealtfel, și construcția acestor stadioane de sport a făcut posibilă această înălțătoare manifestare muzicală.

Până acum se dădeau concertele în fața a câtorva sute de persoane. De astădată fanfara românească va aduna la mărețele ei concerte zeci de mii de oameni, — după cum se prevede.

O AMINTIRE PENTRU HÜBSCH

Eduard Hübsch, primul inspector al muzicilor militare, a fost însărcinat acum o jumătate de secol (în 1881) cu aducerea la îndeplinire a deciziei ministerului de răsboiu de atunci, care hotărîse ca aproape toate regimentele pedestre și călări, 31 regimente de linie, de dorobanți și de roșiori, să fie obligate să-și creeze fanfare. Hübsch, care a avut multe amărăciuni, a muncit mult, cinstit și cu dragoste pentru artă, meritând să fie citat la locul de onoare. Ce uimit ar fi el dacă ar putea să-și arunce o privire asupra taberei din pădurea Otopenilor din anul 1934! Și ce mirat ar fi, dacă ar examina instrumentele muzicale... constatând că acele alămuri, pentru care s'a străduit atât, s'a luptat cu toată lumea și a fost atacat chiar în onoarea lui, au fost înlocuite toate...

Nemuritorul Toni Bacalbașa povestește o scenă, în volumul său, „Moș Teacă", de pe vreme când Hübsch completa fanfarele militare cu diferite instrumente de suflat.

Era — ni se pare — ziua coanei Caliopița, consoarta d-lui Căpitan Moș Teacă. Șeful fanfarei regimentului respectiv pregătise în cinstea onoratei doamne, un vals și un potpouri național, dar la serenadă vajnicul Căpitan Moș Teacă observă pe câțiva muzicanți (probabil dintre cei care nu puteau scoate note accidentale) că de multe ori tăceau. Aceasta îl indignă peste măsură. Încruntându-se, opri cântarea cu un gest energic:

— De ce nu cântă ăia de acolo? Capra și pogribania!!"

— Au pauză, s'trăiți domnule Căpitan! — explică șeful muzicii, un tânăr sublocotenent.

— Ce fel de pauză? D'aia le-a dat Statul trompete? Aci să cânte toți și să nu umble cu șoalda, că-i bag la carceră!!"

Idealul lui Moș Teacă s'a realizat. Eroul lui Toni Bacalbașa ar fi desigur foarte entuziasmat, după cum vom fi dealtfel noi toți, când în ziua de 23 Iunie, la stadionul O. N. E. F. vom auzi răsunând din plin, toate cele 750 instrumente de suflat ale celor 18 muzici militare, întrunite sub bagheta magistrală a Lt.-Colonelului Massini.

PRIMUL CONCERT CU FAST

Acest prim concert, la București, al famfarei militare, care s'ar putea intitula „*România*", se va da cu mult fast în prezența regelui și a familiei regale, fiind de față reprezentanții corpului diplomatic, membrii guvernului și diferitele personalități marcante, din lumea noastră politică și artistică.

O repetiție quasi-generală

Va fi ca o urare de bun drum, în călătoria de propagandă națională pe care muzicile o întreprind prin țările străine.

— Să vă întoarceți sănătoși și acoperiți de lauri! — le spunem și noi, de pe acum, din toată inima, tuturor muzicanților.

ALEX. F. MIHAIL.

TEXT DE VASILE ALEXANDRI

MUZICA DE ALEX. NICOLESCU
Profesor de liceu la Constanța

RUGA cercetășească DE DIMINEAȚĂ

Religioso

mf

Cre-a-tor ce-a nop-ții cea-ță o a-lungi cu-al tău cu-vânt și în zori de di-mi-nea-ță lu-mi-nezi a-cest pă-mânt. Lu-mi-nea-ză'a noa-stră min-te fap-te bu-ne să'n-vă-țăm. Să fac

p — mf allerg — allerg — mf a tempo — a tempo mf

I.
vo-ia Ta prea Sfin-te să la-ud mă-ri-rea ta Să fac

II. f
ud mă-ri-rea Ta A-min

p

OILETTE CRÉATION SCHIAPARELLI — PARIS • PHOTO ROCKWELL — PARIS

Natura a înzestrat-o cu un farmec *irezistibil*

Această părere este unanimă. Cu toate acestea, farmecul înăscut nu este singura cauză a succesului pe care îl are la bărbaţi • Adevărul este următorul: ea e expertă în arta cochetăriei. Ea ştie cum să se îmbrace, cum să-şi aranjeze părul, ce pudră, ce fard, ce parfum să întrebuinţeze • Moda actuală cere întrebuinţarea unei ape de Colonia parfumate, pentrucă aceasta se poate împrăştia peste tot corpul • Chat Noir este apa de Colonia preferată de acele femei cari ştiu că fiecare detaliu poate avea o influenţă decizivă asupra întregului ansamblu.

Chat Noir *création* **lady**

REALITATEA ilustrată

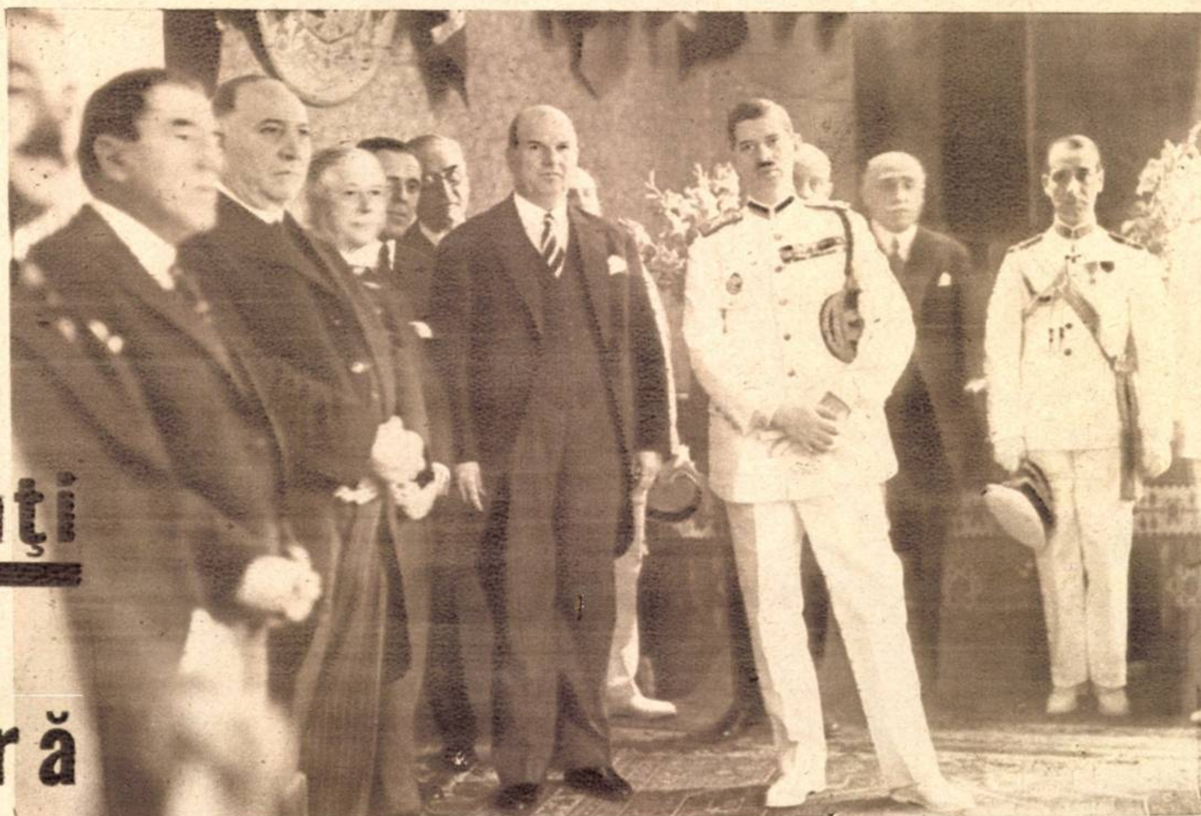

ANUL VIII No. 387
24 IUNIE 1934

D. Louis Barthou ministru de externe al Franței împreună cu cei trei miniștri de externe ai Micii Ințelegeri d-nii Jeftici (Jugoslavia) Beneș (Cehoslovacia) și Titulescu (România)

(Foto-Berman)

Actualităţi din ţară

Duminica trecută s'a inaugurat în Capitală o şcoală de notari. La inaugurare a asistat şi Suveranul. Il vedem în fotografia noastră de sus alături de d. ministru de interne Inculeţ

Săptămâna trecută a avut loc deschiderea sesiunii extraordinare a parlamentului. In fotografiile noastre d. prim ministru G. Tătărescu şi ministru de interne I. Inculeţ la eşirea dela **adunarea deputaţilor**

Mica Inţelegere „feminină" este reprezentată strălucit în fotografia noastră alăturată prin apariţiile distinse ale doamnelor Beneş, Titulescu şi Jeftici

(Foto Berman)

REALITATEA ILUSTRATĂ
Director: NIC. CONSTANTIN
Apare săptămânal în 32 pagini mari, cu un supliment gratuit de 48 pagini. Un exemplar 10 Lei

PREŢUL ABONAMENTULUI:
PE UN AN . . . . . 400 LEI
PE ŞASE LUNI . . . . . 200 „
PE TREI LUNI . . . . . 100 „
REDACŢIA ŞI ADMINISTRAŢIA
Bucureşti Str. CONST. MILLE 5-7-9
TELEFON 3-84-30
Imprimată la foto-rotogravură in atelierele „Adeverul" S. A

D. Louis Barthou în România

La dineul dat în cinstea domniei-sale la ministerul de externe. (Fotografie luată în timpul discursului d-lui N. Titulescu).

Şi în gara Cluj primind flori.

In gara Braşov printre oficialităţi şi purtătoarele costumului naţional.

(Foto Berman)

PATRU CHIPURI

BARTHOU

DESIGUR, un domn bătrânior, cu pălărie tare, barbişon şi în mână un baston politicos, care premerge cumsecade paşilor. Aşa-l înfăţişează toate fotografiile.

Dar ce greu e să faci portretul moral, intelectual, al unui ministru de externe al Franţei! Toţi sunt la fel; toţi au aceleaşi idei, toţi rostesc aceleaşi fraze, aproape cu aceleaşi cuvinte. Ce efort de civilizaţie, totuş, ca să se poată ajunge la această unitate psihologică, atât de asemănătoare cu banalitatea. Ce bogăţie sufletească presupune această uşurinţă a acelor oameni de a se pune, fără nicio greutate, pe aceeaş linie generală, toţi având de apărat aceleaşi valori, asupra cărora nu mai încape nicio discuţie, de mult.

Deşi înarmată până'n dinţi, cu un procent de motorizare superior tuturor celorlalte state, Franţa e ţara cea mai pacifică. Libertăţile individuale sunt atât de respectate, încât adversarii republicii, monarhiştii, fac o propagandă furioasă nu pentru ideile şi prinţul lor, ci împotriva... „tiraniei" democrate, care sugrumă libertăţile publice!

D-l Barthou este tipul perfect al perfectului francez. In conversaţiile lui politice nu veţi găsi niciun efort personal penibil. Caşi ceilalţi miniştri de externe ai Franţei, el nu cere decât siguranţa că pacea nu va fi tulburată, cere dreptul de-a nu fi asasinată pe la spate şi prietenilor le cere să-şi pună de acord vorbele şi faptele.

Franţa are valori mai importante de apărat, decât un simplu hotar. La hotar Franţa stă numai pentrucă e ameninţată de invazie. D. Barthou e ministru de externe pentrucă această funcţie trebue îndeplinită de cineva; caşi ceilalţi francezi, el ţine mai mult la perfecţionarea familiei franceze, la întemeerea, pentru toate familiile, a unei averi familiare prin muncă şi economie, la toate plăcerile inteligenţii: ştiinţa şi artele. Ştie oare cineva că d. Barthou este, *in primul rând*, un intelectual de rasă şi între altele autorul unei lucrări asupra actriţei de geniu, clasica Rachel?...

TITULESCU

MINISTRUL de externe al României şi cel mai isteţ creator de fruntarii juridice, pare ca om fizic, dovada categorică a legei evolutive după care cu cât inteligenţa şi vioiciunea oamenilor sporeşte, trăsăturile lor devin mai disproporţionate. Nu e de mirare deci că d. Titulescu fiind cu o treaptă de evoluţie înaintea tuturor contemporanilor, oferă şi însuşiri spirituale pe care, ca să le explice şi să se facă crezut, e nevoe să le tălmăcească şi pe'nţelesul tuturor, de foarte multe ori.

D. Titulescu nu mai trăeşte decât din binefacerile soarelui. Otrăvit de întunerecul în care-şi duce luptele de atâţi ani, organismul lui nu mai funcţionează integral decât în măsura în care stă la soare; pentru două zile de diplomaţie are nevoe de opt zile de plajă. Se încarcă, asemenea unui acumulator, de forţă electrică solară şi nu face, după aceea, decât să restitue ceiace a primit: Soare.

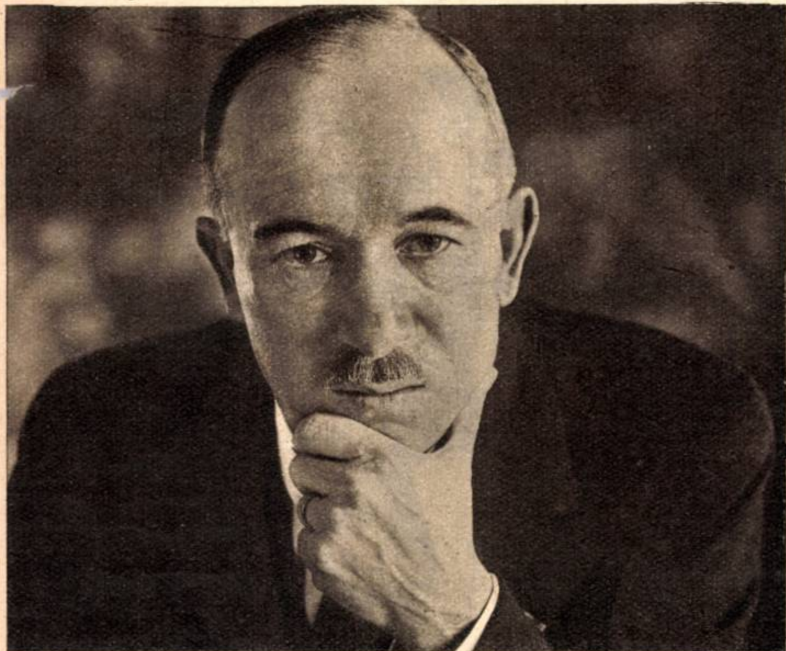
E foarte iubit — e dezmierdat ca un mare copil suferind. Adversarii lui pun mai mult preţ pe aceste suferinţe fizice, decât pe dibăciile lor politice şi înarmările lor militare — dar spiritul lui Titulescu e nemuritor. L-a precedat şi-i va supravieţui.

Intâia oară l-am văzut la Craiova, acum vreo douăzeci şi cinci de ani, alături de Take Ionescu. Se pregătia o alegere parţială la colegiul al doilea şi sala de întruniri publice, care servia şi unei trupe de actori nemâncaţi, avea o înfăţişare jalnică: nu veniseră decât vreo câţiva cârciumăraşi, câţiva „intelectuali", un profesor, doi avocaţi şi un tuberculos, devenit ziarist... D. Titulescu într'o cuvântare înaripată a pus alegerea dela Craiova pe plan internaţional: întreaga Europă, se pare, privia spre evenimentul, depe malurile Jiului. A doua oară l-am văzut pe d. Titulescu tot înainte de răsboi, în gara Slatina, într'o noapte de Decembrie, înzăpezit, comandând telegrafic la Piatra-Olt un tren special — o locomotivă şi un vagon — care să-l transporte la Bucureşti. D. Titulescu nu s'a schimbat: Lucrează pe plan european şi azi, numai pe plan european şi comandă trenuri speciale.

Mica Inţelegere este creaţia lui Take Ionescu; dar trăeşte prin energia şi inteligenţa d-lui Titulescu.

BENEȘ

IN Mica-Ințelegere d. Eduard Beneș e cel mai scund. Fără a avea nevoe să se urce pe scaun spre a fi la înălțimea colegilor săi, d-nii Titulescu și Jeftici, persoane oarecum inalte, d. Beneș chiar in diplomația internațională a bătut recordul scurtimei. Dar nimeni nu cutează, cu toate acestea, să-l privească de sus. Căci micul și in acelaș timp marele ministru de externe al Cehoslovaciei e un diplomat de rară istețime, care a jucat de multe ori rol european in momente internaționale deosebit de importante și care a știut să facă legătura între personalități, altfel ireconciliabile.

Fusese o vreme când numele d-lui Beneș era mai citat la Londra, Paris, Roma și Geneva, decât la Praga.
Nu știm ce ințelepciune sau ce desamăgiri l-a făcut să se retragă in ultimul timp la Praga, unde deține de cincisprezece ani unul din unghiurile minunatului triunghiu politic care e Mica Ințelegere. De cincisprezece ani nu-l clintește niciun compatriot depe scaunul din burgul în care funcționează la Praga serviciile ministerului de externe. Ar fi și nedrept. Acel scaun l-a adus chiar d. Beneș. Patria cehoslovacă este opera d-lor Massarik și Beneș.
E o patrie nouă, dar cu tradiții străvechi, în care religia și poezia, întovărășită cu muzica, au avut totdeauna rosturi mari. Prin orașul milenar curge Moldova, fluviu drag locuitorilor din Praga, nume predestinat, căci amintește o parte a pământului românesc. Mica Ințelegere deschide astfel perspective in toate direcțiile, in primul rând in geografie, mama istoriei și a civilizației.
Pe d. Beneș am avut onoarea personală să-l văd în biroul său, la Praga, acum doisprezece ani. Era tot atât de scund și tot atât de clar-văzător. Prevestise în interviewul de atunci reconstrucția Europei, în mai puțin de zece ani, ceeace s'a intâmplat, reconstrucția mergând până la inchiderea fabricelor prea productive. Nu știm dacă in cuvântul „reconstrucție", a ințeles atunci și reinarmarea de azi....

JEFTICI

MINISTRUL de externe al Jugoslaviei, văzut din față, pare un om cordial, bucuros de viață, gustând cu sinceritate, cu acea supremă fericire pe care n'o poate avea decât cugetul senin, o masă îmbelșugată, un pahar de vin și un cântec de lăutar. Figura lui bonomă, făcută să inspire optimism, pare a nu avea nicio legătură cu politica, această artă a făgăduelilor pururi amânate și nici cu diplomația, meșteșugul de a-ți fura singur căciula din cap și ceasul din buzunar.
Dar nu trebue să ne lăsăm înșelați de aparențe: însăși înfățișarea satisfăcută a d-lui Jeftici trebue să ne dea de bănuit; cu siguranță, spre a-și înșela adversarii, patriei lui, face figură aproape tot atât de fericită, ca a lui Szöke Szakall, prototipul cinematografic al omului fără griji.
Poporul sârb nu surâde și nu petrece. Mii de ani de cruzimi balcanice nu se uită ușor. Nici un sârb nu e gras ca d. Jeftici și niciunul nu privește atât de catifelat. Țăranul, negustătorul, funcționarul și ofițerul sârb înfățișează un tip de om dârz, osos, pururea de veghe, ne'ncrezător în nimeni, loial cu dreptul altora pentrucă prea mult i s'a furat dreptul lui; pe fața sârbului nu se joacă ghidușia niciunei glume, pentrucă viața nu e o glumă. Sârbii chiar când umblă în automobil sau intră în saloane, par că vin de-a dreptul din munți și nu sunt dispuși să lapede această virilitate sobră, exactă și nobilă numai pentru câteva maniere europene, care se dovedesc atât de fragile; sârbul știe, chiar când poartă frac de ceremonie iar soția lui rochie de bal, că s'ar putea în douăzeci și patru de ore să se lupte iar, în munții crunți ai Balcanilor, leagănul vitejiei și sufletului lui adevărat.
Nu vă'ncredeți în surâsul d-lui Jeftici! El știe bine că reprezintă un popor de eroi, poate — alături de belgieni — cel mai eroic popor din Europa.

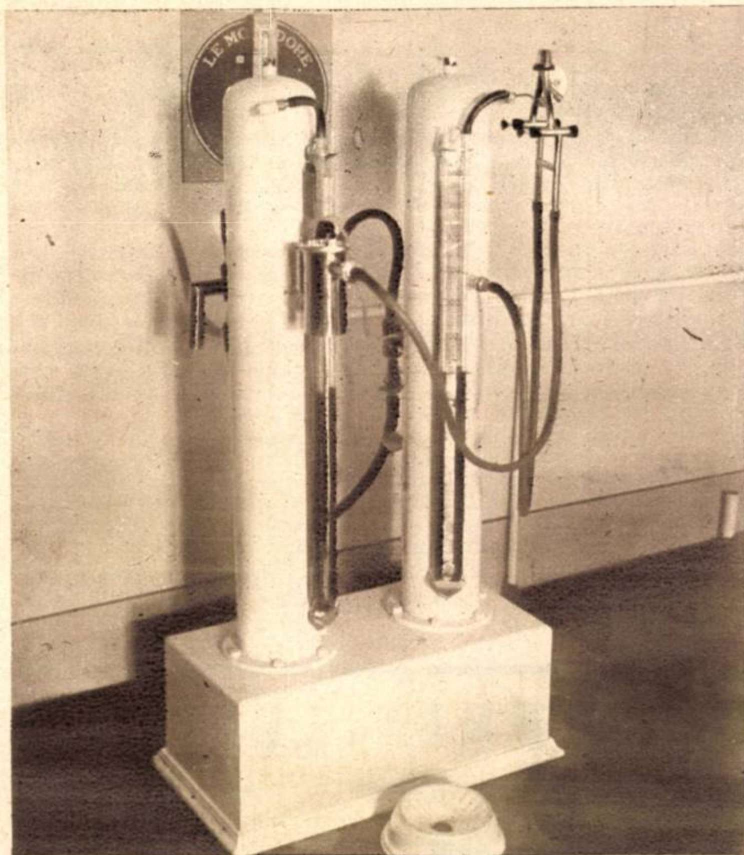
F. ADERCA

Iată două delicioase pisicuțe aparținând d-lui Vasiliu

TERAPEUTICA MODERNĂ

Clişeul de faţă nu reprezintă două coşuri de uzină cum s'ar crede la prima vedere, ci un aparat cu aer rarefiat care funcţionează în inhalatorul d-lui prof. dr. Predescu-Rion şi serveşte la vindecarea diferitelor boli ale căilor respiratorii şi anume: bronşită cronică, emfizem pulmonar, insuficienţă respiratorie, anchiloze a articu-

laţiilor costisternale etc. In chesonul din stânga soseşte aer sub presiune, iar în chesonul din dreapta se rarefiază aerul în proporţia voită. Aerul intră sub presiune în plămâni şi este scos cu putere de aparat. Se face astfel o primenire forţată a aerului pulmonar, introducându-se o cantitate de aer purificat la absolut şi care îmbogăţeşte sângele cu oxigenul necesar vieţii.

Noutăţi

In fotografia noastră de sus vedem avionul sfărâmat cu care s'a prăbuşit la Varşovia eminentul nostru poli-sportiv Bâzu Cantacuzino. Se ştie că pasagera care se afla în avion împreună cu Cantacuzino şi-a găsit moartea în urma acestui groaznic accident

La Oradea s'a desvelit monumentul lui Barbu Delavrancea. In fotografiile noastre vedem pe d-nii Dr. Vasile Bledea ajutor de primar, Gh. Petrovici decanul baroului Ilfov, Profesor Braharu Cluj, Eugen Speranţia, d-na M. Delavrancea, Cella Delavrancea Lahovary, d-na Petrovici, d. prefect I. Băncilă, Colonel Bacaloglu realizatorul bustului, dr. Găldău, d-na Veturia Candrea şi publicul ascultând discursurile

In fotografia de mai jos fostul ministru de interne al Poloniei, asasinat săptămâna trecută. Il vedem pe catafalc în costum de general

Şahul Persiei la Istanbul

Şahul Persiei a fost de curând în vizită oficială la Istanbul. Il vedem în fotografiile noastre împreună cu d. Tewfik Ruchdy Bey pe bordul crucişătorului „Javous" şi împreună cu Gazi-ul în gara Ankara

(Foto J. Weinberg Istanbul)

